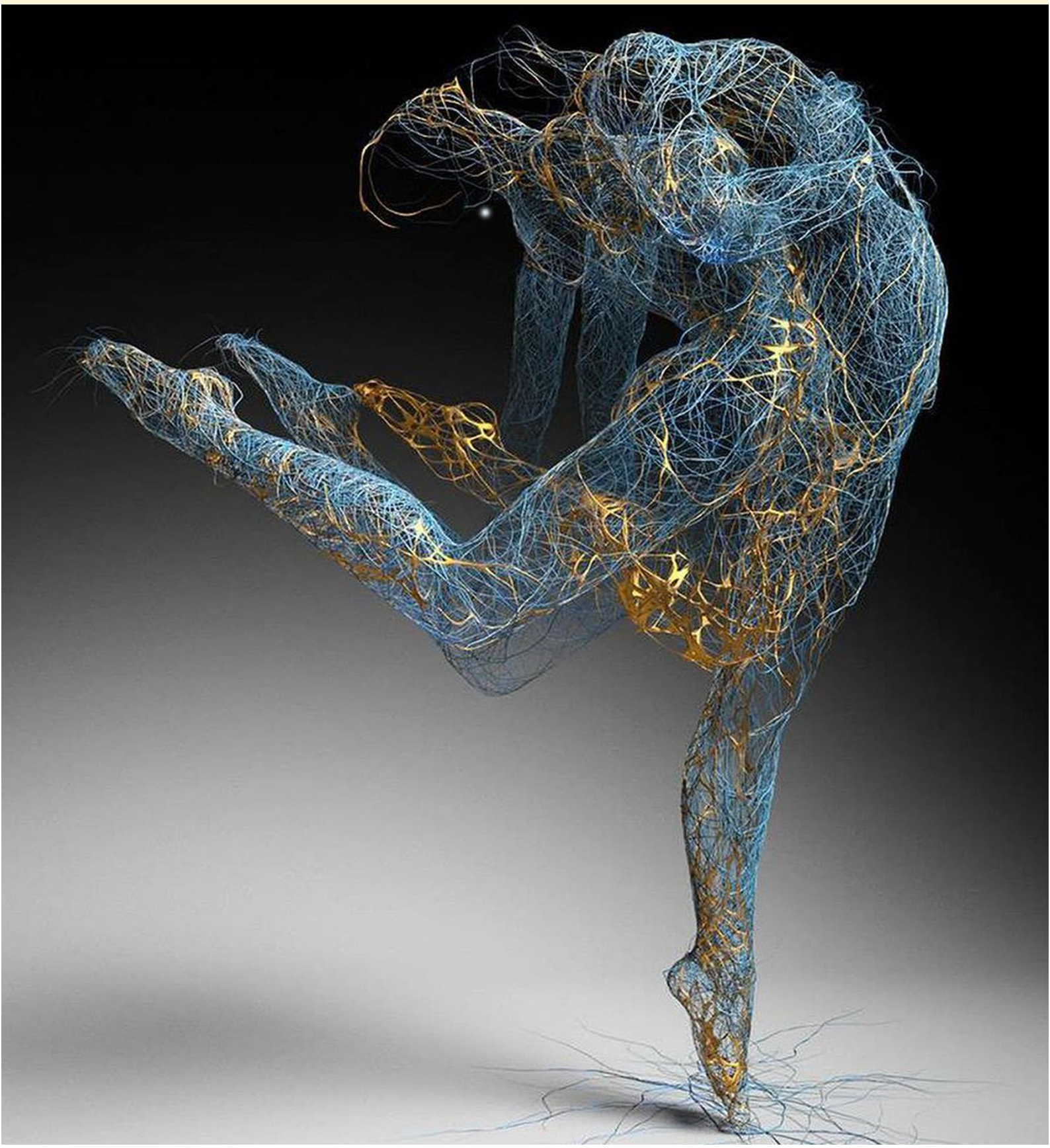

BOEM@

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ - ISSN: 2066-0154

Iunie 2021 (Anul XIII) Nr. 148 (6/2021)

BOEM@

Iunie 2021 (Anul XIII) Nr. 6 (148) - 44 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida **A.S.P.R.A.**

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Editor: S.C. InfoRapArt Galați - Editura InfoRapArt

6 / 2021

COLEGIUL DE REDACȚIE

Director: Petre Rău
Redactor-șef online: Mihail Gălățanu

Redactori: Constantin Oancă, Denisa Lepădatu, Tănase Dănăilă, Mihaela Avram, A.G. Secară, Coriolan Păunescu, Grigore Grigore, Dan Ion Sanda, Lucia Pătrașcu, Cristina Roșu

Grafică: Elena-Liliana Fluture
Tehnoredactare: Daniela Cașu

Colaboratori: Maria Timuc (București), Luca Cipolla (Italia), Carmen Racoviță (București), Mircea Marcel Petcu (Tulcea), Lidia Grosu (Chișinău), Dumitru Anghel (Brăila), Petru Jipa (Germania), Melania Cuc (Bistrița)

Revista literară BOEMA o puteți citi și pe site-ul

www.boema.inforapart.ro

actualizat permanent de: InfoRapArt

Email: boema@inforapart.ro,

petrerau@yahoo.com

Telefon: **0726 337376, 0740 596225**

ADRESA REDACȚIEI: Str.Regimentul 11 Siret, Nr. 17,
Bloc C20, Ap. 42, parter, Galați, 800331

Abonamente: boema@inforapart.ro, tel: 0726 337376

În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul materialelor publicate.

o Materialele trimise la redacție trebuie să fie în format electronic (Word, RTF etc.) și să conțină diacritice.

o Din respect pentru cititorii noștri, revista nu publică decât în mod excepțional articole apărute anterior în alte publicații (inclusiv pe internet).

Literatură și Artă

DIN CUPRINS

Poezie: Rainer Maria Rilke (p.6), Cătălin Dumitrescu (p.14), Lazăr Magu (p.17), Diana Trandafir (p.22), Dorian Marcoci (p.23), Mónika Tóth (p.25), Eugenia Rada Ioniță (p.36), Florentina Savu (p.37)

Proză: Petre Grigore: Evghenia (p.28), Florin Logreșteanu: Rătăcierea albatrosului (p.41)

Cronică de carte: A. G. Secară: Icariana Semiramida – se poate evada din Babilonul etern? (p.3), Petre Rău: Mihaela Avram de vorbă cu sufletul (p.12), Constantin Staicu: Constantinina - țara poetului și duhul focului (p.35), Radu Botiș: Un volum de proză scurtă bogat în culoare artistică, simboluri și îndemnuri moralizatoare (p.40)

Eseu: Iulia-Maria Cihorean: Carlos Ruiz Zafón și prozele sale inedite (p.15), Petre Rău: Muzica lui Bacovia (partea a III-a) (p.18), Gabriela Grigore: Valori morale în opera lui Ion Creangă - studiu (p.26)

Note de lectură: Lucia Pătrașcu: Ghiță Nazare - zăbava unor noi lecturi... (p.24), Mihai Merticaru: Cornel Galben - un asiduu făuritor de modele (p.31)

Portrete: Daniel Corbu: Emil Brumar. Poezia ca epopee eroico-erotică (p.10)

In Memoriam: Ștefan Andronache: Amintiri răzlețe despre Gabriel Drăgan (p.7)

Aforisme: Constantin Oancă: Muzica sau vocea lui Dumnezeu (p.16)

Traduceri: Ignatie Grecu: Rainer Maria Rilke (p.6)

Eveniment: Iancu Aizic: Debut de Cenaclu literar și de carte semnată de Mihaela Avram (p.32)

Aniversare: Daniel Verejanu: La Mulți Ani, distins Domn Scriitor Român Tudor Palladi, la 75 ani (p.38)

Cărți: Redacția: Cărți sosite la redacție (p.43)

Grafică:

Coperta I: Adam Martinakis - Digital art

Coperta IV: Elena-Liliana Fluture - Început de vară fierbinte

Interior: Grafică de Dan Erceanu

www.boema.inforapart.ro

Adi SECARĂ

Icariana Semiramida – se poate evada din Babilonul etern?

Dacă mai sunt, și cu siguranță sunt și vor fi, vor mai fi, ființe care se pot întreba „la ce bun poezii”, nu numai în vremuri grele, poeme precum cele ale lui Carmen Secere pot nuanța misiunea nobilă a acestora, de gardieni ai ființelor mici (nu numai de la Eugen Ionescu citire a elegiilor!), de păstrători ai unor esențe care pot da sens... energiilor vitale (care „știu” aprioric... Zborul), mereu supuse bombardamentelor razelor diverse, radiațiilor Absurdului.

Suflatul hermeneutic în florile albe de pădădie, ruperea petalelor (de macii) pentru aflarea adevărului (este sau nu este... dragoste, adică ființă; chiar dacă „adevărul se rostește singur”, p.59, se poate rosti astfel!) poate începe cu poemul „pădădie”: „Începutul răscolește/ melancolia camerei goale/ soarele își mută răsăritul în balcon/ cauză sau efect// în orice decor confuz/ nu se schimbă nimic/ oamenii intră și ies/ mereu grăbiți/ pe ușa din spate/ afară nu se mai aud porumbeii/ bătrânul pietrar a adormit/ cu ochii deschiși// la urma urmei/ pe cine interesează greutatea unui fir/ de pădădie”...

Este un poem care precede poemul care dă titlul cărții, parțial, „babilon” („am pierdut datele/ dintr-o călătorie veche// mi-au rămas doar notițele/ despre grădinile suspendate/ din babilon// aprind o țigară// prin fața ferestrei/ trec limacși albaștri”), poem care ne sugerează că poetul (aici poeta Carmen Secere) poate fi dintre acei oameni minunați care sunt arheologi ai spiritului, reconstructori virtuali ai Troiei, de pildă, sau, aici, concret, ai unor **grădini** pe care o nouă Shammu-ramat le poate revendica în numele suspendării timpurilor și spațiilor, în numele Frumuseții și Bucuriei de a fi! (Aceasta nu înseamnă că nu sunt și „răni” care pot aduce aminte, par exemple, de tensiunea din poemele Angelei Marinescu: „vremea insomniilor/ mă doare cerul din piept// numai sarea amară curăță vina// păstrez câteva dorințe/ în această/ anticameră a morții/ unde învăț să respir// îmi lipesc rănilor/ mustind de sânge”, p.25!)

Grădini care pot fi ridicate/suspendate pe câte un mușuroi rămas fără furnici, de unde ochii Alesei/aleșilor poate vedea acei limacși albaștri și alte animale fantastice, ca în fanteziile lui J.K.Rowling!

Jucându-se cu „bandajele trecutului”, nu înseamnă deloc că poeta nu este atentă la „încheieturile bolnave” ale prezentului și „strălucirea eternă” a „destrămărilor perfecte” (în text, în original, la singular!; p.20), „dansul sălbatic” (cu Poezia, în multitudinea avatarurilor sale) fiind abordat, totuși, ca și când „mâine ar exista”!

În aceste grădini poate fi găsit câte un „copac” pe care

carmen secere

babilon
/ macii lui monet /

este scrijelit cu sânge și lacrimi deloc obișnuite: „liniște peste tot/ precum în clipa dinaintea unei sentințe/ oamenii bolnavi de oboseală/ vorbesc despre lacrimile pietrelor// într-o realitate în care hânsel/ nu a existat cu-adevărat/ cineva încearcă să sprijine/ singura jumătate de cer// nimeni nu-și mai dorește zborul/ pe pământul fără niciun copac// degeaba se-aud în piept/ tot felul de zgomote”...

În aceste grădini (lirice) circulă un tramvai (care poate fi „21”, poate fi roșu ca în Taksim, alt... Babilon în alt Babilon!), care poate duce plânsete, îndoieli, într-o „realitate distilată”, dorințe numite sau nu, ca în „Paris” (alt Babilon, alt „titlu de” poem, p.30; mai târziu apare și New Orleans; la pagina 81 este propusă Roma, tot ca babilon, pentru o nouă incendiere... candidă): „viața poate începe/ cu o simplă plimbare/ pe champs élysées// nu cred în coincidențe/ dar m-am întâmplat în orașul acesta/ cu miros de dragoste/ consumată// priveam soarele/ prin ferestre înghețate/ și se făcea tot mai frig/ sub pielea mea albă/ furată dintr-un roman/ à l'eau de rose/ scris iarna”...

Acest tramvai poate fi ultim, ca un „ultim metrou” (film cu o Catherine Deneuve de neuitat), dar aici nu se refugiază nimeni în subsolul teatrului (pe care îl jucăm cu toții, comediantii care ne putem uita replicile), ci în „lumile dispărute” pe care le explorăm numai când mai avem timp: „în ultimul tramvai/ compoztez biletul pentru mâine/ îl pierd mereu în același loc/ unde comediantul își uită replicile// prin telescopul din parcul central/ văd cum se scufundă orașul/ doar câteva străzi până la mine/ și o mie de lumi dispărute” (p.32)

*

Celălalt poem-cheie al cărții, „macii lui monet” (acest titlu este și pentru prima parte a cărții) sugerează puterea pisicii lui Schrodinger în Poezie, dictatura benzii lui Moebius în Lirică, posibilitatea dublului: „în camera obscură/ imaginile se răstoarnă// aerul e frânt/ în macii lui monet// roșul devine o stare uleioasă// dublu portret” (p.34)

Desigur, se poate aluneca (și în hermeneutică, mai ales în aceea înțeleasă ca într-un paragraf din Heidegger, des citat: „Dialogul autentic cu Poemul unui

(continuare în pag. 4)

Boem@ (148) 6/2021

poet nu este decât cel care se desfășoară într-o manieră poetică: dialogul poetic dintre poeți. (...) Dialogul care se naște între gândire și creația poetică tinde să scoată la iveală **esența** limbii, pentru ca muritorii să învețe din nou să locuiască în limbă.”), pe pete de ulei sau pe gheața unei ierni „indecent/ de târzie” (p.35), pe izvoare de „sânge” (alt titlu de poem): „pădurea nu va mai fi niciodată la fel// verde a fost numai visul în care/ mă ascundeam când alții îmi dormeau somnul// orașul s-a transformat peste noapte/ într-un cimitir de copaci// mă opresc în stații fără nume și încerc să înțeleg/ oboseala autobuzelor întârziate/ pe geamurile căror stau lipite reclame triste/ despre oameni sau lupi/ despre lupi sau oameni/ sau despre oamenii-lup/ iar oamenii-lup tac/ și-au ascuns urletul într-o groapă comună// în timpul mersului mă țin de bare// nu mai am sânge”...

Această pierdere a sângelui („în arenă totul este permis/ publicul aplaudă extaziat/ la vederea sângelui”, p.50) poate fi înțeleasă ca o cochetație sobră, atentă la pianul de pe scara de incendiu: „vorbesc despre fantezii aprinse/ dar piromanul nopților mele/ se face nevăzut de fiecare dată/ pe scara de incendiu// mici detalii din jobenul prăfuit/ când iepurii au confundat/ lumina cu întunericul/ și nu mai era nimic de înțeles// lumea e plină de magie/ și de escroci// niciun bărbat n-a fost vreodată iubit/ pentru virtuțile sale” (p.37), Luciditatea lui Carmen Secere fiind atentă la jocul de lumini și întuneric al condiției umane, visătoare, în unele instanțe („captive sub nisipuri mișcătoare/ captive într-un vis// dragostea ucide –// scrie cu păcură pe un zid murdar/ recunosc găfăitul acestui infarct/ și moliciunea pernei// preventiv mi-am cusut o inimă de cârpă/ dar și păpușarii pot fi veritabili impostori”, p.48), „condiție” aflată (quasi) întotdeauna pe o „alee fără întoarcere”, dar se poate inventa o a doua șansă, mai ales când îngerii se odihnesc pe umerii aleșilor...

Desigur, „ipotezele atârnă greu” în Poezie, îngerii pot fi cei mai triști (în Ceruri există astfel de campionate!, în cer, ca și pe pământ! Poezia poate fi invocată ca divinitate: „atinge-mi creștetul/ poezie/ și iartă-mă”, p.47), străzile... grădinilor pot fi și din „regrete”, iar calea Lactee poate fi și ea un drum în lucru ca și fericirea, conform finalului din „drum” (p.43), între postexpresionism, postimpresionism și post existențialism alăturându-se un „bun prieten” gândacului kafkian: „pășesc cu grijă înăuntrul meu// puțin înainte și imediat la stânga este locul/ unde mi-am descărcat ultima dată/ arma din greșeală// nu deschid ochii/ să nu pătrundă/ viermele în inimă” (p.44), un final din proximitate fiind aproape cartezian: „ce nu se simte/ nu există”, existând și o anume precauție, firească, la urma urmelor: „nu te apropia de capătul minții – îmi spun”!

Cu același nerv munchian poeta poate defini: „voi pipăi oglinzile/ într-un ultim delir// o formă fără foșnet/ cam atât despre om” (p.46).

*

A doua parte a cărții, intitulată tot plastic, „aur și tinichea”, este și nu este (?) opusă „splendorii lui Monet”, „într-o lume ca o pată/ întoarsă pe dos”, lume roabă kitsch-ului, opunându-se „aurul” sentimentului klimtian, întrezărindu-se „instalații” precum în Marcel Duchamp: „pași târâți pe coridoare fără sfârșit// prin saloane viața pălpăie/ în ecrane monocrome// miroase acru/ a rămas vie/ o instalație din care se scurge nemilos/ pe la colțuri/ memoria// degetele

schitează un semn/ aș mai respira o dată/ să-l pot înțelege...” (p.53).

Poeme conceptualiste („suprerealismul e incomod”, p.59, dar nu înseamnă că nu se vrea o apropiere non-conformistă de acestal!), cu o sete de general, de dezgropare a Luminii, dar și „acoperire” a acestuia: „să nu mă privească nimeni din urmă” (p.54 și 58)!!! Un fel de ceai, dar nu în Sahara, ci în... grădinile noii Semiramide (atât cât ne putem înșela și noi): „până unde mă pot înșela sau/ ce se află dincolo de limite// jocul lucrurilor simple/ așteptarea către întoarcere/ ceaiul fierbinte sorbit în fugă// învechirea unei îmbrățișări/ fragilitatea dimineților / biletul lipit cu lacrimi/ pe frigider// se înnoptează devreme/ mă clatin” (p.55)

Clătinare, înclinare, renunțare (provizorie?): „unele adevăruri ar trebui/ lăsate în pace” (p.56), școală de harakiri: „facem harakiri în serie/ nu ne privim niciodată în ochi/ de teama propriei monstruo-zității” (p.57)!, treptat ritmurile unui jazz poetic cuprinde cititorul, la recital putând fi invitată de onoare Sylvia Plath („prin mine trec păduri/ de cenușă// nopțile se spovedesc/ îngerilor/ cu oase de sticlă// bat clopotele”), totuși fiind trist în lume sau... blues („în tâmpla dreaptă/ murmură un blues/ îmi lipsește/ a doua inimă”, p.62): „privind tristețea în ochi/ îmi transpirase umbra// oamenii pleacă/ mi s-a spus/ apoi s-a prăbușit orașul// locuiam clandestin/ la ultimul etaj”), Omul fiind totuși „aruncat/alungat” în lume cu o anume condiție a clandestinității, amare deseori, dacă nu se transformă chiar această situație în prilej de fiestă sau Mardi Gras, cu gust de „rémy martin” și carnaval implicit!

Între „bufoneria urbană” și dorul de a săpa „o fântână/ într-o duminică/ fără legi și cuburi// cearcănul din care mi-am domolit setea/ mă doare”, într-o fantezie quasi-steampunk, poeta alege libertatea de a adăposti păpușile unei nostalgii firești, cu o sensibilitate aparte, care „știe” că „uciderea viselor este tot o crimă”: nașterea unei noi tragedii din spiritul muzicii și... a liricii fiind gata să se împlinească, duhul eternei antichități suflând asupra arhitecturii grădinilor suspendate din noi, noua Semiramidă având povestea ei, chemând, poate, un nou Giachino Rossini care știe că „noaptea sunt o migrenă într-un tramvai deraiat/ m-așez/ întotdeauna pe locul/ de la geam/ în palma dreaptă învârt două zaruri/ măsluite// singurul meu martor e mut”!

Sau un nou/vechi Tennessee Williams, responsabil cu dorințele neîmplinite, cu fantomele tramvaielor-poeme, pentru o eroină care poate face surfing pe spatele rechinilor în California, după cum aflăm din poemul „leagăn” (p.76). Sau un nou Tarantino (deși este menționat Tarkovski!), gata să ecranizeze pe un Pessoa, cum ar fi!, sau Dostoievski, Carmen Secere fiind Aleasa pentru un scenariu unde eroina poate începe o discuție recitând poemul „mănăstire”: „sunt piatră vie spune soldatul/ cu piciorul retezat de schijă/ nu l-am înțeles pe tolstoi/ am făcut o pasiune pentru dostoievski și idioții// ești liniște/ de mănăstire// sârma ghimpată a fost inventată/ de o călugăriță” (p.77) În acel scenariu se vor da suflete la

(continuare în pag. 5)

răzătoare („mă orientez după mărimea umbrei/ întoarcerea la punctul zero/ este imposibilă// nu mă opresc/ îmi dau sufletul prin răzătoare/ sperând că se va face lumină/ într-o zi”, p.78), clar obscurul fiind în gălceavă cu un „gri” care, orice ar fi, nu va cădea la montaj: „cineva montează aiurea imaginile/ lipsesc câteva cadre trase/ după miezul nopții// nu am atâția pași/ să trec podul// vântul aduce păsări/ din nordul îndepărtat// m-am ascuns sub propria piele/ respir/ uitări// îmblânzesc frigul/ cu buzele// nebunia mea poartă mănuși gri/ iar gri este un adjectiv/ invariabil”...

Carmen Secere propune poezia ca evadare („evada-sem din cotidian/ alergam după lucruri/ mărunte/ să-mi schimb viața// construisem un adăpost din frunze/ și rostem monologuri/ știind că altcineva e responsabil/ cu binele”), de sub grinzile cerului (deși „Așteptarea” este un dat greu de refuzat!, p.82), ca dezgropare a sufletului, văzând pescari care fac semne de vreme rea, poate și către Ceruri, inevitabila spiritualitate creștină punctând ca într-un manuscris de la o mare nici moartă, nici vie: „îmi tai părul/ urc în icoană// din pământ crește o cruce/ umbra mă acoperă// îngerul meu este alb/ ca varul” (p.84).

Aurul poate fi și unul al unei icoane non-conformiste: „aur și tinichea/ strâng în pumni țărâna zilelor rămase// în somn toată lumea plânge/ și ce frumos mă joc cu moartea/ în cazemata de zăpadă// mâna care hrănește poate înfometa/ mângâierea poate să înlănțuie// există aur și tinichea// strălucirea orbește” (p.85), patimile lui Carmen Secere fiind mult mai rafinate decât cele ale eroinei lui Bizet sau Prosper Mérimée!

Partea a treia a cărții este un jurnal liric, pentru „elim”, din „piața de sticlă” (aproso de clopotul de sticlă al Sylviei Plath, a cărei sensibilitate poate fi înrudită cu poeta noastră), orice Babilon trebuind să aibă bazarul lui, mai ales într-o lume care mereu a fost și o Piață în care se vând și se cumpără suflete: acolo veți găsi scrisori nescrise vreodată, un poștaş fără obiectul muncii, „nostalgia soarelui” jucându-se cu nostalgia copilăriei de-a v-ați ascunselea... O altă „așezare” a cuvintelor consolidează componenta filosofică a turnului-carte, fluiditatea este condamnată la consistența unei frize din arhitectura (lirică) clasică: „mă preocupă definiția întregului și o nevoie acută de tandrețe în care băjbăi cu mâinile încătușate. câteva cercuri se împiedică de bordurile străzilor întortocheate. imaginez călătorii subacvatice și imponderabilitate. ceasornicarii au fost concediați, elim. nimeni nu mai stăpânește timpul. îmi trec prin gând șinele tramvaiului din care am coborât cu stângul la capătul liniei. ploaia nu se răzgândește niciodată în căderea ei sinucigașă.” (p.88)

Deși, ludic, se declară că este plăcută păcăleala întunericului, este de fapt un joc de șah cu acesta, mult mai spectaculos, înrudit cu jocurile foamei, și foamei de iubire, de înțelegere, chiar și din partea beznei care a fost înainte de orice, nimicul care se poate ascunde și în cutii de carton sigilate cu bandă adezivă, unde piesele sunt imagini-umbre, dar mai poate apărea și câte o piesă misterioasă, precum o talpă uriașă care apasă, apasă, dar nu poate strivi câte o promisiune: „îmi promit că, niciodată, dar niciodată, nu voi deveni furnică. îmi scriu plânsul în piatră. nu doare. sângerez în locul de unde rup carnea.” (p.90).

Aici „oaspeți” sunt Nabokov, Proust, Kant, Hesse, „se merge” pe strada molière, dar este un... Molière suprare-

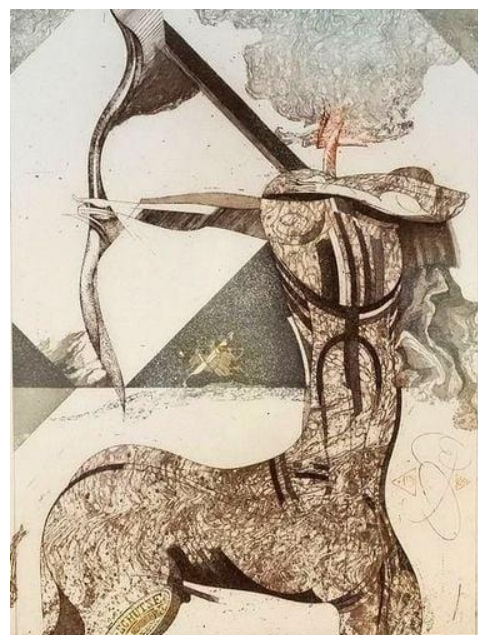
alist, dacă vă puteți imagina așa ceva, care o invită pe Carmen la o sarabandă, la „dans”-ul vorbelor mai participând chiar și un elefant și o pumă, dar este secret, șșt, se mai aleargă, se mai inventează în acest jurnal fascinant fără doar și poate, ca o cursă de șoareci în care cad îngeri și vrăjitoare: „vorbesc o altă limbă. un fel de terapie prin versuri, din care brusc mă trezește o cursă de șoareci. bucătăria mea e plină cu arlechini. are desene abstracte și funii de usturoi în dulapul neîncăpător. când ceaiul este gata răsar dimineți fără clopote trase. cumpăr bomboane, șosete, magneți de frigider, artificii. rîd cât pot de tare. o vrăjitoare din evul mediu vine în fiecare marți seară la mine să-mi ghicească viitorul. pentru când voi avea aripi.” (p.95).

Pentru o anume siguranță se și cumpără niște aripi, dar ele sunt crescute, din Lumină și Întuneric, icari...ana (ana, ana din drama rusească) Carmen Secere poate îndrăzni să zboare din labirintul Babilon, minotaurul de acolo este doar frumusețe și iubire...

„cumpăr o jumătate de duminică să impresionez. sunt eu însămi și locuiesc în salonul 157. o clepsidră naște două ceasuri gemene. nu mai țin minte ce zi este astăzi. începe să plouă. umblu cu trandafiri în gură. îmi pregătesc sandvișuri cu paracetamol și pe-ne de lebadă dintr-o dramă rusească. încep să zbor înfășurată în fularul meu de mohair. copacului roșu de santal sub care mă adăpostesc îi cad frunzele. mă amuză tălpile mele în pantofii de balet abandonati. îmi ating gâtul. simt pulsul nesigur. nu mă mai întorc pe vechile urme. gheața ascute oasele.” (p.98)

Când vrei să zbori, doar atunci, poate conta, te poate interesa „greutatea unui fir de pădăie”, fratele omului, această ființă mică pentru o eternitate atât de mare!

*) Carmen Secere, „Babilon/ Macii lui Monet”, Ed. Vinea, 2019

Desen de Dan Erceanu

Rainer Maria RILKE
(1875 – 1926)

Poeme franceze (ciclul: Rozele)

X

Prietenă a orelor când părăsit
de toți ești
și inima se tânguie amar.
Dulcea ta prezență umple
văzduhul
cu atâtea ușoare mângâieri.

Dacă viața te-apasă și nu mai
speri
să-ți amintești nimic sau să
visezi,
De-ajuns să fie lângă tine cea
care nu te lasă
și cu-n surâs te face să-ți revii.

XI

Atât de conștient sunt de a ta
ființă, desăvârșită floare,
încât consimt să te confund
cu inima-mi în sărbătoare.

Eu te respir de parcă a-i fi
întreaga mea viață,
și simt în taină a fi iubitul
unei asemenea iubite.

XII

Dar, contra cui,
o, trandafir,
ridici aceste arme?
Prea delicate, fine bucurii
te-au îndemnat
s-ajungi întreg
însulițat?

De cine oare să te apere
armura asta grea?
Câți dușmani
supus-ai cucerind
fără a se-mpotrivi măcar!
În schimb, mereu,
din vară până-n toamnă,
sângerat-ai degetele
celor ce te îngrijeau.

XIII

Ai vrea, tu, roză, să fii arzânda
însoțitoare
a tresăririlor noastre de-acum?
Amintirea e cea care mai mult
te-mbie
când începe o nouă, împăcată bucurie?

De câte ori te-am privit fericită-n
vesteji
-fiecare petală un giulgiu subțire -
într-un sipet cu miresme lângă-o
șuviță de păr
sau într-o carte iubită singură-n
recitare?

XIV

Vară: să fii pentru câteva zile
contemporanul rozelor în floare;
și să respiri din plin văzduhul
sufletelor binemirositoare.

Să faci din fiecare suflet care
moare
o confidentă,
și să trăiești absentă
adăugându-te altor roze.

XV

Singură, o, floare-mbelșugată
propriul tău spațiu îți creezi,
admirându-te într-o oglindă
plină de miresme.

Al tău parfum ocol dă multor
petale
ce înalță al tău caliciu.
Aș vrea să te rețin, dar tu,
ca o actriță,
mai mult te-nverșunezi.

XVI

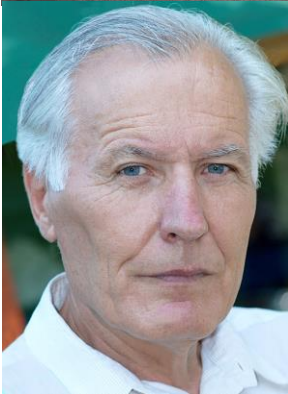
Mai bine să tăcem. Unica
făptură a ta
inefabilă o spune.
Atâtea flori pe masă strălucesc
dar numai tu o luminezi.

Un simplu vas este de-ajuns
lumina ta ca s-o cuprindă:
același cuvânt dar în taină
cântat însă de-un înger.

Traducere în limba română - **Ignatie GRECU**

Ștefan ANDRONACHE

Amintiri răzlețe despre Gabriel Drăgan (40 de ani de la moartea scriitorului)

Pe scriitorul Gabriel Drăgan l-am cunoscut pentru prima dată, în toamna anului 1962, cu prilejul ședințelor Cercului pedagogic al profesorilor de limba și literatura română din raionul Tecuci care se desfășurau, de regulă, la Școala Elementară de 8 ani nr. 5 (astăzi Școala Gimnazială „Elena Doamna”). Dânsul venea de la Școala din Nicorești unde de abia reușise a se încadra, iar eu proveneam de la Școala nr. 1 din Cudalbi unde de abia fusesem repartizat. Aici ne întâlneam de regulă, o dată pe lună, într-o sală de clasă de la etaj unde mai participau și alți colegi din mediul rural: profesorul Jean Georgescu (poetul Ovid Caledoniu) de la Școala din Furceni sau Dionisie Duma, suplinitor debutant, pe atunci, la Nârtești, persoane de care avea să mă lege, pe parcurs, nu numai o strânsă, ci și o lungă prietenie. În pauze, cum niciunul dintre noi nu obișnuiam să fumăm, stăteam de vorbă pe culoar aducând în discuție diverse evenimente culturale artistice la care participasem, comentam cărțile noi pe care le citisem ori unele articole interesante publicate de revistele „Gazeta literară” sau „Contemporanul”. Uneori, se întâmpla să și bârfim pe șefa Cercului, care nu ezita să-și dea importanță, ori pe unele dintre colege care fie că se îmbrăcau fără gust, fie că făceau dezacorduri gramaticale flagrante în timpul lecțiilor demonstrative pe care le țineau.

Trebuie să precizez de la bun început faptul că Gabriel Drăgan era un om de statură potrivită, întotdeauna se îmbrăca modest, dar elegant. El se distingea prin bunele maniere însușite din familie, precum și din perioada interbelică pe care o petrecuse în Ardeal, prin blândețea de care da dovadă în oricare dintre situații. Așadar, dânsului nu prea îi plăcea să dea curs unora din bârfele noastre în împrejurările menționate. Din acest motiv când ne consideram deja ridicoli, dintr-o jenă consimțită, curmam brusc atitudinile noastre reprobabile. Din păcate, după doi ani, am pierdut legătura cu grupul de colegi menționat întrucât, renunțând la catedra de la Cudalbi, eu consimțisem să lucrez în domeniul culturii și să mă stabilesc cu domiciliul în reședința de raion. Desigur că atunci când ne mai întâlneam în mod cu totul întâmplător, prin Tecuci, ne salutăm și chiar mai schimbăm câteva cuvinte.

Cum, în vara anului 1967, se împlineau 50 de ani de la Victoria armatei române din timpul confruntărilor decisive cu impresionanta armată germană de la Mărășești, Mărăști și Oituz, mi-am amintit brusc de profesorul Gabriel Drăgan al cărui roman memorabil „Pe

Gabriel Drăgan

frontul Mărășești învie morții” aflasem din presă că se republicase la Editura Tineretului din București. Dorind să organizăm o lansare a valoroasei sale cărți la Biblioteca Raională din Tecuci, instituția în care lucram deja de un an, m-am deplasat la locuința-i modestă de la Nicorești pentru a stabili o zi convenabilă amândurora în vederea desfășurării acestui eveniment.

Gabriel Drăgan m-a primit foarte bine la locuința sa, iar doamna Irina (cea de a doua soție) mi-a oferit o dulceață de gutui și un pahar cu apă rece adusă tocmai de la renumita cișmea din centrul vechiului târg. Bineînțeles că l-a bucurat mult propunerea și, la data fixată, m-am pomenit cu autorul cărții care a venit la Tecuci doar cu un singur exemplar din cartea proaspăt reeditată întrucât tirajul nu fusese încă distribuit prin toate librăriile din țară. În ciuda acestui neajuns, participanții, în marea lor majoritate cititori de-ai bibliotecii, au avut măcar posibilitatea să cunoască pe viu cum arată un scriitor, să urmărească întâmplările tragice la care acesta participase în timpul Primului Război Mondial și să aprecieze, totodată, talentul său de narator și orator. Într-un cuvânt, Gabriel Drăgan le stimulase interesul pentru cumpărarea sau împrumutarea cărții atunci când aceasta avea să ajungă prin librării ori la biblioteca noastră.

Ulterior acestui eveniment, s-a întâmplat ca să fiu contactat de către profesorul Ștefan Pascal, secretarul Comitetului Raional de Cultură, care mi-a propus să mă implic, alături de el, în organizarea unor activități dedicate importantului eveniment ce urma să fie sărbătorit în acea perioadă cu mare fast

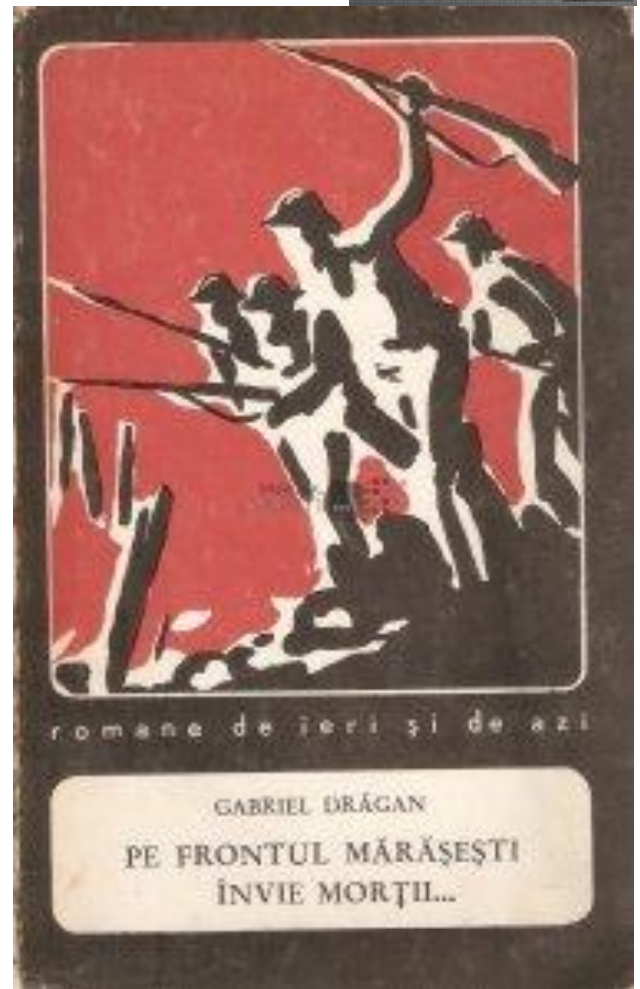
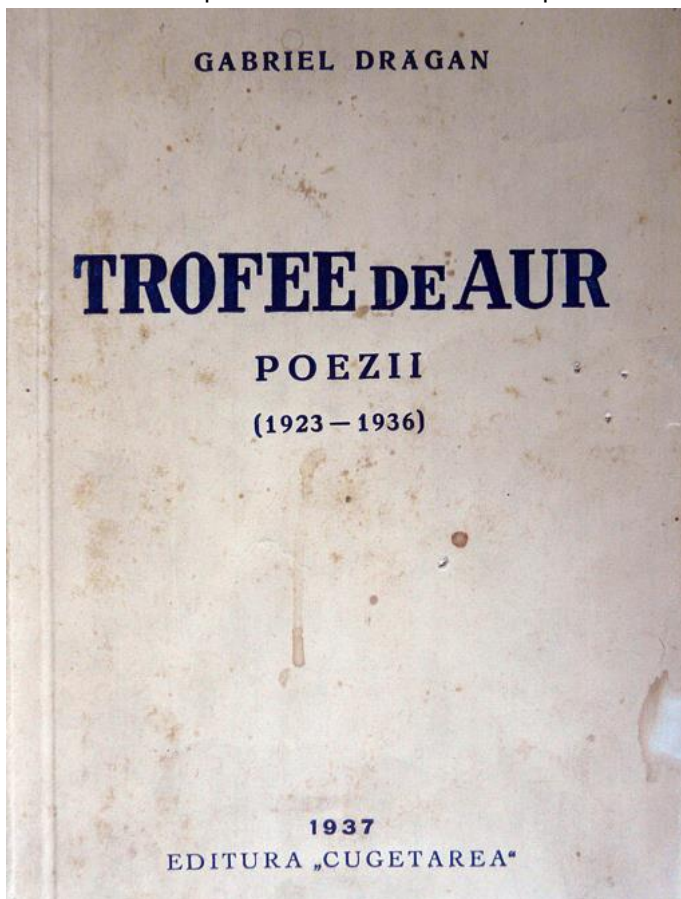
(continuare în pag. 8)

la Mărășești. Revenind la Nicorești, i-am propus scriitorului Gabriel Drăgan să accepte invitația de a participa ca invitat special la întâlnirile cu tinerii și veteranii de război din Tecuci și de la Cudalbi, lucru pe care l-a acceptat cu aceeași bunăvoință. După surghiunul pe care și-l impusese la Nicorești din varii motive (mai ales politice) în acele momente părea să-și revină, să aibă chef de viață, singura sa dorință, mărturisită adesea, fiind aceea de a fi cât mai util semenilor săi.

După cum mi-aduc aminte, întâlnirea programată în orașul nostru a avut loc la Sala „Populară” („Ion Petrovici” de astăzi) a Casei Raionale de Cultură unde asistența destul de numeroasă era alcătuită din profesori, elevi de liceu, studenți și mulți oameni în vârstă. Intervențiile conferențiarului - scriitor s-au bucurat de binemeritate aplauze. Prea multe detalii despre acest eveniment nu am reținut pentru că, de atunci și până astăzi, s-a scurs destul de mult timp, iar eu, între timp, am participat la nenumărate evenimente de excepție care s-au desfășurat în aceeași locație.

Despre manifestarea de la Cudalbi, comuna mea natală, păstrez însă ceva mai multe amintiri pe care voi încerca să le relatez în rândurile ce urmează.

Așadar, chiar în prima duminică din august 1967, într-o zi extrem de frumoasă, ne-am deplasat spre această localitate cu microbuzul Casei Raionale de Cultură. Pe drum am vorbit printre altele și despre renumitul haiduc Costache Dragoș, care fusese încolțit și omorât la Matca, sau despre proiectele neîmplinite ale scriitorului. Atunci am aflat și despre faptul că studiul său dedicat „Vieții și operei lui Ștefan Petică”, pentru care se documentase atât de mult la Biblioteca Academiei Române, n-a putut fi tipărit din cauza războiului iar, ulterior, în timpul noului regim, manuscrisul i se pierduse la editura unde-l depusese.

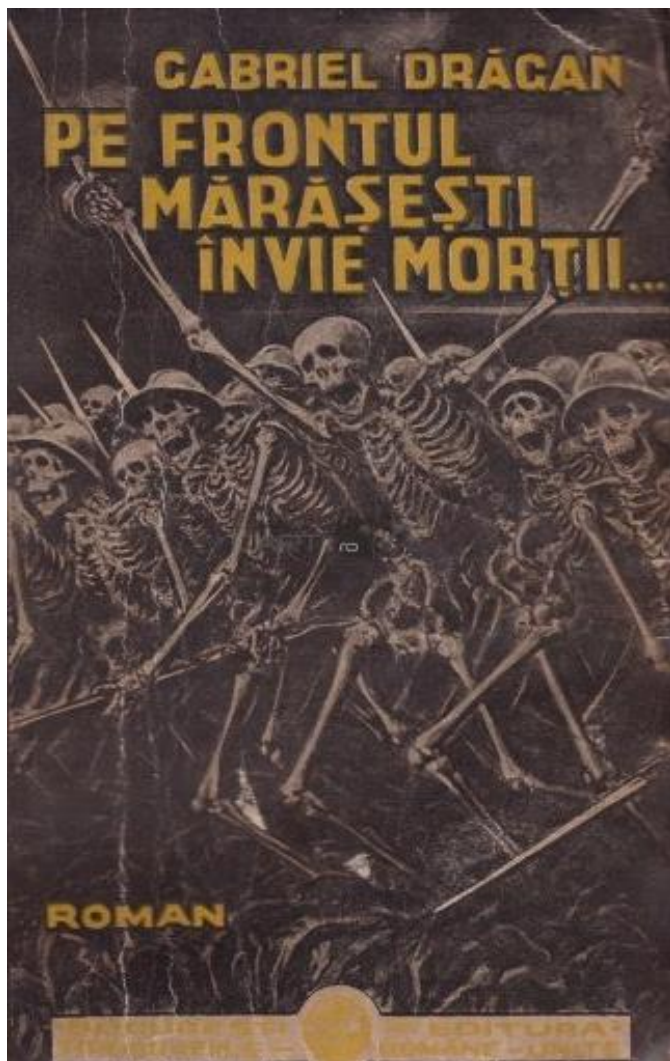
Când am ajuns la Căminul Cultural din Cudalbi am avut parte de o surpriză plăcută. Fostul meu coleg de cancelarie și prieten, profesorul Mircea Flutur (care preluase și conducerea acestei instituții după plecarea mea) reușise să aducă destul de multă lume în sală în urma anunțului repetat prin mijlocirea stației locale de radioficare pe care o avea în subordine.

În prima parte, profesorul Ștefan Pascal a ținut o conferință scurtă despre însemnătatea evenimentului istoric, după care scriitorul Gabriel Drăgan, ca martor autentic, dar și cu talentul-i caracteristic, a reconstituit perioada de grea încercare pentru poporul român din vara anului 1917. Mi-amintesc că, la un moment dat, a deschis cartea la cap. IV, intitulat „Pe frontul Mărășești”, de unde a citit cu vădită emoție paginile de început unde se relateau faptele de eroism ale bravilor soldați din Regimentului 32 Mircea care reușiseră să zădărnicească înaintarea trupelor germane dincolo de zona podului de la Cozmești.

Participanții mai în vârstă care-l urmăriseră cu multă atenție, la urmă, i s-au plâns de faptul că pământul pe care l-au primit drept recompensă pentru sacrificiile făcute în timpul celor două războaie mondiale le-a fost cooperativizat cu forța în urmă cu cinci ani. Câțiva dintre veterani au îndrăznit chiar să-i ceară sprijinul pentru recuperarea acestuia. După ce le-a ascultat păsurile, Gabriel Drăgan le-a spus: „Oameni buni, vă apreciez eforturile supraomenești din cele două războaie și sunt întocmai de partea

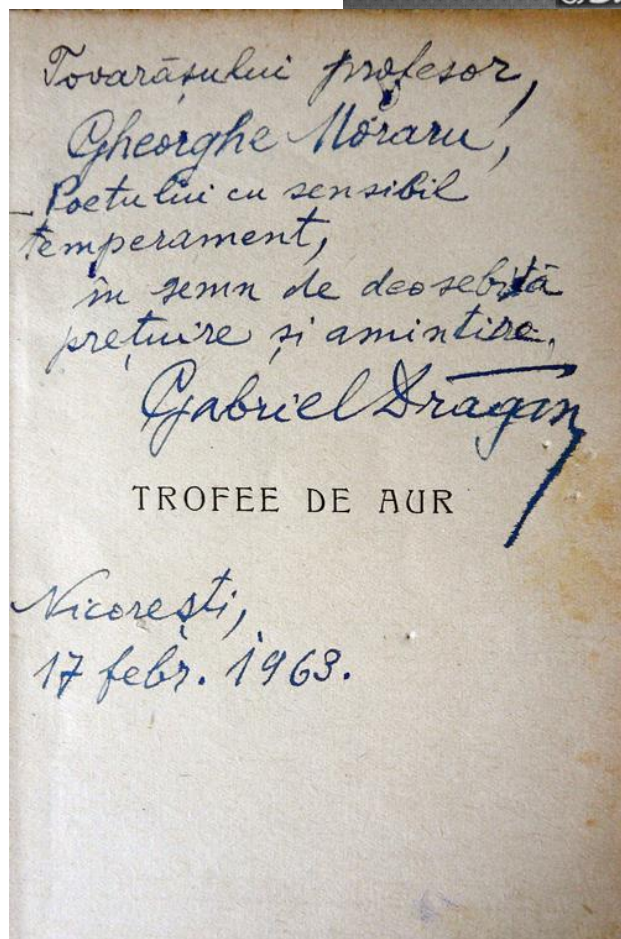
dumneavoastră. Din nefericire acum ne este dat să trăim cu totul alte vremuri, iar ceea ce v-a fost luat nu mai puteți deocamdată recupera." După răspunsul său, destul de curajos, s-a creat un moment jenant de tăcere, fiecare dintre noi evitând continuarea discuțiilor pe marginea subiectului abordat de oamenii nemulțumiți.

La sfârșitul manifestării de la Căminul Cultural ne-am deplasat cu microbuzul la casa părinților mei pentru a servi masa de prânz. Avusesem grijă să-i anunț cu o zi mai înainte despre descinderea noastră la Cudalbi, din care motiv ei se pregătiseră pentru a ne ospăta. Acolo am avut plăcuta surpriză să întâlnesc și pe două dintre surorile tatălui meu, cea mai în vârstă, precum și cea mai tânără, care veniseră de la Galați pentru a petrece câteva zile la țară.

În jurul mesei mari din lemn, așezată în spațiul liber, dar destul de îngust al ogrăzii situat între casă și peluzele cu gura leului și regina nopții din grădină, ne-am așezat pe scaunele ușoare în jurul cărora mătușile mele se învârteau de zor aducându-ne bucatele pregătite: ciorba proaspătă de pasăre, friptura fragedă de cocoș făcută la grătar de mama. Am mai fost serviți și cu niște poale-în-brâu cum numai la Cudalbi știu că se fac.

Tata, după ce ne-a tot tratat cu un vin alb rece, ne-a oferit mai pe urmă, pe o tavă, și un pepene verde mare și dulce pe care a ținut să-l taie chiar în fața musafirilor. Atunci, el i s-a adresat lui Gabriel Drăgan: „La Nicorești, știu că dumneavoastră aveți vinuri cu mult mai bune

decât cel de la Cudalbi pe care l-ați băut acum, dar pepeni, precum cel pe care-l veți mânca, acum, nu cred că veți mai găsi și prin alte părți", la care oaspețele de onoare al familiei mele, după ce a gustat din prima felie, a subscris cu încântare la remarca făcută.

Aflând că printre noi se află un nicoreștean autentic, una din mătușile mele, tanti Epraxia, care debutase într-ale călugăriei la mănăstirile de la Buciumeni și Sihastru, nu a ezitat să intre în vorbă cu Gabriel Drăgan. Așa au putut constata că aveau câteva cunoștințe comune. Amândoi îi cunoscuseră pe inspectorul cultural Nicu Ifrim, căruia i s-a ridicat și un bust la Mănăstirea Sihastru, pe neobositul preot Ilie Armencea din Buciumeni sau pe scriitoarea Natalia Negru de la Tecucelul Sec care, după spusele lor, venea pe la mănăstire cu șareta încercând astfel să se mai despovăreze de păcatele comise (avea pe conștiință moartea a doi soți) care nu-i mai dădeau liniște.

În momentul când ne pregăteam să plecăm spre Tecuci, Gabriel Drăgan le-a mulțumit părinților pentru ospitalitate, în timp ce mama (al cărei tată murise în carniagiul de la Bartolomeu cu o jumătate de secol în urmă) i-a spus că ceea ce pregătise pentru oaspeți fusese făcut, într-un fel, și în memoria bunicului meu căzut pe front pe care nu-l mai pomenise de multă vreme. Atunci, scriitorul a ținut să spună: bogdaproste și Dumnezeu să-l odihnească! Aceste cuvinte au bucurat-o nespuse de mult pe mama care părea să fie mulțumită că reușisese să facă ceva în numele tatălui său ce se jertfise pentru Întregirea Țării.

Profitând de un dezgheț neașteptat, dar de scurtă durată, al politicii regimului comunist, Biblioteca Muni-

(continuare în pag. 25)

Boem@ (148) 6/2021

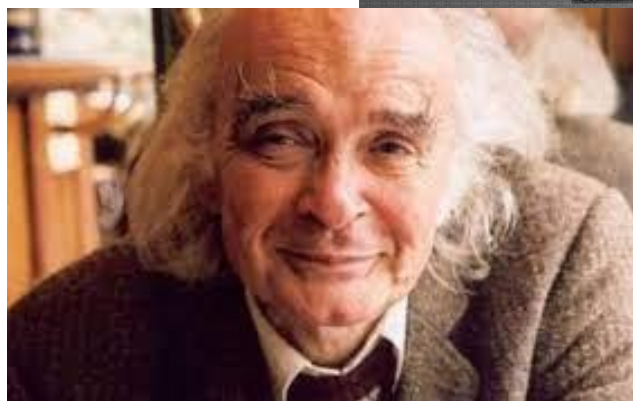
Daniel CORBU

EMIL BRUMARU. POEZIA CA EPOPEE EROICO-EROTICĂ

Poetul recunoscut astăzi ca o voce lirică absolut originală, așezat în prima linie a poezilor români, Emil Brumaru (născut la 1 ianuarie 1939), debuta editorial în 1970 cu două cărți: *Versuri* și *Detectivul Arthur*. Aventura lirică avea să continue cu noi volume de poeme: *Julien Ospitalierul* (1974), *Cîntece naive* (1976), *Adio, Robinson Crusoe* (1978), *Dulapul îndrăgostit* (1980), *Ruina unui samovar* (1983), *Dintr-o scorbura de morcov* (1998), *Cerșetorul de cafea* (2004), *Submarinul erotic* (2005), *Poeme alese* (1959-1998), precum și două ediții din *Opera poetică*, editate la editura „Cartier” din Chișinău, prima oară în două volume (2003), a doua oară în trei volume (2005). De asemenea, publică la Editura „Polirom” din Iași (2009) o antologie de autor în două volume sub titlul *Opere* (vol. I, *Julien Ospitalierul* și vol. II, *Submarinul erotic*).

Ceea ce a șocat critica literară încă de la debutul lui Emil Brumaru, conte de Dolhasca (unde a fost multă vreme medic) cu însemne în ordine, a fost îndrăzneala poetului de a se apropia de universul mic, domestic, derizoriu, într-un moment în care toți poezii români căutau temele esențiale, adânc filosofice și căutau metafizicul cu lumânarea. Astfel, constructor al unei mitologii a cotidianului și, așa cum s-a mai spus, a unui paradis domestic, îl putem considera pe Emil Brumaru un precursor al tinerilor poeți postmodemi de astăzi, în special al recuperatorilor segmentului poeziei senzuale în literatura noastră.

Încă de la prima carte, poezia sa revarsă în pagini, ca și opulența acestui univers domestic, hiperbolic: „Dulapul obscur, în tine arde-un înger/ Îmbobocit pe rîșniți de cafea/ Visînd piper rotund și zahăr cubic./ Fără să-ți știe taina nimeni. // Ouă adînci cu-amiezi sub coajă fină/ Tu-ascunzi tăcut, miresme ce le ierți./ Dulci farfurii cu sufletul ca roza/ De parfumat lîngă mari pești inerti.// Dar la amurg cotloanele de umbră/ Pline-s de spaima furilor gîndaci!/ Unde e cheia tandră și subțire/ Spre-a rupe neputința-n care zaci?/ Ca s-auzim cum pentru-nția oară/ Cuțitele vorbeasc de mărul acru/ Și scos suav din căni miezul de apă/ Să-ți tremure pe rafturi, dulap sacru” (*Dulapul*) Sau: „Din nou copilăria mea visează:/ ienibahar, piper prăjit pe plită,/ Pești groși ce-au adormit în sos cu lapte/ Curcani păstrați în zeama lor o noapte/ Spre o delicatețe infinită./ Ciuperci cît canapeaua, în dantele./ Icre cu bob bălos ce ochiu-și cască./ Aluaturi tapisate, crescînd grele/ Într-o dobitocie îngerească./ Moi miezuri de ficăți în butoiașe/ De ou de melc, înlăcrămate dulce./ Mujdeiuri ireale, șunci gingașe/ Cînd sufletul-n muștar vrea să se culce./ Și-n ceainice vădindu-ți eminența/ prin fast de irizări și toarte fine/ Ceaiuri scăzute pînă la esența/ Trandafir-e-a lucrului în sine!” (*Elegie*) În toate aceste evocări lirice, poetul se arată un aristocrat nostalgic, stăpînind totuși o lume a culorilor, a parfumurilor tari, a dulapului sacru, tezaurizator, în

Poetul Emil Brumaru

sffrșit, a unei utopii domestice marca Emil Brumaru. E o plăcere să citești evocări cu iz topîrcenian în genul acesteia, din *Cîntec trist* („Dulci bucătării de vară/ Cu găleți de zoi la ușă,/ Unde plitele-și înfundă/ Nara moale în cenușă/ Și lumina cade-n crățiți/ Și-mbătați de-azur și izuri/ Bat cu capu-n geamuri triste/ Bîzălăii din brizbrizuri”) sau ca aceea din *Rugăciune*: „O, vremea cînd eram copii,/ Tutungerii, tutungerii,/ Cărți de aventuri, nuci cu magiun,/ Ce să vă spun, cum să vă spun?/ Iubiri ascunse în ghiozdan,/ Sutiene mici cu miros rar/ Decolorate an de an,/ Plînsul adînc dintr-o vacanță/ În frîna unui tren marfar...”

Emil Brumaru și-a construit, pentru uz personal, o *rezervație de înger*, o rezervație ocrotită de toate legile lumii. Îngerii lui Emil Brumaru nu sunt doar spectatori ai întîmplărilor ca la Rilke sau ca la Vasile Voiculescu, ei se amestecă în universul domestic brumarian, realizînd un fel de suduri sacrale. Iată: „Un înger s-a trezit într-o amiază./ Era prea grea lumina și-l izbea./ Alături tremura prelung o vază/ Îndrăgostită de o catifea.// El și-a-ncălțat ușoarele botine,/ Și-a luat din vis bastonul de parfum./ Și-a pus pe-aripi tristețurile fine/ Și mîinile și-a-nmănușat în fum.” (*Îngerul*)

Detectivul Arthur, *livrescul Robinson Crusoe*, *Julien Ospitalierul* sunt insolite *alter-ego*-uri ale poetului, deosebit de magnetice și provocatoare, în cărțile apărute pînă în 1980. Vom afirma, și nu credem că greșim, că în lirica lui Emil Brumaru se produce o schimbare începînd cu *Ruina unui samovar* (Editura Cartea Românească, 1983) și a celebrelor, de acum, *bocete de adult*. Fără a părăsi utopia domestică, poetul începe construcția unui paradis erotic spectaculos, unde senzualitatea primează, iar eroul liric e un Don Juan etern, aflat în căutarea iubirii ideale. Greu de publicat înainte de revoluția din 1989, cînd cenzura era stăpînă, textele lui Emil Brumaru și-au aflat locul publicării în rubrica „Cerșetorul de cafea” din „România literară” (cumplit de citită!) și în „Plai cu boi – revista lu’ Dinescu”. Dar fanii poeziei lui Brumaru așteptau o carte. S-a întîmplat în 1998 (la 15 ani de la precedenta apariție editorială), prin *Dintr-o scorbura de morcov* (Editura Nemira), prin *Cerșetorul de cafea* și, la sfîrșitul anului 2005, prin *Submarinul erotic*. În *Dintr-o scorbura de morcov*, carte cu o vînzare fulgerătoare, cititorul e potopit de universul senzualității șocante. Morcovul cu scorbura (ce poate fi acolo decît un vierme rozător, neliniștit!) e un fel de *tour d’ivoire* în care se instalează Emilul Brumarului, cum îi place să semneze unele texte, un turn de

fildeş unde poetul își șlefuește universul liric își strunește estetic viziunile, răsfoind arhivele detectivul Arthur, temperându-și bocetele de adult, scriind „piese-n părți” ca „Viața și moartea Reparatei”, jubilând estetic la felurite hipostaze ale autorului.

Personajul liric pe care-l crează Emil Brumaru, alter ego-ul poetului, se adresează mereu, populând cartea cu personaje: *Tamara, Leonid Dimov, Reparata, Johnny Răducanu, Surioara, Yvonne de Burgundia*. „O, Leonid Dimov, e seară – își începe el *Epistola reîntregită* – Și trec femeii cu trupuri lungi/ Ca niște viespii uriașe/ Pe care nu poți să le alungi/ Cu mîna leneșă din minte./ Femeii cu sîni licențioși./ Umflați cu pompa lui Dumitru/ Pîn' la absurd în plușuri roș./ Femeii ce ne-ar lăsa-n burice./ Plutind pe pîntec, să murim/ Fără mîncare, fără apă/ Cum pe corăbii Gordon Pym./ Halucinînd vechi etichete/ pe butoiașele de spirt./ O, Leonid Dimov, e seară/ Și eu beau singur într-un birt”.

Ceea ce ne propune cu obstinație Emil Brumaru este, cum spuneam, senzualitatea ca spectacol nesfîrșit. Sâni, picioare, pîntec, buric, cosorul, rozvănătul cârlig, plutesc feeric în texte, dehl!, poetul excelează într-un joc pe care l-am numi al hipostazelor șocante: „Pentru crăcii tăi de mirt/ De trei zile beau în birt/ Numai spirt/ Și-aștept să-i scobori din rai./ Delicați și ditamai./ În ciorapi și jartiere./ Potcovioară la pantof./ Cine-i vede-o dată pierde./ Oh!” (*Bocet de adult*) sau „Dacă vrei să umbli goală/ ia-mă-n garda personală/ Să te apăr, trist, cu flinta/ pe unde-i mai crează mintă/ Și onoarea, cu cosorul/ pe unde-i mai roș bujorul// De din deal și pînă-n vale/ Voi purta două pistoale/ Pentru fesele matală/ Ca să nu le piște/ Niște/ Mangafale”. (*Chiuitură*) și „Voi suga dulceața din smîncurii/ Încît o să cază lată-n pat/ Și chiar o să mugii/ Cu fermoarul stricat/ La blugii!” (*Jurnal*) Și încă: „Simt că-ncepe iar deruta./ Eu îmi beau prin baruri suta./ Tu în turnuri stai ca muta./ Fă crăpați-ar pergamuta/ Din bikini/ În craci lungi și orfelini...” (*Foaie neagră*). Dar să nu mai fragmentăm și să lăsăm cititorului plăcerea lecturii întregului tom. Pentru că în orice hipostază klaiamicul Emil Brumaru este un mare farmazon. Tonurile amare (căci există) sunt scăpate în text pe neobservate, fără lamentații de *fortuna labilis*, ca în acest excelent *Bocet de adult*, unde moartea e văzută tot în chip de femeie lascivă: „Doamne, de-aș putea uita/ Că-mi stă moartea undeva./ Pe o treaptă, lîngă ușă./ Mov, c-o clanță de mînușă./ Și-mi surîde și m-așteaptă/ Cu jobenu-n mîna dreaptă/ Și-un crin rău în mîna stîngă./ Crin ce nu știe să plîngă./ Ci doar să miroase tare/ Și lacom a depărtare...” Plăcute, memorabile și poemele cu trimiteri livrești: „Foaie neagră Dostoievski./ Hai să ne plimbăm pe Nevski – / Prospekt într-o crișmă veche./ Să-ți torn lacrimi în ureche” (*Foaie neagră*) sau „Șade Maia pe răzor/ Și citește Kirkegaard!” (*Alt destin cu iz etern pentru Maia Morgenstern*).

Emil Brumaru nu se dezice nici în *Submarinul erotic*, carte apărută la Editura „Cartea Românească”, însoțită de un CD cu poeme în lectura poetului ieșean. Același spectacol liric luxuriant traversează cele 110 pagini ale cărții. De la tonul sprintar din *Amurgul evului mediu* și pînă la sonetele satirice sau la *Jurnal de înger*, Emil Brumaru reușește să fie același poet fermecător care înalță detaliul la rang de *elephantiasis epic* și face din banalul vieții, cu atîta fast și meșteșug poetic, o sărbătoare.

Poemele sale, un fel de bocete de adult răsfățat, venind în linia Conachi, Dimov, Tonegaru, dar și a unui

Apollinaire din cîntecele pentru Lou, sunt exotice, grațioase și cuceresc la prima vedere. Să ascultăm: „Apollinaire e iar cu noi/ Sîinii tăi goi fac găuri dulci/ în aerul în care-ți culci/ Fesele dese și papi bulci/ Gîdili căței de usturoi// Pahar de sticlă franțuzesc/ Umplut cu bale slave ochi/ Mi-e sufletul eu te iubesc/ Tu mă iubești scoate din rochi/ Marele crin împărătesc// Și ajută-mă să-l sui în pat” (*Rouă cu pospai de fluturi*). Sau: „Nuielușă de alun/ Ce să-ți spun să te îmbim?/ Să-ți dau whisky cu magiun./ Leafa-ntreagă să-mi consum/ Ca dementul, pe-un furou/ pentru dalbul tău popou” (*Bocet de adult*). Și încă: „Te-am uns cu miere și salivă/ M-ai mîngîiat cu pielea ta/ Ne-am tăvălit de o potrivă/ în dup-amiaza milostivă/ Pe cea mai fragedă podea” (*Iubita mea cu dos frumos*).

A căuta influențe la Emil Brumaru e superfluu și neavenit. Ne mărginim doar să semnalăm, în acest scurt portret al nostru, acribia, lucrul pe text la topica limbii și la eflorescențele sale, asemenea unui alt poet, ieșenizat la început de secol XX: Topîrceanu. Iată finalul de la *Poem feroviar*: „Topit în rima leneșă ce fin o/ Plimbă iubita-n lesă prin mărarul/ Pe care ți l-oi scutura-n vis, Pino./ Eu, îngerul jongler Emil Brumaru.../ Iar gramofonul, pîlnia-i înclin-o/ Spre viața dusă-n pizda mă-sii, Pino!!!”

Trăitor în lașul cultural pînă la 6 ianuarie 2019 (abia împlinise 80 de ani când a plecat spre satele cerului), intrat deja în rîndul vedetelor literare, fericit poet cu cititori la sigur, sau *rating*, cum se spune, Emil Brumaru a dat la iveală o mare epopee eroico-erotică, o construcție căreia i-a conferit originalitate și fast și care-l individualizează cu claritate între poeții români.

Desen de Dan Erceanu

Petre RĂU

Mihaela Avram de vorbă cu sufletul

Mihaela Avram a reușit să strângă într-o primă carte un grupaj de poezii cu care dorește să ne convingă cât de bine îi șade unui poet să fie concis până la esența lirică. Colecția, adunată într-un volum pe care l-a numit simplu dar edificator "Zbor alb", a apărut la editura Napoca Star din Cluj-Napoca în anul 2021. Titlul pare inspirat de gândul luxuriant al autoarei, acela de a împreuna spațiul teluric cu cel divin, prin simpla și ingenioasă juxtapunere a culorii comune atribuite imaculării.

Autoarea și-a ales și un motto pe măsură: "Cine crede în zbor e stăpân peste zare" semnat de Lucian Blaga - poetul și filosoful care se pare că o inspiră cel mai mult. De pildă, sunt de acord că în actul creativ al Mihaelei Avram avem de-a face cu o poezie solară - așa cum aprecia în prefața cărții un coleg de breaslă - dar asta nu neapărat prin prisma luminii atottriumfătoare din lirica sa (așa cum o întâlnim la Blaga), ci mai degrabă prin viziunea ei "albă" asupra divinului și pământescului deopotrivă.

Neașteptat de răbdătoare chiar și în fața debutului editorial, poeta și-a încredințat mai întâi manuscrisul unor scriitori experimentați pentru a afla neîndoios de la aceștia, prin prisma experienței lor, impresii despre scriitura sa pe care tocmai își propusese s-o împărtășească publicului. Și a adunat astfel nu mai puțin de o prefață și trei postfețe (acestea din urmă sub titlul comun de "Referințe critice"), prima semnată de ilustrul critic și prefațator A. G. Secară ("Mistica (iubirii prea pământene) în zorii post-umanismului, la marginea unor lumi în care se întâmplă mai mult decât nimicul, mai puțin decât totul"), celelalte analize fiind semnate de poetul Constantin Oancă ("Un alt poet ori se luminează de ziuă"), poeta Lavinia Elena Niculicea ("În zborul alb al cuvintelor") și scriitorul și jurnalistul Tănase Dănilă ("Zbor de pasăre măiastră").

Din start aș dori să menționez că ceea ce scrie Mihaela Avram nu este numai poezie, ci și o vervă a trăirilor afective, un patos mărturisit de care este conștientă și mândră. Spațiul poeziei și al frumosului pe care îl dezvăluie este unul diafan și surprinzător, cu contururi care se disting, de cele mai multe ori, la marginea unei binemeritate reflecții. Versul poetei reușește să scruteze deseori profundul apetit al firii umane de a descoperi unghere noi ale simțirii, mistere rătăcite sau nedevelopate niciodată până la capăt.

Deși imaginile par a fi rupte din cotidian, ele fac mai greu trimitere la un sublim estetic și nu rămân nedevelopate decât rareori, alungând parcă dinadins misterul formelor eliptice acolo unde s-au întâmplat sau a reflecțiilor întruchipate. Avem de-a face, așadar, cu o formă francă de exprimare, care duce mai degrabă la căutarea grafică a imaginii decât la expunerea ei lirică. Sub această structură poetică, autoarea își poate exprima liber sentimente și stări într-o formă câtuși de cât succintă, poate reda instantanee și momente, poate transmite idei și gânduri la care cititorul este invitat apoi să reflecteze sau chiar să le extindă.

Parte din poeme sunt întrebări existențiale, blânde interogații des întâlnite în elocința lirică a poezilor tineri: "Spune-mi, / dacă aș fi primăvară, / de câte ori / m-aș naște / din zăpezi? // Dar floare de-aș fi, / de câte ori / m-aș naște din primăvară?" ("Spune-mi..."). Sau simple rugăciuni pornite din încătușări elegiace: "Primește-mi Doamne / zâmbetul / înălțat către Tine, / căci el a rămas / rătăcit / într-o lume /

Boem@ (148) 6/2021

MIHAELA AVRAM

ZBOR ALB

tristă și străină ("Rugă"). Sau uriașe doruri de a atinge înălțimea de om: "cu mâini/ crescute din trup / cerșind / mângâiere... // Mai lasă-mi timp / până când / mâinile mele / se vor transforma în aripi / împletite / în rugăciune." ("Rugăciune") din care va mai rămâne, până la urmă: "...urma unui pas / rătăcit / pe un drum." (idem).

Poeta însă devine melancolică când se regăsește rătăcită într-un spațiu în care visarea ar fi trebuit să fie o stare imanentă și totul ar trebui presupus sub semnul izbăvitor al gândului mărturisit. Dar pentru că până la urmă există un remediu pentru orice amărăciune, chiar dacă încrezătoare în propriile-i forțe, își invocă salvarea: "Vreau să mă agăț / de lumina ta / cu dinții, / cu brațele, / cu ochii, / cu inima." ("Doar lasă-mă..."), ba, în plus, are și propuneri concrete de ameliorare perpetuă: "aș vrea să-ți fiu Suflet ascuns / în tăcerea cuvintelor tale / atunci când sufletul tău / uită de tine" ("Aș vrea să-ți fiu").

Eroina noastră are curajul să se regăsească pe sine, să se autodefinească mereu, ea poate fi alta, își poate ascunde tristețea, suferința, dar mai presus de orice nu tolerează minciuna, cea care "Ne sfâșie cu răz bunare, / și-n umbra ei / rămânem goi" ("Nu mă minți"). Ea poate să-și ofere singură șanse: "Eu am luat / o frunză, / am legat-o / de inima ta / și am privit-o / cum crește" ("Joc de culori").

Parțial avem de-a face și cu un ludic al cuvintelor „căzute la întâmplare” (vezi poemul "De-a v-ați ascunselea"), verbe cu care avem voie să ne jucăm liber, dar cu responsabilitatea neprihănită: "Pe unele / le simți ascuțite / cum se înfig / în tălpile picioarelor. / Schiopătezi, / dar mergi mai departe!". Nu-i

(continuare în pag. 13)

așa că fiecare dintre noi am trăit senzația că am călcat uneori nesăbuit pe cuvinte și am regretat apoi? *“Pe altele / le auzi rostogolindu-se / cu zgomot / peste umerii tăi. / Taci. / Pentru că fiecare țipăt / va da de gol / prezența ta / în viața mea”*. De câte ori nu ni s-a întâmplat să ni se arunce peste umeri cuvinte grele pe care abia de le-am putut ingera? De câte ori am reușit să nu fim învolburăți din acest fel de întâmplări, să nu ne trezim răstigniți în fața unor rătăcirii pe care nu am fi vrut să le săvârșim? Limpezirea însă vine din inimă, lumânarea radioasă ce ne aduce un fior împăciuitor ce ne salvează de fiecare dată: *“E atâta lumină în ochi, / încât, orbită de ea, / rămân pe loc / așteptând / măcar un cuvânt / ce se rostogolește / pierdut / între mine și tine.”*

Dar, deseori versurile au menirea de a deveni instantanee ale realității. Trezirea la realitate se poate petrece brusc, uneori chiar în spațiul memoriei crude și reci: *“Mă simt pierdută / în astă lume, / și sufletul / de cer / e dezgolit... //... Dar ce păcat / că-n astă lume / zăvorul inimii e tras / și răutatea dintre oameni / e iarna grea / ce ne-a rămas”* (“Pierdută în lume”). Poeta se lamentează duios: *“Plouă adânc / prin tăceri răvășite / de gânduri ascunse / de mine, de tine...”* (“Plouă adânc”). Singurul doctor vindecător pe care îl recunoaște este cel ce ne aduce leacul din raiul izbăvitor al cuvintelor, cuvinte ce se metamorfozează ca niște incantații barbiene invocate pentru a stăvili spaime și neliști sufletești: *«O frunză foșnește / de drag când iubește» / Secunda ne vede / și-n stele mai crede* (Dragă Doamnă).

Liantul volumului pare a fi dat de trăirile în fața miracolului curgerii timpului *“Timpul mi-a bătut la ușă / și-am tresărit... / N-am vrut să-i răspund...”* (“Bătaia timpului”), în fața clipei când *“Nici respirația nu mă dădea de gol”* (idem), a divinității: *“Azi aș fi vrut / să mă nasc / înger / cu aripi bătând către Cer”* (“Rugăciune”), a dragostei: *„Între cer și pământ / două trupuri / zvâcnind din aripi / și-o singură / bătaie de inimă”* („Între cer și pământ”) și nu mai puțin a cuvântului.

Eroina noastră trăiește sublim curgerea timpului. Un timp interior (în care ea însăși se și vede răstignită), un timp bergsonian (secunda este “atât de firavă”, doar intuiția percepe realitatea timpului), care se scurge independent de noi și de lumea noastră alcătuită numai din memorie și din simple evenimente externe: *“Ne vom așeza cuminți / la marginea orei / dintre prezent și viitor”* (“Plimbare în timp”). Vocea mângâietoare sugerează trăirea unui timp care abia se lasă cucerit și numai în scopul recuperării indeterminării sale paradisiace: *“Vântul ne ceartă, / dar timpul... ne iartă”* (“Dragă Doamnă”). Mereu sunt aproape orologii care bat secunda iubirii: *“Tic-tac, / Tic-tac... / Inima mea / încă mai bate / numele tău”* (“Tic-tac”).

Adesea cuvinte care ignoră logica se atrag între ele stârnind străfulgerări de sens. Drept urmare, se ajunge aproape la incantație, la un fel de rugă mărturisitoare sau o arzătoare dorință: *“Tu arcuș și eu vioară - / noi, un cântec de o vară!...//... Tu un vers și eu o rimă - / Noi, cuvinte ce suspină!”* (“Cântec”), amintind, desigur, cu prisosință, de tulburătoare versuri de dragoste ale lui Eminescu: *“Tu ești o undă, eu sunt o zare, / Eu sunt un țărmur, tu ești o mare, / Tu ești o noapte, eu sunt o stea / Iubita mea!”* Atunci când rugăciunea nu mai este luată ca aliat de nădejde, unele poeme reușesc să devină veritabile pasteluri, anotimpurile, de pildă, fiind o temă predilectă în ansamblul generoasei idei concentrate în jurul unui “zbor alb”. Poeta se apleacă cu gingășie în elogiul său asupra naturii, preaslăvind tot ceea ce i s-a oferit ca daruri divine sau intuind miracolul de

sub coaja neprețuită a veșniciei. Avem de-a face astfel cu mirabile simțiri și mirări sezonale, adânc infuzate în plan reflexiv: *“Ce bucurie / să îți simt primăvara din suflet / mutată în pal-mă”* (“Primăvară”).

Atunci când este amplificat sentimentul că omul se confundă cu universul, eul poetic devine energic și își propune să intervină direct în treburile cosmice și telurice, căpătând dintr-odată puteri nebănuite sugerate de însăși forța creatoare ce se află la numai câțiva pași. Evocările de elemente comune sugerând diversitatea și imensitatea creează impresia unui univers domestic: *“...mă voi înălța / culoare / în curcubeu, / să pot fi mai aproape / de Dumnezeu”* (“Ultima ploaie”). E posibil însă ca exact asta să fi fost intenția poetei, relevantă pentru a-și putea apropia realitatea până la identificarea cu ea. Astfel că, unele imagini din poeme sunt aidoma unor tablouri aproape palpabile: *“M-ai întrebat / cât e ceasul. / eu ți-am răspuns / că ninge. / Ai zâmbit. / De-abia atunci ai înțeles / cât de târziu / se făcuse. / Și totuși / era dimineață!”* (“Atât de devreme”).

Jocul cu imagini și cuvinte reușește uneori să atenueze melancolia, instituindu-i alte motivații decât cele direct existențiale. De pildă, altfel stau lucrurile când îți alături natura și poți disocia unele asperități ale anotimpurilor. Percepția este mult mai vie, mai puțin rezervată, chiar dacă tonalitatea aproape că se inversează. Simplitatea, frumusețea și atracția versului par a se transpune în tot atâtea remedii pentru toate lucrurile neplăcut întâmplare: *“E iarnă iar / în mângâierile tale”* (“E iarnă iar”).

Sunt așezate în versuri plăcute la lectură unele momente de dezamăgire, de căutare sau reînțoarcere cu fața la amintiri, dar și momente de extaz, fericire și clipe de beatitudine, pentru poetă iubirile înseamnănd *“...inimi deschise spre cer. / Atingeri de ineri / veniți să vadă pământul...//... Aripi / de păsări / bătând în zbor / secunda / Veșnicier”* (“Definiția iubirii”) sau *“Glasul tău / clopot de-nălțare / spre sufletul meu”* (“Înălțare”).

În parte, în paginile acestui volum întâlnim confesarea nostalgică în versuri a unui eu liric marcat de durerea care macină zi de zi sufletul expus permanent dificilei sarcini de a înainta pe drumul unic al vieții, sau poate marcat de micile bucurii și speranțe de care omul știe bine să-și lege existența sa mult prea efemeră: *“În fiecare alunecare a nopții / ființa mea te visează / până când, / adormită de atâta iubire / te pierde încet în uitare”* (“Visare”).

Volumul, așa cred, este o euforie interioară a poetei, în care ea, poeta, stă de vorbă cu sufletul său: *“... iubind / i-am făcut / pe ceilalți / mai buni / decât mine”* (“Iubind”). Simplitatea poemelor, dar și conținutul lor atrăgător și aducător de satisfacție, fac din volum ceva care se oferă cu gentilețe lecturii.

Așadar, avem de-a face cu un început notabil, un volum consistent și de succes, o poveste a unui debut poetic promițător, inspirat din lirica gândului sfios și totodată fulgurant și plăcut, o carte adresată cu multă empatie tuturor celor care iubesc poezia.

Cătălin DUMITRESCU

Prima carte

Citeai prima mea carte
 Pe banca din fața mea
 Și zâmbeai între două pagini
 De la mijlocul cărții,
 M-am apropiat de tine
 Și am râs,
 Citeai cuvintele diferit
 De la dreapta la stânga
 Și uneori cu paginile întoarse
 Spre asfalt!
 Ți-am luat ca amintire
 Haina și mâna și pe tine,
 În clepsidra albastră
 Noaptea poate fi rece!

Laudă

Cu trupul tău
 Mă laud mântuirii,
 Cu gândul tău
 Mă asemui când zâmbești,
 Îți desenez iluzii
 Pe o bucată de hartie,
 Iar mai apoi te bântui printre amintiri!

Amnezie

Ai pus în mâna mea
 O clipă de tăcere,
 Ferecând gândurile
 Pe corăbii de vise
 Și cuvintele în mângâieri!
 Stăm în tribuna nopții
 Pe fotolii de nisip,
 Iar eu țin mâna ta
 În mâna mea ca pe un premiu,
 M-ai fi întrebat la o clipă
 Ce fel de premiu,
 Iar eu cu gândul la spectacol
 Am uitat să răspund,
 Sau poate nici nu am auzit
 Sărutând mâna ta, ai uitat
 Și tu de ropotul timpului!

Solar

Închiriez o cameră
 Din inima ta
 Și am să adorm liniștit,
 Cu urechea deservită
 Plexului tău solar!
 Acolo se aud cel mai plăcut
 Visele și trăirile tale
 Cele mai intense.

Ajun de primăvară

E liniște în noaptea viselor tale
 Dormi precum îngerii,
 În cămașa albă a destinului meu
 Rezemată de inimă,
 Cu urechea ce ascultă viața!
 Ți-am tulburat liniștea
 Cu pașii mei căutând
 O privire și un zâmbet,
 Ochii tăi deschiși
 Sunt ca o vioară
 În ajun de primăvară!

Gânduri

Ninge peste tine
 Cu gânduri albe,
 Te joci asemeni pașilor mei
 Și mă tem,
 Că o să trebuiască să îți încălzesc sufletul
 Cu un sărut
 În căușul mâinilor tale dalbe!

Plajă goală

De ce să nu vreau
 Să te privesc goală
 Alergând pe o plajă
 Și plaja goală și tu goală,
 Numai a mea!?
 Ai să îmi spui egoist,
 Iar eu atunci nu am să mă supăr,
 Știu, hainele tale sunt egoiste,
 Te țin încătușată și îmbrățișată
 Toata ziua,
 Iar tu ai să îmi spui gelos
 Și nici atunci nu am să mă supăr.

Colț

Mi-ai spus într-o zi
 Că ai să vii,
 Și am ascuns timpul
 Într-un colț de cer,
 Stăteam de vorbă
 Cu granulele de nisip,
 Să uit liniștea în umbră,
 Pe trepte am pus vise!

Amfiteatrul

Amfiteatrul gol
 Îți aștepta ieri pasul,
 În aceeași liniște în care
 Visele locuiesc!
 Pantofii tăi călătoresc
 Ștregari pe toate treptele
 De piatră și de timp,
 Iar ochii tăi sunt
 Un spectacol de lumini!

Iulia-Maria CIHEREAN

Carlos Ruiz Zafón și prozele sale inedite

Dacă vorbim de autori mai „necunoscuți”, cu siguranță nu este de trecut cu vederea spaniolul Carlos Ruiz Zafón (1964-2020) și prozele sale incitante, dar și mai puțin dezbătute în sfera culturală.

Carlos Ruiz Zafón s-a născut la data de 25 septembrie 1964, în Barcelona, dar a locuit la Los Angeles, unde a lucrat ca scenarist pentru industria de film și teatru de la Hollywood. A activat în domeniul publicității, a colaborat cu diverse ziare, iar în anul 1993, și-a început activitatea literară, debutând literar cu o carte pentru copii, numită „El Príncipe De La Niebla” („Prințul din negură”), pentru care a primit Premiul Edebe. Mai apoi, și-a continuat drumul literar cu alte scrieri interesante, precum: „El Palacio De Medianoche” („Palatul de la Miazănoapte”) - 1994; „Las Luces De Septiembre” - 1995; „Marina” - 1999; „La Sombra Del Viento” („Umbra vântului”) - 2001; „La Mujer de Vapor” - 2005; „El Juego Del Ángel” („Jocul îngerului”) - 2008; „El Prisionero Del Cielo” („Prizonierul cerului”) - 2011; „El príncipe de parnasso” - 2012; „El laberinto de los espíritus” („Labirintul spiritelor”) - 2016.

Operele sale au fost traduse în peste 35 de limbi și a fost distins cu diverse premii internaționale.

Autorul s-a remarcat prin romanele cu o istorie fantezistă, îndrăzneată și scrisă cu un mare talent de povestitor. În tetralogia „Cimitirul cărților uitate”, din care fac parte romanele: „Umbra Vântului”; „Jocul îngerului”; „Prizonierul cerului” și „Labirintul spiritelor”, misterul, suspansul, frica, filiera detectivistă și personajele-detective nu lipsesc sub nicio formă. Întreaga serie a autorului e ca un labirint plin de povești surprinzătoare, fiecare căpătând înțelesuri diferite și neașteptate la tot pasul.

Romanele seriei au apărut și la noi traduse la editura Polirom de la Iași, bucurându-se de un succes nemaipomenit.

Romanul „Umbra vântului”, a fost distins cu Prix de Meilleur Livre Etranger, în anul 2004. A fost tradus în peste 50 de limbi și s-a vândut în peste 10 milioane de exemplare în întreaga lume.

În „Umbra vântului”, protagonistul Daniel Sempere joacă rolul detectivului care caută să găsească conexiuni între viața și opera unui scriitor enigmatic din Barcelona, Julián Carax. Daniel face cunoștință cu Julián Carax prin intermediul „Cimitirului cărților uitate”, găsind unul dintre singurele romane care au mai rămas aproape ale scriitorului dispărut. De aici, începe o multitudine de aventuri uluitoare, presărate cu urmăriri, trădări, schimbări de identitate și chiar reîntoarceri din morți, creionându-se situații, aparent fără nicio ieșire. Întregul roman, dar și toată seria lui Zafón e fundamentată pe o bază detectivistică, pe un labirint care creează noi și noi țesături.

Astfel, detectivistica în proza spaniolului plăsmuiește spații labirintice. Umberto Eco vorbește de trei tipuri de labirint: labirintul clasic, acela din Kronos, unicursual, în care odată intrat, ajungi doar în centru; labirintul manierist sau *Irrweg*, cu opțiuni alternative, dând toate spre un punct mort, cu excepția unuia care conduce spre ieșire, iar cel de-al treilea tip este un labirint-rețea, în care orice punct poate fi legat cu orice alt punct. Ultimul tip de labirint propus de Eco este și cel care interesează și despre care se poate vorbi în prozele autorului spaniol. Este un tip de labirint cu numeroase ramificații, „extensibil la infinit, nu are nici interior, nici exterior. Orice punct al său poate fi pus în legătură cu orice alt punct, iar procesul de conexiune este și un proces continuu de corectare a conexiunilor, fiind tot ilimitat, pentru că structura lui ar fi mereu diferită de aceea care fusese cu o clipă mai devreme și de fiecare dată ar putea fi parcurs după niște linii diferite”¹, intervenind și implicându-se cititorul-detectiv, dar și personajul detectiv.

Discuția despre labirint se poate extinde și înspre viața și opera lui Jorge Luis Borges, în care se regăsește cu precădere această construcție. Argentinianul considera lumea ca fiind o Bibliotecă-labirint, afirmând că el se simțea mereu uimit, perplex și de aceea, credea că labirintul este simbolul cel mai potrivit pentru a-și descrie stările.

Având în vedere că am adus în discuție personajele detective, este absolut necesar de menționat că Edgar Allan Poe cu „Crimele din Rue Morgue” (1841) a creat prima povestire polițistă, dând naștere protagonistului C. Auguste Dupin, ce este recunoscut ca fiind primul detectiv din literatură. Totodată, E.A. Poe „a inventat și cititorul de povestiri polițiste.[...] El a creat un nou gen de cititor, ce a dus la apariția a mii de cărți în întreaga lume.”²

Astfel, tetralogia lui Zafón poate fi privită ca un spațiu labirintic, cu personaje ce fac pe detectivii sau chiar sunt detectivi în adevăratul sens al cuvântului. Țesătura literară e una complexă, cu intrigi puternice și personaje extrem de incitante pentru mintea cititorului.

Carlos Ruiz Zafón s-a stins din viață în vara anului trecut, în 2020, în urma unei lupte crâncene cu o boală nemiloasă. A lăsat în urma sa o operă inedită, de care cititorii se pot bucura în continuare. Îi invit pe toți cei pasionați de enigme să lectureze tetralogia „Cimitirul cărților uitate” și nu numai.

¹ Gianni Vattimo Pier Aldo Rovatti, *Gândirea slabă*, Cap. *Anti-Porfiriu* de Umberto Eco, traducere de Ștefania Mincu, Constanța, Editura Pontica, 1998, pp. 69-70.

² Jorge Luis Borges, *Borges la 80 de ani. Cărțile și noaptea*, traducere din limba engleză de Ariadna Ponta, Iași, Editura Polirom, 2014, p. 167.

Bibliografie

- Borges, Jorge, Luis, *Borges la 80 de ani. Cărțile și noaptea*, trad. din limba engleză de Ariadna Ponta, Iași, Editura Polirom, 2014.
- Rovatti, Gianni, Vattimo, Pier, Aldo, *Gândirea slabă*, Cap. *Anti-Porfiriu* de Umberto Eco, traducere de Ștefania Mincu, Constanța, Editura Pontica, 1998.
- Zafón, Carlos, Ruiz, *Umbra vântului*, trad. din limba spaniolă de Dragoș Cojocaru, Iași, Editura Polirom, 2013.

Constantin OANĂ

Muzica sau vocea lui Dumnezeu

Ce-nseamnă să juri cu mâna pe Biblie? Înseamnă să riști a-ți pecetlui soarta. Căci este scris: „Să nu juri strâmb”.

Cum conlucrează omul cu Dumnezeu? Pentru că ne întâlnim adesea cu sintagma „împreună-lucrarea omului cu Dumnezeu”, sitagmă care pe unii îi indispuce, chiar. Uite cum: omul lucrează, dar fără sănătatea și inspirația, ce vin de sus, el doar ar putea cel mult să bată pasul pe loc.

Mulți sunt chemați, însă puțini aud, iar dintre aceștia și mai puțini răspund. Abia din acest moment devii și „ales”, că „alegerea” nu-i predestinare, ci devenire. Aici este adevărul despre existența destinului, de care singur ești răspunzător.

Cu diferite ocazii (la aniversări, mai ales) se face trimitere la starea de fericire, ca și când ea ar fi aceeași cu bucuria, deși se știe că e o realitate posibilă doar în lumea ideală. Ca să fie de găsit și în lumea asta, cum este și de dorit, ar trebui ca lumea cealaltă să înceapă de pe pământ și lucrul acesta este chiar adevărat, potrivit învățaturii creștine, ceea ce nu se prea știe, că Domnul Iisus Hristos de aceea a înviat în propriul Său trup, ca și noi să renaștem/înviem la o viață nouă, nemuritoare, aici pe pământ fiind. Mai trebuie adăugat că cu Dumnezeu suntem fericiți nu numai la bucurie, ci și atunci când o ducem din greu, e suficient să ne gândim la lov care, deși bolnav ca nimeni altul, nu obosea slăvindu-L pe Dumnezeu.

De la Nichita Stănescu știm că bunul simț și bunul gust sunt aripile „păsărilor nemaîntâlnite” (oamenii) „care bat plutind, planând într-un aer mai curat care e gândul”. Și tot el spune că „esteticul este partea de vârf a eticului”.

Poezia scrisă e una și cea vorbită e alta. Pe amândouă le întâlnim la Nichita Stănescu, că el de cele mai multe ori își declama poezia, pe care alții i-o așterneau pe hârtie, de parcă ar fi fost venit, precum Lohengrin al lui Wagner, dintr-o lume mitică - „lume ce gândea în basme și vorbea în poezie” (Mihai Eminescu).

Înțelepciunea este un termen conceptual complex potrivit căruia adevărul despre lume și viață nu poate fi pătruns decât pe cale spirituală, așa cum o spune și Iisus în convorbirea Lui cu femeia samaritană din Evanghelia de la Ioan, capitolul 4. „Închinarea în duh și adevăr” de aici este strâns legată de o înțelegere adecvată, spirituală. Conceptul acesta se conjugă automat cu „tainele ce n-nconjor” (Lucian Blaga).

Nu contează dacă ești mare sau nu în fața oamenilor, ci contează dacă ești cunoscut de Dumnezeu. Că poți fi un bun profesionist, dar în același timp să ai un caracter discutabil.

Omul de care te îndrăgostești este unul trimis în viața ta să te conducă spre orizonturile existențiale, precum e Hyperion pentru Cătălina..

Materialitatea/lumescul este cel mai adânc mormânt, de aceea ni se și spune în Evanghelie că omul demonizat locuia prin morminte.

Vorbește-le oamenilor despre suflet și mai ales despre spirit și degrabă vei constata că ai nimerit „pe-o altă planetă, imensă, străină și grea”.

„Veșnicul îndrăgostit” (cum s-a spus despre un Eminescu ori Nichita Stănescu) traduce o stare (de grație) favorabilă producerii de mutații spirituale, cel iubit este un înger, iar cel care iubește atinge perfecțiunea, un adevărat miracol. Este acesta (îndrăgostirea) încă un semn al intervenției divinului în viața omului.

Cerul înstelat este imaginea pe care o are Dumnezeu despre lumea/oamenii de pe pământ.

Fără Herbert von Karajan muzica omului n-ar fi ajuns la muzica stelelor.

De ce pământul este în mijlocul cerului? Pentru că și omul este în ochiul lui Dumnezeu.

„Asta e” (adică asta e viața), se spune de regulă la năduf și așa găsindu-se țapul ispășitor pentru neizbânzile noastre, se pare că supărarea ne trece, fără a se înțelege că viața ne-a fost dată pentru a avea grijă de ea, destinul, ca parte a vieții, nefiind un dat implacabil, el este un miracol rezultat în urma unei munci insistente asupra propriului ogor sufletec. Acest adevăr se regăsește în minunata parabolă a talanților.

Curcubeul lui Noe e cu un capăt în viitor și cu altul în inima mea.

Stelele ies pe furiș din ascunzișul zilei.

Muzica sferelor - buna înțelegere între oameni.

De dragoste – cântecul fără cuvinte.

Vine vremea când fiii lui Dumnezeu vor descoperi Fericirea întâi - schimbarea lor la față.

Firul de iarbă se ridică din pământ după ce îl trec figurile morții.

Știm că excepția confirmă o regulă. Se simte că cel ce a emis o atare observație a făcut-o pentru a se elibera de o posibilă singurătate care-l chinuia. Excepția, aici, este sinonimul „filozofic” al lucrului bine conceput și făcut, în timp ce regula apare ca o deviere de la normalitate.

(continuare în pag. 17)

Lazăr MAGU

Strada Gheorghe Mocuța

Te-ai exilat pe-un țărnam cu flori,
unde îngerii se nasc și cresc
și inventează noi culori
și poartă nimb împărătesc.

Un albatros strivit de-nalt
și de nemărginirea zării.
Veghezi, citești și faci de cart,
vâslești pe Marea Depărtării.

Nu te mai văd, ești doar un punct,
pui punct final lecturii vieții.
Zeu care cauți un nou Olimp,
urci obosit pe dealul ceții.

Și urma ta de uriaș
e cât o stradă în oraș.

Priorități

Doamne, preot cu Scriptură,
mai întâi de câini te-ndură.
De cei flămânzi și însetați
și pe câmpuri aruncați.

Doamne, proprietar de rai
te îndură și de cai.
De cei oboșiți de drum
cu copitele de scrum.

Cel bogat în îngerii, mii,
vezi de Casa de copii,
și în zidul ei de piatră
pune o inimă de tată.

Doamne care ari vecia
Tu nu ști ce-i sărăcia.
Ascultă ruga mea cu rost
- puțin din toate eu am fost.

Gunoierii

Afară-i noapte cu frisoane,
voi cântați la tomberoane,
dragii gunoierii.

Strada-ntreagă e pustie,
niciun Ion, nicio Mărie,
nu e ca ieri.

Măturați tot – sentimente,
amintiri, evenimente,
livezi de meri.

Anunțați prin portavoce
curățenia atroce,
tot ce-a fost ieri.

Și-ntr-o noapte cu bon ton,
ne veți pune și pe noi
în tomberon.

Când Dumnezeu Iisus zice femeii samaritence:
„Crede-Mă că vine ceasul când nu vă veți închina Tatălui
nici pe muntele acesta, nici în Ierusalim... când închinătorii
adevărați se vor închina Tatălui în duh și în adevăr, fiindcă
astfel de închinători dorește și Tatăl” se confirmă de fapt
că biserica Sa este chiar esența ei – credința în Hristos,
care însuși este Duh (conform Ioan 4:24).

După cum gândesc eu muzica poate fi vocea lui
Dumnezeu care-l însoțește Cuvintele.

Dacă sănătatea este „mai bună decât toate”,
nemurirea, în schimb, ca țintă, rămâne singura de dorit.

Educația nu-i noțiune, ci trăire, cum credința nu-i
religie, ci taină. Fără trăire noțiunea rămâne un simplu
ambalaj, cum pentru cel care nu crede nici Dumnezeu nu
există.

Dacă Eminescu n-ar fi văzut lucrurile de „foarte de
sus și foarte de departe” (Tudor Vianu) el n-ar fi putut
spune lucruri ca acestea: „Mai am un singur dor:/ În liniștea
serii/ Să mă lăsați să mor/ La marginea mării”; „Nu
credeam să-nvăț a muri vreodată” ori „Trăind în cercul
vostru strâmt/ Norocul vă petrece,/ Ci eu în lumea mea mă
simt/ Nemuritor și rece”.

Cea mai mare tragedie a vieții mele este legată de
plecarea mamei, nu de aceea propriu-zisă, cât de ce a
urmat, când am realizat că am rămas fără acoperiș. De
aici asocierea ei cu ființele nobile pe care le întâlnesc
uneori în momente deloc întâmplătoare, cărora simt
nevoia stringentă de a mă povesti.

Desen de Dan Erceanu

Petre RĂU

MUZICA LUI BACOVIA (partea a III-a)

Vioara, cu sunet limpede și cristalin așa cum este cunoscută ea în varianta populară, este instrumentul pe care însuși poetul George Bacovia l-a cunoscut și practicat. În poezia sa sunetul vioarei apare în toamnele ploioase și plictisitoare, tocmai pentru a acoperi monotonia absurdă: *“Toamna-n grădină și-acordă vioara, / Strada-i pustie... / Orașul e plin de hambare, - / De pâinea cea nouă duduie moara”* (Note de toamnă), sau acompaniind cântece triste auzite în târgul deplorant al poetului: *“Lângă strune de vioară / Cântul trist / L-am ascultat / Ca să uit de-odinioară, / Sau de târgul meu uitat. // Dar vioarele-n șoptire / Prezentară / Afectat / Străzi cu umbre de iubire... / Și nici târgul s-a schimbat”* (Studiu).

În poemul *“Tu ai murit...”* viorile emană sunete funebre, în consonanță cu stările sufletești apăsătoare sub care se află ființa: *“Vioarele din doliu, cu strunele plesnite, / Te cheamă tremurânde cu nota cea din urmă”*. În *“Toamna murind”* viorile toamnei presante plâng, dimpreună cu ființa rătăcită în propria-i odaie transpusă în clipe ultime: *“Toamna în grădină își acordă vioara. / Plâng strunele jalnic, lung și prelung / Și-n goala odaie acorduri ajung... / Și plâng în odaie și eu din vioară... / Plâng strunele toate lung și prelung. // Fereastra e deschisă... vioarele plâng... / O, ninge... și toate se sting... / Palidă, toamna nervoasă, cântând a murit... / Îmi cade vioara și cad ostenit, / Iar toamna, poetă, cântând a murit”*.

Starea de melancolie bacoviană este subliniată adânc și de notele clavierului. Vibrația notelor acestui instrument exprimă starea de melancolie acută care cuprinde eul liric prezent în miezul unei toamne pustii: *“Clavirile plâng în oraș...”* (Toamnă), *“Clavirile plâng în oraș / Pe-o vreme de toamnă pustie... (...) // Și poate că plâng la clavier / Fecioare cu păr despletit... (...) // Vai, plopii detună orașul... / Clavirile plâng în pustiu...”* (Mister).

Clavirul, în fapt pianul sau alte instrumente muzicale de percuzie cu coarde și clape asimilate acestuia (de exemplu, pianina), reușește, în versul bacovian, să transforme melancolia în deznădejde iar plictisul în suferință: *“Afară ninge prăpădind, / Iubita cântă la clavier, - / Și târgul stă întunecat, / De parcă ninge-n cimitir. // Iubita cântă-un marș funebru, / Iar eu nedumerit mă mir: / De ce să cânte-un marș funebru... / Și ninge ca-ntr-un cimitir. // Ea plânge și-a căzut pe clape, / Și geme greu ca în delir... / În dezacord clavierul moare, / Și ninge ca-ntr-un cimitir”* (Nevroză). Eul poetic se situează într-un univers redus la dimensiunile unui cavou. *“Dintre poeții români, Bacovia e singurul care s-a coborât în infern”,* spunea Nicolae Manolescu (Prefață la *“Plumb”*, de G. Bacovia, BPT, 1965, p. XXIII).

Invazia sentimentului de melancolie se produce brusc, într-un decor de salon banal, în umbra căruia este prezentă și iubita, dar și nelipsitul clavier: *“Iubito, și iar am*

venit... / Dar astăzi, de-abia mă mai port - / Deschide clavierul și cântă-mi / Un cântec de mort. // Și dacă-am să cad pe covoare / În tristul, tăcutul salon, - / Tu cântă nainte iubito, / Încet, monoton” (Trudit), sau auzit direct din stradă, sub presiunea unei ninsori insalubre, când poetul trece zadarnic pe sub fereastra iubitei: *“Un clavier îngână-ncet la un etaj, / Umbra mea stă în noroi ca un bagaj - / Stropii sar, / Ninge zoios / La un geam, într-un pahar, / O roză galbenă se uită-n jos”* (Nocturnă).

Clavirul este instrumentul preferat al poetului pentru a asculta ultimile note ale despărțirii de această lume: *“Zi, finala melodie din clavierul prăfuit, / Or ajunge plânsul apei din havuzele-nnoptate”* (Poemă în oglindă). Numai clavierul - asociat cu alte instrumente muzicale - reușește să întregească muzica mult așteptată a unui marș funebru în noapte: *“E-o muzică de toamnă / Cu glas de piculină, / Cu note dulci de flaut, / Cu ton de violină... / Și-acorduri de clavier / Pierdute, în surdina; / Și-n tot e-un marș funebru / Prin noapte, ce suspină...”* (Nocturnă). Sunetele muzicale se integrează într-un adevărat concert iar artistul-poet își atinge cu delicatețe instrumentele. Poetul nu se pricepe la clavier, însă știe unde să asculte notele mult îndrăgite ale acestuia: *“Plâng fecioare din clavier / Prin palate boierești - / Plâng harmonii la ferești / Milogiri de cimitire”* (De iarnă), chiar și când, în stil epigramatic, disprețuiește și ironizează manifestările cosmopolite sau pastişe: *“Duduia veșnic citește; / Știe clavierul, pictează - / Și nopți de-a rândul veghează, / Și poate, de-aceea slăbește”* (Unei fecioare).

Așa cum sugerează și titlul, poemul *“Marș funebru”* imită cadența unui marș mortuar. Clavierul se aude întâmplător în noaptea târzie și ninsă și te oprește brusc din drum. Întunericul nopții este omniprezent, moartea este atostăpânitoare iar fiorul ei pune în mișcare instrumente diabolice: *“Ningea bogat, și trist ningea; era târziu / Când m-a oprit în drum la geam clavierul; / Ți-am plâns la geam, și m-a cuprins delirul -, / Amar, prin noapte vântul fluiera pustiu”*. La pian cântă o brună necunoscută, trist și nostalgic: *“Un larg și gol salon vedeam prin draperii, / Iar la clavier o brună despletită / Cânta purtând o mantie cernită, / Și trist cânta, gemând între făclii”*. Atmosfera halucinantă se completează prin apariția surprinzătoare a unei blonde care, deși somnoroasă și dezbrăcată, își integrează violina în concert: *“Apoi, veni și-o blondă în salon... / Și-aproape goală prinse, adormită, / De pe clavier, o scripcă înnegrită - / Și urmări, pierdută, marșul monoton”*. Chiar și în formele ei cele mai simple, aptitudinea

(continuare în pag. 19)

muzicală presupune o serie de însușiri senzoriale și afective. Sub delir însă, aceste aptitudini se estompează. Amărăciunea din suflet compromite concertul și provoacă instrumentele să plângă în loc să cânte, iar clavierul devine un sicriu în semiîntunericul salonului: *“Cântau amar, era delir, - / Plângea clavierul trist, și violina - / Făcliile își tremurau lumina, / Clavierul catafalc părea, și nu clavier”*. În final, totul se dărâmă, clavierul geme, luminile slabe ale încăperii aproape că se sting, iar sfârșitul ființei este previzibil, eul bacovian intră într-o nevroză accentuată: *“Târziu murea clavierul lung gemând; / Luptau făcliile în agonie... / Și-ncet se stinse-o noapte de vecie, / Și-n urmă, greu, un corp am auzit căzând. // Vai, de-atunci îmi pare lumea și mai tristă, / Viața-i melodie funerară... / Și nu mai uit nebuna lăutară - / Și transfigurata, trista clavieristă”*.

Monotonia, atât de des întâlnită în poezia bacoviană, este sugerată de acordurile altor două instrumente muzicale: armonica și fanfara. Armonica, un acordeon de dimensiuni mai reduse (uneori asimilată și cu muzicuța de gură), contribuie în poezia bacoviană la întreținerea unei atmosfere care sugerează monotonia absolută. Bacovia induce în poezia sa o uniformizare dezolantă. Ploaia e monotona, orașul e monoton, burghezia e monotona, sezoanele sunt toate triste și monotone, însăși viața curge monoton, netulburată de nimic și de nimeni. Universul liric al lui Bacovia este într-atât de derutant prin monotonia sa sonoră și cromatică încât putem să rămânem cu senzația că poemele sale se amestecă pur și simplu cu muzica. Armonica își aruncă acordurile în lamentările unui miez de iarnă: *“În ecouri bocitoare / Vine iarna, vine-acuși - / Plâng copile pe la uși / Din harmonii cerșitoare. // Plâng fecioare din clavire / Prin palate boierești – Plâng harmonii la ferești / Milogiri de cimitire”* (De iarnă), sau este alungată, în speranța regășirii liniștii mult râvnite: *“O, nu mai cânta, armonie pribeagă / Că plâng, și nu știu unde să mă duc, (...) // Oh, plouă, și tu gemi cu plâns de armonie”* (Nocturnă).

Simbolisții au introdus fanfara în poezie pentru a trezi melancolii. Fanfara bacoviană este aproape omniprezentă atunci când citadinul este invocat. Odată cu ea nu apare și gruparea de interpreți care cântă din instrumentele specifice de suflat și de percuție. Fanfara apare și într-o variantă redusă, reprezentată de o simplă caterincă (flașnetă). Simbolismul a introdus caterinca în poezie pentru a evoca mediile sărace. Acționată noaptea târziu, caterinca are un cântec asemuit cu un plâns macabru, care îl exte-nuează pe ascultător: *“Plângea caterinca-fanfară / Lugubru, în noapte, târziu (...) / Și-acea caterinca-fanfară / Îmi dete un tremur satanic; (...) / Plângea caterinca-fanfară / O arie tristă, uitată...”* (Panoramă).

Fanfarele preferate de Bacovia sunt însă cele funerare, care însoțesc de regulă morții în drumul spre cimitir: *“Veșnicie, / Enervare... / Din fanfare funerare / Toamna sună, agonie”* (Oh, amurguri...). Îmbinarea sinestezică a sugestiei muzicale cu cea coloristică aduce cu sine corespondențe subtile și reprezintă o expresie a consonanței universale, dând sentimentul plener al integrității lumii. Coloristic, sentimentul de monotonie este sugerat de culoarea violet, iar auditiv, de fanfară și armonică: *“Primăvară... / O pictură parfumată cu miros de violet. / În vitrine, versuri de un nou poet; / În oraș suspină un vals din fanfară”* (Nervi de primăvară). Impresiile sunt sugerate aici atât prin culoare cât și prin corespondențe muzicale ale acesteia.

1956. Cu vioara – amintire a „dragostei”
dintâi, muzica...

Din grădinile orașului în care cântă fanfara sunt trimise, ca din spatele unei săli de concert, ecouri stinse peste întregul oraș amorțit. Fanfara este prezentă în parcurile de duminică sau sâmbătă seara. Ea este militară și are un cântec trist, deopotrivă cu tristețea orașului posomorât: *“Ce tristă operă cânta / Fanfara militară / Târziu, în noapte, la grădină... / Și tot orașul întrista / Fanfara militară. (...) // Târziu, în noapte, la grădină, / Ce tristă operă cânta / Fanfara militară”* (Fanfară). Somnolentul oraș de provincie, în care numai la grădina publică mai există puțină animație, nu reușește să fie trezit la realitate nici măcar de muzica intermitentă a fanfarei militare.

Fanfara este un mijloc de acoperire a timpului liber care, în monotonia citadinului, se scurge greu și neînsemnat: *“- Apoi, fanfara pentru trai, / Și convorbiri savante”* (Deși nimic). În poemul *“Și ninge...”* orașul este izolat, orchestrele și fanfarele nu mai atrag, iar muzica sună sinistru de la distanță. În aceste circumstanțe fanfara, dimpreună cu muzica ei, apare în noaptea iernatică îndemnând la manifestări de desfrâu: *“Și ninge în orașul mare / E noaptea plină de orgii, / Iar prin saloane aurii / S-aud orchestre, și fanfare”*.

Violina și flautul susțin stările nevrotice. Acestora le corespund în plan cromatic culorile verde crud, albastrul și rozul. Violina se află natural alături de clavier pentru a sugera un marș funebru: *“Cântau amar, era delir, - / Plângea clavierul trist, și violina -”* (Marș funebru), dar și de celelalte instrumente muzicale, precum flautul și piculina, pregătite parcă pentru un adevărat concert de toamnă: *“E-o muzică de toamnă / Cu glas de piculină, / Cu note dulci de flaut, / Cu ton de violină”* (Nocturnă). Violina are un sunet strident în larma unei ploii: *“Deși nimic... / Cu larme / De piano / Ca ploaia, / Sau violina țipând / Ca pentru momite”* (Deși nimic).

Flautul intervine în poezia bacoviană pentru a exprima duiosia unei mărturisiri erotice: *“Ca muzicant / Eu te-aș șopti / Cu flaut”* (De-aș fi artist). De asemenea, el este prezent pentru a sugera singurătatea și starea de nevrozitate: *“O, gând amar... /*

(continuare în pag. 20)

Singurătăți, / Pribege seri de primăvară, / Parfumuri - ce se duc pe vânt - / Și flaute din stânci de mare... / - A fost ca niciodată, / Și valuri se foșnesc la țarm, / Îngrijitoare așteptări, / Singurătăți, / Și flaute / Din stânci de mare... (La țarm).

Flautele cântă în lirica bacoviană resemnarea și tristețea din sufletul ființei. Cuprins de jale, eul liric este copleșit de sentimentul zădărniceii: "*Zădarnic flaute cântă / În aste zile păgâne - / La vânt s-au dus aspirații, / Nimic nu rămâne...*" (Gaudeamus).

O serie întregă de alte instrumente muzicale sunt indisolubil legate de recuzita instrumentală a poetului. Piculina, de pildă, apare pentru a amplifica sosirea unei ierni nedorite: "*Oh, amurguri violete... // Vine /Iarna cu plânsori de piculine*" (Oh, amurguri...), sau miezul unei toamne târzii: "*E-o muzică de toamnă / Cu glas de piculină,*" (Nocturnă).

Acordeonul este învechit și nu reușește să-și expună notele decât prin sunetul timpului liber demoralizator: "*Când ore libere / Sună / Din vechi acordeon / De-a zilelor bravade... / Relativ, / Pardon.*" (Idei).

Buciumul este asociat vremurilor autumnale și sună în acord cu starea de neliniște de dinaintea morții, înfricoșând: "*Buciumă toamna / Agonic - din fund - / Trec păsărele, / Și tainic s-ascund*" (Pastel). Însă este și un prevestitor al durerilor adânci, tomnatice: "*Ce chiot, ce vaiet, în toamnă... / Și codrul sălbatec vuieste - / Răsună-n coclauri un bucium, / Și doina mai jalnic pornește*" (Melancolie). Sunetul lui prelung, mai degrabă metalic, vine din străfundurile istoriei: "*Și vine, ca-n vremi de demult, / Din margini, un bucium de-alarmă, / E toamnă... metalic s-aud / Gorniștii, în fund, la cazarmă*" (Toamnă).

Poezia simbolistă folosește motivul fluierului pentru a evoca funebru. În creația bacoviană fluierul este multiplicat, așa cum sunetele ascuțite ale acestuia sunt emise simultan pe mai multe tonuri: "*Prin noapte, toamna despletită / În mii de fluier cântă*" (Singur). Fluierul sună amar și pustiu, ca niște ustensile de semnalizare: "*Amar, prin noapte vântul fluiera pustiu. (...) / Iar vântul fluiera ca țipătul de tren*" (Marș funebru), sau aflat direct în posesia protectorului: "*Încet, un paznic fluiera / Poema-atâta de târzie*" (Demult). Fluierul poate fi metalic, dar și unul simplu, construit din materiale la îndemână și pus în valoare prin gingășia unei copile: "*Din fluier de răchită, / Primăvară, / O copilă poposită la fântână / Te îngână / Pe câmpia clară*" (Note de primăvară).

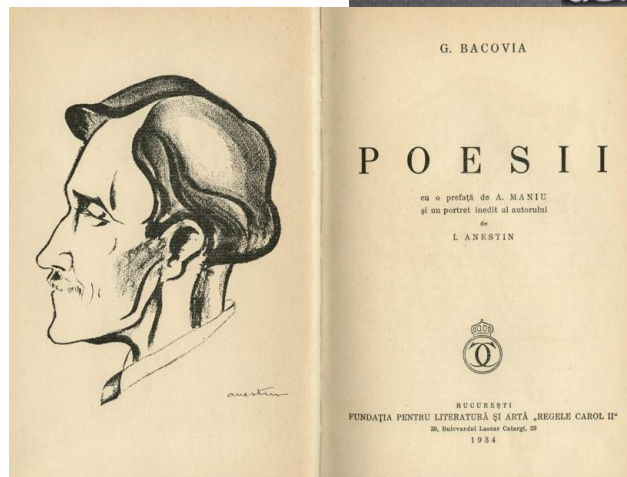
Naiul imită sunetul fluierului (cu trimitere la Pann): "*Naiul fluiera / Păgân / Și fabulos*" (Jurnal).

Lira cântă trist și memorabil: "*Un cântec trist din liră / Aș vrea să-ți mai arunc (...) // Privește, ți le-arunc... / - E cântul trist din liră*" (Versuri).

Vechea harfă are sunetul îmbătrânit: "*Când orice se vinde, / Când orice e marfă - / Trezește un sunet bătrân / Din antica harfă*" (Legendă), iar orga este asociată cu monotonia burgheză: "*Duminică simplă, burgheză... / Cîntec de orgă stricată*" (Miazăzi de vară).

Chitara își aruncă în salturi sunetul corzilor: "*Profil de burg gigant / Și atmosferă, rară, / Amar parfum de liliac / Și bonduri de chitară*" (Arminden), sau cântă și ea pe undeva, nu se știe pe unde: "*Suna, pe undeva, / Chitara*" (Gânduri).

Singură, vechea talangă, este asociată unui

cântec trist și răgușit: "*Tălângile, trist, / Tot sună dogit... / Și tare-l târziu, / Și n-am mai murit*" (Pastel), sau este în consonanță cu anotimpul, iar sunetul ei ascunde basme neștiute: "*Da, plouă cum n-am mai văzut... / Și grele tălângi adormite, / Cum sună sub șuri învechite! / Cum sună în sufletu-mi mut! // Oh, plânsul tălângii când plouă! // Ce basme tălângile spun! / Ce lume-așa goală de vise! (...) // Oh, plânsul tălângii când plouă!*" (Plouă). Sub ploaia infiltrantă și rece, într-o atmosferă de tristețe și funebru, tălângile amorțite nu cântă, ci plâng.

În poezia bacoviană orchestra, ca ansamblu simfonic major, este rar menționată. Ea apare doar în trei poeme și doar într-o formație restrânsă. În poemul "Alb", orchestra pornește greu, ilar, ca o alterare a tonalității interioare: "*Orchestra începu cu-o indignare grațioasă. / Salonul alb visa cu roze albe - / Un vals de voaluri albe... / Spațiu, infinit, de o tristețe armonioasă*". Motivul cromatic concentrat în alb conturează aici reveria și infinitul ei, dar și starea de nevroză. Orchestrele și fanfarele se aud doar de la distanță, sub imperiul unei ninsori veșnice care acoperă nu numai orașul, dar și sunetele muzicii instrumentale: "*Și ninge în orașul mare / E noaptea plină de orgii, / Iar prin saloane aurii / S-aud orchestre și fanfare*" (Și ninge...). Orchestra este însă anticipativă și usturătoare: "*Ții minte? / Orchestra frigea / În bizare prevestiri, / Balul*" (Incident la bal).

Umaniștii susțineau că auditoriul poate fi cel mai bine "antrenat" atunci când poezia și muzica se petrec împreună. Așa s-au dezvoltat șansoneta franțuzească și madrigalul italian, genuri noi muzicale care, la acea vreme dar și astăzi, satisfac pe deplin această cerință. Serenada, cu aerul ei nocturn și cu iz de divertisment, dedicată de obicei sub fereastra cuiva în semn de omagiu sau mărturisind o dragoste, apare în poezia lui Bacovia cu sensuri nostalgice, inducând tristețea și descurajarea continuă. În acest-te străie ea se poate rătăci în acorduri neclare: "*În haine negre, întunecate, / Eu plâng în parcul de mult părăsit... / Și-a mea serenadă s-a rătăcit / În note grele, și blestimate*" (Ecou de serenadă), sunând - ca ultim mesaj - ca din topor: "*În noaptea asta, iată, sună / O serenadă din topor, / Martirilor scâlțați în sânge, / Cânt serenada cea din urmă*" (Serenada muncitorului), sau pur și simplu este devorată până la dispariție: "*Se mănâncă, - / O serenadă, / Și, nici o importanță*" (Din ex-

(continuare în pag. 21)

plorări). Serenada este plângătoare, este cântată rar, dar necesară sufletului înainte de a pleca la culcare: "Serenadă plân-gătoare... / Zi de muncă a-ncetat, / Pentru-o seară visătoare / Serenada s-a cântat. // Noaptea-ncet / Pe toți adună / La cămine, la culcat, / Pentru-o seară visătoare / Serenada s-a cântat. // Noapte buna" (Serenadă).

Poezia serenadei are versul ascuns și nu se dezvoltă ușurintă: "Și cupa-i deșartă, și vinu-i sfârșit - / Târzii serenade cu vers tănuț" (Ecou de romanță). Și, tot ca sfârșit, ca eliberare finală și năzuind spre o descătușare spirituală, serenada apare într-o coloratură vremelnică: "Sezonul verii s-a finit / De serenadele albastre" (Meridian).

Din folclorul românesc doina de jale este preferata poetului pentru a accentua tristețea universală. Sub teroarea ninsorii veșnice mizeriile nu se expun, ci doinesc: "Un moment, să gândesc... / Cum iarna își duce teroarea - / Mizerii, de-aproape, doinesc, / Sclipește-n ferestre ninsoarea" (Din vre-muri). În poemul "Melancolie" un buciom, abia sesizat prin larma cotidiană a toamnei, anunță o doină de jale: "Ce chiot, ce vaiet, în toamnă... / Și codrul sălbatec vinuește - / Răsună-n coclauri un buciom, / Și doina mai jalnic pornește". Cel mai potrivit loc pentru un vers trist este într-o doină: "Un viers / De demult, / Doinește" (Destin), suspinele izvorând de sub omă-turi înalte: "Fulgii / Prin copacii goi, / Triste suspine, / De omăt să troieneze / Doinele în sine" (Restituiri).

În poemul "Miazăzi de vară", balada, cântecul bătrânesc atât de sugestiv și adecvat destinului românesc, exprimă tristețea, solitudinea poetului care se simte încătușat și sufocat spiritual în această lume care-l apasă și-l claustrează fără posibilitate de evadare: "Duminică simplă, burgheză... / Cântec de orgă stricată / Ce veche baladă mai plânge / Pe-un splai, așa, dintr-o dată? // Ecou secular și târziu... / Și-al zilei zăduf, o ruină - / - Sumbră baladă germană / Pe străzi, în cetatea latină".

Din punct de vedere artistic, muzicalitatea poeziei bacoviene este realizată printr-o ingenioasă ritmare a versurilor, prin rime sugestive, prin preponderența vocalelor și a consoanelor sonante, prin repetiții care fac versul învâluitor și insinuant, prin coloristică și prin folosirea refrenului și sugestiei muzicale. Muzicalitatea versurilor se evidențiază nu numai prin repetițiile cuvintelor, ci și prin accentuarea unor sunete, ridicarea acestora la tonalități dintre cele mai perfecte. Ritmul muzical induce expresivități emoționale și oferă șansa de a trăi activ cântarea.

Statistic, în lirica bacoviană elementul muzical pre-cumpănește asupra celui cromatic. Totodată, elementele coloristice produc ecouri muzicale și efecte de incantație.

George Bacovia publică în mai multe rânduri versuri în revista vremii "Muzică și poezie". De altfel, în anul 1947 când a fost sărbătorit poetul, în orașul său natal s-a desfășurat un festival special dedicat cu un recital de poezie și muzică pe versuri bacoviene. În anul 1956 revista "Muzica" îi dedică poetului un număr întreg cuprinzând un grupaj de lieduri pe versurile sale.

Opera poetică a lui George Bacovia strălucește în rândul celor mai de seamă valori ale liricii românești și universale. Intrând în rezonanță cu versul său, ești pătruns de miracolul artistic al unei simplități profunde. Nichita Stănescu spunea despre Bacovia că este cel mai național poet român de după Eminescu.

Se spunea despre Paganini că, în unele momente,

a cântat la vioara lui pe o singură coardă. Tot așa și Bacovia, în poezia sa, a fost un cântăreț pe o singură coardă, cu vibrații triste și adânci, aproape inimitabile. Biografia sa ne oferă o trăire interioară absolut uluitoare, ale cărei expresii se regăsesc din plin în cele 175 de poezii rămase. Criticul Eugen Simion a atras primul atenția că avem de-a face cu viața unui mare poet despre care se spune, nu fără dreptate, că n-a avut biografia pe care opera lui o merita.

"Dincolo însă de analize, comentarii, exegeze, opera bacoviană, ca a oricărui alt mare poet, trebuie recită. La fiecare lectură, descoperim ceva de care ne mirăm că nu ne-am dat seama până acum. Mereu avansăm și totuși ne trezim mereu că am rămas în urma marilor poeți, că am fost și suntem trăiți de ei înainte ca noi înșine să trăim", susținea Constantin Coroiu în 2007, la 50 de ani de la dispariția poetului.

Diana TRANDAFIR

REGĂSIREA

nu m-ai lăsat nici să rămân nici să plec
 în uitare
 gheața a spart toate urmele și le-a înfășurat
 în blănuri polare
 cimitirul zăpezilor îngropase
 suflete și case de piatră
 noaptea umbla năucă pe străzi
 - femeie despletită și beată
 în grădina cu unicorn
 statuile păreau goale și triste
 pomii încărcăți cu omăt
 scuturau spre mine batiste
 nu mă lași nici să-ți vorbesc
 nici să-ți scriu
 ultima mea consolare
 ar fi să te văd suferind
 însă iubirea neîmpărtășită nu doare
 undeva pe umărul drept am ca semn
 o frunză de stejar sângerie
 nu se putea întâmpla
 să nu mă poți alege pe mine
 decât numai ție

ACOLADA

vrăbii mici se lăsau pe brațele oboselii
 iar brațele se odihneau moi
 într-un gând
 ea se mișca încet precum umbra și
 se strecura prin gardul viu dincolo
 unde parcă ar fi fost o grădină
 șarpele grădinii cu un singur măr o privea
 însă nu i-a vorbit
 ce aer bun e aici șopti ea
 apoi a alergat de colo colo
 ca în copilărie
 picăturile de apă de pe frunze și flori
 prindeau strălucire
 iar ea plutea și plutea

împreună cu trunchiurile copacilor
 și tijele florilor
 pietrele astea sunt transparente
 a șoptit către șarpe
 sub privirea aceea de ochi omenesc
 nu-și mai simțea nici picioarele

atunci
 a pocnit o păstaie
 sperind bulgărele violet
 ce nu era decât inima ei oprită
 inutil de întors

INCOGNITO

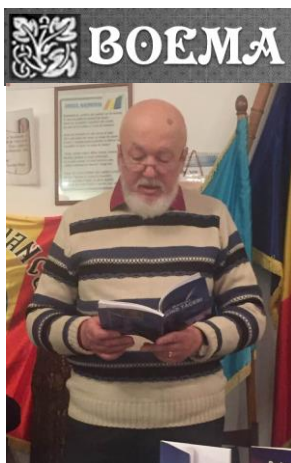
merg pe drum și
 mașini negre merg în urma mea în convoi
 tot traficul din lume nu mă face
 să mă dau la o parte
 îmi cresc întrebări drept din inimă
 pasărea neagră zboară se apropie
 mi se așază pe umeri
 apoi se îndepărtează fâlfâind din aripe
 m-am plictisit să tot scriu despre păsări
 mai nou parazitează și străzile
 și sunt infectate de mult adevăr
 uite-i și pe ăștia s-au luat după mine
 îmi imaginez că nici nu îi văd
 doar sunt o plantă agățătoare
 iar trupurile lor lichide există doar pentru
 a-mi hrăni rădăcinile
 din gura mea nu vor auzi nicio vorbă
 fac semn cu mâna că eu mă întorc
 să curăț fântânile
 de care s-a prins de multă vreme
 piatră de var
 cei din mașini au înghițit o sămânță
 se închină nu
 le vine a crede eu știu că
 la sfârșitul zilei îi voi găsi
 tot aici

DESPRE

oameni
 drumuri
 și locuri
 știrile de seară niciodată bune
 vorbesc pe limba lor despre bolile disperării
 de fapt pun început pentru
 o boală mortală numită frică
 timpuri fără vertebre
 întinse înafară
 la nesfârșit și pentru totdeauna
 fotografia noastră frumoasă
 în care purtăm broșe rotunjite sub formă de aripi
 întoarsă cu fața la perete
 iar peretele e doar unul
 dintre cei patru
 ce desenează
 o carceră

Dorian MARCOCI

Se scuturau mereu petale

Pasul mi-a-ncetinit, de sus
Se scuturau mereu petale...
Priveam sedus de albul moale
În care gândul sta ascuns.

Vorbea tăcerea lor curată,
O ascultam și era bine,
Cădeau petale peste mine
Și pe aleea-nsingurată.

Poate eram părtașul vrajei
În zarzări transformând fecioare,
Cu buze albe, temătoare
Șoptindu-și taina între ei.

Iar eu treceam, mult prea sărac,
Sub dărnicia lor spontană
Când se-așterneau fără dojană
Petalele pe care calc.

În Cetate

În verdele fragil de iarbă
Fiece rază-n urmă lasă
Zâmbete-n cercuri de mătasă
Tot galbenul părând să soarbă.

Vântul adie fără sfadă,
O moliciune te îmbie
Să depeni gându-n armonie
Pe-o bancă după promenadă.

Apoi subit din turla-naltă
Bat clopote, par să-nconjoare
Distanțele în depărtare
Cu o cadență măsurată.

Și-i calm, și-i bine,-o poezie
Se scrie singură-n Cetate
Când primăvara ne împarte
Plăpânde flori de păpădie.

O floare și o stea

O floare de magnolie cum ar putea
Să îi vorbească seara unei stele
Cât e de singură pe-aleea-atât de grea
De liniște și bănci goale și ele...

A înflorit pe-o creangă cât mai sus
De-acei ce vor să răstignească
Tot ce în bucurii atât s-a pus
De-nfăptuirea omenească...

E noaptea rece, liniște, pustiu,
Deasupra umbrelor cutează
Acolo sus, la ceas târziu,
O stea și-o floare ce veghează.

Când râd și plâng

Petale albe râd și plâng,
Râd învelind trupul și viața
Și plâng căzând, când pierd speranța
Rupându-se de ram, se strâng

Pe rând în aripi de-amăgire
Ce pâlâie înspre pământ.
Petale albe, fragil cânt
De bucurii sau nemplinire,

Alcătuire în cuvânt
Și-n suflet doar o amintire...
Ciudată clipă de trăire,
Din alb petale râd și plâng.

Un pas

În jurul vostru fini mesteceni
Se-ncheagă albă poezia:
Sub scoarță-n germini bucuria
Vers după vers parcă o legeni,

Cu cer împătorești visarea,
În calmul lui găsind odihnă,
Albastra vântului oglindă
Încredințându-ți depănarea...

Și-așa cu alba poezie
Clipe de suflet călătoare
Așează punți cu-ndemânare
Pentru un pas în veșnicie.

Lucia PĂTRAȘCU

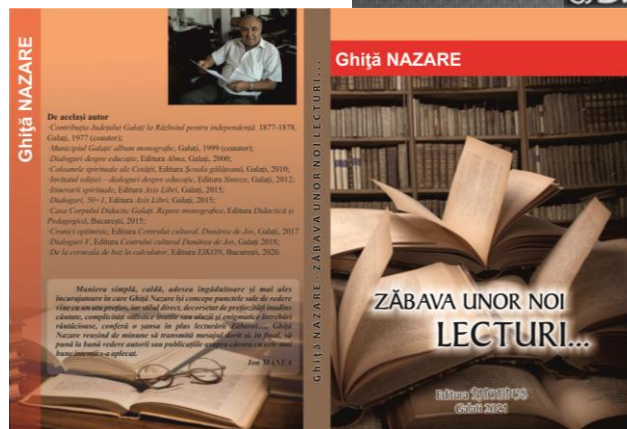
GHIȚĂ NAZARE - ZĂBAVA UNOR NOI LECTURI...

Iată că acest volum, intitulat „*Zăbava unor noi lecturi...*”, 201 pagini, publicat la Editura Phoebus, Galați, 2021, al doisprezecelea în ordinea apariției, vine să rotunjească zestrea literară a profesorului de istorie **Ghiță Nazare**, inspector școlar, director de instituții de învățământ, ziarist (membru al UZPR, cu nenumărate materiale de specialitate – pedagogie, istorie, învățământ – peste 750, publicate în presa locală și în presa centrală), formator de reviste (Școala gălățeană; „Didactica Nova XXI”; „Armonii de toamnă...”), scriitor, istoric. O zestre literară începută în anul 1997, bine întocmită, ce abordează genuri literare diferite, proză în general, în care și-au găsit locul monografiile, interviuri, eseistică, recenzii, cronici literare și un roman. O adevărată desfătare pentru cititorul dornic să cunoască personalitatea acestui om de cultură gălățean, care, într-o manieră simplă, adesea tandră, se apropie de scrierile confrăților săi, le analizează cu meticulozitate, le așază în raftul preferințelor sale literare, căutând, rând pe rând, miezul de noutate, pe care îl aduce fiecare nouă apariție editorială și, apoi, îi croiește drum către cunoașterea celorlalți. Este o muncă făcută cu asiduitate, cu acribie, chiar, pentru care nu precupețește nici timp, nici efort intelectual și pentru care nu așteaptă lauri. Singura risipă, pe care și-o permite, este transmiterea mesajului său de cititor avizat, de om de cultură responsabil și ziditor. Este modul acestui scriitor de a primi și trimite mai departe darurile literare, demne să bucure sufletul cititorilor.

Volumul acesta cuprinde patru capitole: *Literatură*, *Istorie*, *Educație*, *Publicistică*, fiecare cu o temă bine stabilită, așa cum arată și titlurile respective, fiecare grupaj fiind o adevărată etalare calitativă și reverențioasă asupra autorilor respectivelor creații și împliniri literare.

În primul capitol, intitulat *Literatură*, ar putea fi vorba despre cele douăzeci și cinci de volume de beletristică, poezie sau critică literară, semnate de nouăsprezece scriitori importanți la nivel local și național și vom cita numele acestora alfabetic (așa cum le-a așezat autorul în carte!): *Dumitru Anghel*, *Petru Botezatu*, *Virginia Chiriac*, *Lina Coedreanu*, *Costel Crângan*, *Mircea Dinutz*, *Cornel Galben*, *Ion Manea*, *Ionel Necula*, *Teodor Parapiru*, *Virgil Pavel*, *Lucia Pătrașcu*, *Ecaterina Păunescu Capotă*, *Neagu Perianu*, *Vasile V. Popa*, *Petre Rău*, *Elis Răpeanu*, *Corneliu Stoica*, *Ioan Gh. Tofan*, despre care scriitorul Ghiță Nazare, după o cercetare atentă și aplicată, cu sete de înțelegere științifică și filozofică, aduce mărturisiri în paginile acestui volum. Însă este vorba și despre seriozitatea cu care autorul acestui volum interesant respectă o regulă balzaciană, ce specifică: „Munca neîncetată este legea ar-tei, ca și a vieții.”

În cel de al doilea capitol, intitulat *Istorie*, scriitorul și profesorul de istorie Ghiță Nazare face bogate referiri la condeierii, care au țesut în paginile cărților pe care le-au semnat, fire și file de istorie (zonală, mai ales, dar și din Republica Moldova...), ca într-un dicționar cu personalități,

monografii, etnii și preocupări. Cititorul va descoperi titluri de cărți interesante, semnate de nume, ce merită a fi reținute pentru strădania lor de a nemuri *oameni și locuri*. Aceștia sunt: *Victor Cilincă*, *Livia Ciupercă*, *Pr. Eugen Drăgoi*, *Vasile Ghica*, *Lucian Herșcovici*, *Violeta Ionescu*, *Rodica Tighici Iacom*, *Vasile Mălureanu*, *Mihaela și Adrian Mihăilescu*, *Costică Neagu*, *coautorii Ionel Pintilii*, *Ion Dedu și Andrei Dumbrăveanu*, *Petre Rău*, *Toderiță și Rozalia Dorina Rusu*, *Maricica Sava și Ilie Târălă*. Oameni de cultură, care iubesc trecutul și amintirile, dar iubesc, mai ales, viitorul și oamenii săi, pentru care lasă mărturie aceste istorii trăite sau cunoscute doar.

Al treilea capitol, intitulat *Educație*, deși cuprinde numai patru materiale, are bogăția prezentării a trei cărți despre prezența unor locașuri de instrucție școlară, a căror atestare valorică se numără în ani de realizări, „performanță și profesionalism” și anume: Colegiul Național „Vasile Alecsandri” din Galați, 150 de ani, Colegiul Național „Costache Negri” (Liceul Pedagogic din Galați), 140 de ani și Colegiul de Industrie Alimentară „Elena Doamna” din Galați, 50 de ani, împreună cu menționarea numelor dascălilor, a cadrelor didactice sau a salariaților administrativi, care, de-a lungul timpului, au hărnicit cu grijă și abnegație la realizarea unei educații de calitate pentru toți elevii. La fel de atent analizată este și cartea Preotului Toderiță Rusu despre personalitatea profesorului Vasile Turcu, dascălul umbreștean cu deosebite realizări educaționale.

Capitolul patru, *Publicistică*, semnaleză atenției cititorilor calitatea unor reviste de top. Chiar dacă este vorba despre o revistă școlară, o revistă sătească, cum este revista „Confluente”, coordonată de poetul Viorel Dinescu, reviste deja cunoscute pe plan național, cum este „Tecuciul literar-artistic” sau „Elanul”, ori revistele „Vitrării” și „Bio revista”, fiecare cu un anumit specific în conținut, prezentarea lor vine să reamintească faptul că oamenii iubesc actul cultural al cuvântului scris și găsesc mijloace pentru a propaga ideile valoroase și, desigur, creațiile celor mai tineri condeieri.

Am prezentat succint volumul „*Zăbava unor noi lecturi...*”, semnat de scriitorul **Ghiță Nazare**, care aduce în paginile prezentate fructul unei munci bine canalizate. Această admirabilă și uriașă putere de muncă, precum și voința de-a o face temenic, așază personalitatea scriitorului profesor Ghiță Nazare în rândul marilor iubitori de istorie, de literatură și de oameni.

Volumul nu putea să nu atingă armonios cele patru

(continuare în pag. 25)

domenii în care profesorul Ghiță Nazare este *expert*. Vorbim de *edu-ație, publicistică, literatură* și, mai ales, *istorie*. Ramuri strâns legate între ele prin eforturile celor ce prețuiesc cu-vântul în forma lui completă: creat, scris, publicat și citit. Cititorii interesați vor întâlni în cărțile recomandate de profesorul Ghiță Nazare diverse cunoștințe despre scriitori remarcabili, despre preocupările acestora, despre locuri natale ale căror monografii deschid orizonturi deosebite, despre călătorii pe meridianele lumii, despre personalități născute pe aceste meleaguri și faptele ce le-au dat caracterul unic de oameni speciali. O bogăție de informații și delectări literare!

Ca un adevărat cititor-scriitor Ghiță Nazare caută în fiecare volum, pe care-l lecturează relația autorului respectiv cu faptele de viață pe care acela le trăiește și le prezintă în paginile cărții sale. Ca și cadru didactic, prin formația sa, autorul nostru caută, găsește și evidențiază caracterul profund educativ al acestor cărți, considerându-le a fi un folositor îndreptar pentru oricine ar dori să cunoască viața culturală a zonei. Un proiect bine planificat și admirabil realizat!

(urmare din pag. 9)

cipală din Tecuci, care posedă un fond de carte reprezentativ, a realizat, în primăvara anului 1974, în interioarele vilei în stil neoromânesc a lui Gh. Glod de pe Bulevardul 13 Decembrie (astăzi Victoriei) o expoziție permanentă dedicată prezentării scriitorilor tecuceni. Dându-mi seama că nu aveam aproape nimic scris de Gabriel Drăgan, i-am adresat acestuia rugămintea să ne pună la dispoziție, fie și cu împrumut, cărțile pe care le tipărise în perioada interbelică, precum și câteva manuscrise pentru a-i putea dedica astfel o vitrină reprezentativă. Nu numai că ne-a oferit ceea ce a crezut dânsul de cuviință, dar a și participat la deschiderea așa-zisului Muzeu de Literatură (cum i se spunea) care a reușit să ființeze numai patru ani până când autoritățile, care se schimbaseră între timp, s-au decis să-l desființeze și să instaleze, în spațiul eliberat, o grădiniță.

La puțin timp după moartea scriitorului Gabriel Drăgan, în primăvara anului 1981, doamna Irina, soția sa - ținând cu tot dinadinsul să respecte una din dorințele expresse ale fostului tovarăș de viață - a adus și a donat Bibliotecii Municipale două tablouri ce înfățișează un portret al scriitorului și manuscrisul uneia din ultimele sale poezii, ambele fiind expuse și la Școala Gimnazială din comuna Nicorești care îi poartă cu mândrie numele.

Trebuie să mai adaug faptul că, dintr-un profund respect și o admirație perpetuă pentru scriitorul Gabriel Drăgan, pe care l-am cunoscut îndeaproape în anii tinereții și l-am luat drept model de comportament civilizată și empatic în societate, am ținut să dau întotdeauna curs invitațiilor conducerii instituției de învățământ nicoreștene, participând la numeroasele activități menite să facă cât mai bine cunoscută viața și creația literară a acestuia. Într-un fel, o dată ajuns acolo, în școala în care s-a afirmat și ca dascăl de excepție, mă simțeam mândru că reușisem să mă număr, fie și pentru o perioadă scurtă de timp, printre atât de puținii, dar fideli săi prieteni.

Mónika TÓTH

Bună dimineață

sufletul meu
cea mai frumoasă
câmpie de maci..
Bună dimineață

Creme de cuvinte

Destinația preferată de vacanță?
Insula Cuvintelor cu Vasile
Filmul preferat?
Nașterea Cuvintelor
Bunul cel mai de preț?
Cuvântul
sportul preferat?
Tenis de cuvinte
Care este anotimpul preferat?
Toamna cuvintelor
Parfumul preferat?
Cel al cuvintelor exotice.
Prăjitura preferată?
Tartă de cuvinte acrișoare
Care este produsul cosmetic de care nu te desparți niciodată?
Creme de cuvinte.
Când erai mică ce doreai să devii?
Culegătoare de cuvinte

Stare

ploaie de vară –
un sărut nu e de-ajuns
să mă simt bine

Singurătate

Macii înfloresc.
Aș vrea să spun cuiva
însă sunt singur.

Dor

îmi lipsești
îmbrățișez tare
fularul tău

Speranța

dis de dimineață
speranța cântă...
ce muzică

Autoportret

Am înghețat în liniștea mea grasă.
dar cine-i în stare să-și deschidă
templul inimii
și să primească
un suflet foșnet

Prof. GRIGORE GABRIELA

VALORI MORALE ÎN OPERA LUI ION CREANGĂ - Studiu de specialitate -

Reforma curriculară din învățământul românesc a permis studierea limbii și literaturii române din perspectiva formării unui elev capabil să se raporteze la cultură în mod autonom, reflexiv, critic și creativ.

Programele actuale pentru clasele IX-XII subliniază rolul formativ al literaturii. Aceasta se studiază deoarece promovează valori morale, intelectuale și estetice, iar reflecția asupra acestor valori permite conturarea unui profil civic, a unei identități culturale și a unui orizont cultural.

În clasele gimnaziale și în ciclul inferior al liceului, textele literare au fost studiate preponderent din perspectivă structurală. Programele pentru clasele a XI-a și a XII-a sunt structurate pe principiul cronologic al fenomenului literar / cultural.

Literatura se studiază pentru că permite asimilarea unor strategii de lectură complexe, iar aceste strategii conduc spre formarea unor cititori autonomi și avizați. De asemenea, literatura permite dezvoltarea psiho-afectivă a elevului.

În programele școlare în vigoare, literatura are ca finalități asimilarea de cunoștințe, formarea de capacități, dar și formare de atitudini și valori. Cunoștințele de literatură sunt acum abordate din perspectiva unor finalități sociale (integrarea individului în societate) și psihologice (dezvoltarea personalității și autonomiei individuale).

Am analizat, în continuare, valorile morale pe care opera lui **Ion Creanga** le transmite elevilor. Asimilandu-le și exersându-le, elevii se pregătesc pentru viața de adult, când vor trebui să dovedească abilități reale care să-i ajute să se integreze în viața socială și profesională.

Poveștile și povestirile sunt primele publicații ale marelui scriitor. A debutat în 1875 în Convorbiri literare cu "Soacra cu trei nurori" și a continuat să publice povești: "Capra cu trei iezi" (1875), "Punguța cu doi bani" (1876), "Fata babei și fata moșneagului" (1876), "Dănilă Prepeleac" (1876), "Povestea lui Harap-Alb" (1877) și altele.

În poveștile sale, sunt întâlnite mereu două principii de viață: binele și răul. Creangă consideră că bun nu poate fi decât omul muncitor, înțelept, harnic, modest. Aceste trăsături se vor regăsi și la eroii poveștilor sale. Autorul este convins că zgârcenia și lăcomia alterează ceea ce este bun în sufletul individului, conducându-l spre pierzanie.

Poveștile și povestirile cu caracter etic au o mare valoare educativă. Puși în situația de a trăi și de a reflecta asupra întâmplărilor prezentate, tinerii își însușesc anumite norme de conduită. Impresionați de comportarea eroilor din povești, copiii își formează convingeri, încep să aprecieze diferite situații din viața personală și colectivă.

Valoarea educativă a poveștilor o reprezintă aportul pe care îl aduc la formarea unei atitudini negative din comportamentul oamenilor: lenea, lăcomia, îngânfarea, prostia, etc. Marele povestitor a creat un valoros tezaur de povești, care au fermecat copilăria a zeci de generații și vor constitui mereu lectura preferată a copiilor. Citindu-i operele, copiii se familiarizează cu numeroase personaje care întru-chipează oameni harnici, curajoși, dotați cu stăruință și dărzenie, optimiști și veseli, glumeți, dar și hotărâți să lupte pentru o viață mai bună, pentru izbânda dreptății, a cinstei, a adevărului.

În povestea **Fata babei și fata moșneagului**, fata moșneagului este *frumoasă, harnică, ascultătoare, răbdătoare, blajină, muncitoare, miloasă, pricepută, modestă și bună la inimă*. Fata babei era *urâtă, leneșă, țăfnoasă, rea de inimă, alintată, neascultătoare, obraznică, nepoliticoasă, nepricepută, lacomă, mincinoasă și invidioasă*. Cu toate acestea, moșneagul este convins s-o alunge pe fata sa de acasă. Săvârșind numai fapte bune și purtându-se cuviincios, fata moșului va fi răsplătită pe măsură, iar fata babei va fi pedepsită.

Concluzia poveștii este aceea că faptele bune nu rămân nerăsplătite, iar faptele rele se plătesc. În lume, modestia, bunătatea și hărnicia au mai mult de câștigat decât lenea, lăcomia și invidia. Copiii trebuie să asculte sfaturile părinților și să se poarte în lume așa cum sunt învățați în casa părintească. Pe lângă înțelepciune și hărnicie, modestia este o calitate la fel de prețuită în popor. Tinerii trebuie să înțeleagă că oamenii sunt răsplătiți după priceperea și dragostea cu care își îndeplinesc munca, după bunătatea, modestia și hărnicia fiecăruia și ajung să disprețuiască lenea, lăcomia, viclenia, invidia și răutatea.

În povestea **Soacra cu trei nurori**, se demonstrează că răul făcut altora se întoarce asupra ta, ca un bumerang. Dacă nu lași pe alții să trăiască după bunul plac, nici ei nu te vor lăsa pe tine. Orice persoană este stăpână în propria casă, nimeni nu are permisiunea să organizeze viața altcuiva și să ia decizii în locul lui. Fiecare om este conducătorul propriului său destin. Numai dacă îi respectăm pe ceilalți și suntem cinstiți cu ei, vom primi aceleași lucruri în schimb.

În povestea **Capra cu trei iezi**, este vorba despre doi iezi mai mari care sunt neascultători și un ied mai mic care este cuminte și ascultător. Toți promit că o vor asculta pe mama și nu vor deschide ușa nimănui, dar nu se vor ține de cuvânt. Această poveste tratează tema copiilor care nu ascultă îndemnul părintești și a faptelor rele ce nu rămân fără plată.

În povestea **Punguța cu doi bani** ni se predă lecția generozității, a prieteniei și a modestiei: dacă tu nu dai altora din ceea ce ai, nici alții nu vor împărți cu tine ceea ce au. Lăcomia, răutatea și egoismul țin departe prietenii și îi transformă în dușmani, iar la nevoie nu vei avea pe nimeni lângă tine. Omul trebuie să se mulțumească cu puținul pe care-l are, căci poate ajunge mai rău. Există și un proverb

(continuare în pag. 27)

românesc care spune : *Ulciorul nu merge de multe ori la apă*. Deci, norocul altuia nu este și al tău.

Povestea **Ursul păcălit de vulpe** le orferă copiilor o învățătură importantă: să nu fie creduli, să nu se lase conduși de lăcomie, deoarece încrederea în sfatul unor necunoscuți poate avea urmări negative.

Basmul este o specie a genului epic, de întindere mare, în care sunt prezentate întâmplări fabuloase la care iau parte personaje înzestrate cu puteri supranaturale, care poartă valori simbolice, reprezentând Binele și Răul. Basmul cult **Povestea lui Harap-Alb de Ion Creangă** este o capodoperă a literaturii române.

"Povestea lui Harap-Alb" este un Bildungsroman, un roman al formării unui personaj, urmărindu-se evoluția sa din etapa de începător în cea de cunoscător. Eroul pleacă de acasă un "boboc" și trebuie să parcurgă un proces de maturizare. El învață din propriile greșeli și se perfecționează, arătând că merită statutul de împărat. Basmul demonstrează că *omul de soi se vedește sub orice strai*¹.

Lupta dintre bine și rău reflectă caracterul moral al basmului. Terminându-se cu victoria binelui, basmul promovează valorile umane unanim acceptate: curaj, vitejie, omenie, istețime, iubire, prietenie. Personajul principal reprezintă binele și personifică valorile eterne ale umanității: bine, frumos, adevăr, milostenie, prietenie, iubire. Principiile morale esențiale care sunt cultivate sunt: adevărul, dreptatea, cinstea, prietenia, ospitalitatea, curajul.

Basmele și poveștile au rămas de-a lungul vremii operele cele mai iubite de copii, începând din copilărie și până la adolescență. Valoarea instructiv-educativă a acestora este deosebită. Ele contribuie la dezvoltarea proceselor de cunoaștere, a proceselor afective, la formarea trăsăturilor de voință și de caracter, la formarea personalității copiilor. Exprimând înțelepciunea și năzuințele poporului, necazurile și bucuriile sale, lupta cu forțele naturii, relațiile dintre oameni, basmele îi ajută pe copii să înțeleagă complexitatea vieții. Înțelegând conflictul dintre cele două forțe care apar în basm, copiii își formează reprezentări și noțiuni despre dreptate, cinste, curaj, vitejie, hotărâre, perseverență, hărnicie. Ascultând basmele, copii trec de partea dreptății, adevărului, binelui și detestă nedreptatea, lăcomia, îngânfarea, răutatea și minciuna.

Basmul este important și pentru că evidențiază ce e bine și ce e rău, ajutându-l pe copil să-și însușească aceste reprezentări morale. Citind basmele se accentuează importanța educativă și prin reliefașarea calităților eroilor, care constituie pentru copii modele demne de urmat. Din faptele eroului pozitiv ei învață să fie curajoși, perseverenți și hotărâți, modești și harnici, cinstiți și drepti, prieteni adevărați.

Basmele mai contribuie și la dezvoltarea atenției și a memoriei. Ascultându-le sau citindu-le, copiii își exersează atenția urmărind cu viu interes întâmplările prezentate. Basmul este valoros atât pentru valoarea sa artistică, cât și pentru dezvoltarea limbajului. Alături de conținutul de idei, copilul învață expresii și cuvinte noi cu care își îmbogățește vocabularul. Basmul este o minunată modalitate de educare a gustului pentru frumos, oferindu-i copilului puternice emoții estetice.

Povestirile se diferențiază de basme și de povești. Ele sunt inspirate din viața reală și mai apropiate de aceasta. Povestirea cu caracter istoric "**Moș Ion-Roată și Unirea**" ne prezintă țăranul revoltat împotriva nedreptă-

ților sociale. El nu vede în Unirea Principatelor o schimbare în bine pentru el, deoarece se păstrează aceleași clase sociale: boierii, clasa conducătoare, și țărani, clasa exploatată. Boierii consideră că este bine ca țărani să fie uniți la muncă, la greu, dar nu vor fi niciodată egali lor. Diferența de clasă și de mentalitate nu poate fi anulată, din această cauză țăranul privește cu reținere și fără prea mare bucurie Unirea. Soarta țării poate fi schimbată, dar destinul țăranului rămâne același.

În povestirea **Moș Ion Roată și Cuza-Vodă** ne este prezentată participarea țărănilor alături de boieri la înfăptuirea Unirii. Moș Ion Roată îl contrazice pe unul dintre boieri, iar aceasta îl va ține minte și se va răzbu- na, omorându-i toate vitele. Când țăranul vine în fața lui, îl scuipă și-l zgonește, umplându-l de rușine.

Concluzia este că mentalitățile se schimbă cel mai greu. A fost ușor de unit două țări, dar niciodată nu se va uni un boier cu un țăran. Neavând avere, omul sărac nu are decât demnitate. Pierderea acesteia îl afectează cel mai tare pe țăranul exploatat. Avera se mai poate reface, dar nu și demnitatea pierdută.

În **Povestea unui om leneș** este vorba despre un om căruia nu-i plăcea să muncească și de leneș ce era nici de propria mâncare nu se putea ocupa. Valoarea educativă a operei este mare, deoarece transmite cititorilor mesaje pozitive legate de muncă. Omul trebuie să aprecieze rezultatele sale și să combată lenea și lipsa de activitate.

"Amintirile din copilărie" ale lui Ion Creangă ocupă un loc deosebit în literatură. Marele nostru povestitor a realizat o operă încântătoare, de o deosebită valoare artistică, având ca temă viața copilului. Citind **"Amintirile din copilărie"**, copiii cunosc numeroase personaje, luate din lumea satului de pe vremea lui Creangă, cu obiceiurile și mentalitățile lor. În același timp află despre jocurile, bucuriile și năzbâțiile copilăriei. *În opera lui Creangă putem vorbi despre tipuri vii în sensul autenticității*¹.

Școala are ca finalitate **instruirea și educarea copilului**. Viitorul adult trebuie să fie un om bine educat și format, aceasta realizându-se și prin cultivarea gustului pentru lectură. Copilul trebuie permanent îndrumat spre lectură și ajutat să aleagă acele cărți care să se potrivească nivelului său de cunoaștere.

Curriculum școlar, prin orele de literatură, oferă pe lângă valori estetice, și valori morale importante pentru tinerii în formare, care acum își conturează personalitatea. Ei se află într-o perioadă caracterizată de schimbare, iar lectura constituie un mijloc eficient de a-i educa.

¹ G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Minerva, București 1988, p.481

² idem

BIBLIOGRAFIE

1. G Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Minerva, București 1988, p.481
2. Ion Creangă, *Povești. Povestiri. Amintiri*, Casa Editorială Muntenia, București, 2001
3. Grigore Gabriela, *Valori morale în operele marilor clasici*, 2014, lucrare de grad.

Petre GRIGORE

EFGHENIA
 (fragment)

Pe vremea aceea Lică era un flăcău chipeș, mai arogant decât băieții din satul ei și-i promitea o viață lipsită de griji. De atunci trecuseră unsprezece ani în care n-a avut parte de bucurii: după primul an de mariaj apăruse Nicoleta care o privase de libertate. Apoi, după revoluție, urmaseră la doi și la cinci ani Bianca și Adelina, care o izolaseră complet de viața socială a târgului. Și, colac peste pupăză, Lică s-a îmbolnăvit și a devenit un om de prisos. De câțiva ani slăbise îngrozitor și devenise dificil și neputincios, încât nașul său, care avea o moară și cu care colaborase, îl îndepărtase subtil de la muncă. Dar Lică nu putuse renunța la fumat, nici nu voise să recunoască mult timp faptul că e grav bolnav, nici să-și caute de sănătate. Abia în ultima vreme, silit de către Maricica și de către tatăl său se încumetase să meargă la medic. Dar boala lui necesita un regim adecvat și un tratament costisitor pe care nu și-l putea permite. Indubitabil, dacă lucrurile nu aveau să ia o întorsătură nesperată, Lică avea să se piardă. Cam acestea erau gândurile Maricicăi și nu vedea nicio ieșire.

Se ridică agale și începu să urce pieptiș cu mintea secătuită de gânduri. Ajunsă pe creasta dealului se opri din nou să răsufle. Se întoarse și privi Târgul câteva minute, parcă pentru a-și lua adio de la cei aproape unsprezece ani nenorociți pe care-i trăise aici și pentru a se elibera de un coșmar, dar nu găsi niciun motiv încurajator care să-i dea vreo speranță. Porni apoi să coboare către satul natal din cealaltă vale, încercând să găsească cuvintele potrivite cu care să-și motiveze vizita intempestivă în fața părinților.

Mama Lenuța era nervoasă:

-Ai venit? Iaca, de tine aveam nevoie acuș!...

-Da' ce ai, mamă, ce ți-am făcut de mă iei așa?

-Iacă, sunt nervoasă: am dat de dimineață găștele la deal și-au dispărut, nu le mai găsesc!...

-Și pentru niște găște trebuie să te răzbuni pe mine? o întrebă Maricica deznădăjduită.

-Știu că n-ai venit să mă vezi, sau să-mi cauti găștele, ai venit să-mi ceri!...

-Ce vrei să fac, mamă, când voi ajunge și eu la vârsta ta cred că am să mă ajung, să nu mai fiu nevoită să cer, dar deocamdată...

-Ați făcut o groază de copii și-acuma dați din colț în colț! Mai trimite-l pe trântorul așeala la muncă, că n-am să-l țin eu pe mâncare, pe beutură și pe tiutiu!

-I-am zis, mamă, să se ducă la Vaslui să-l roage pe Maricel să-l ia cu el, dar nu se îndeamnă la treabă, zice că

e bolnav. A fost mai zilele trecute la doctor la Vaslui și l-a găsit bolnav.

-Bolnav? Te pomenești că l-a apucat lingoarea!...

-Nu, mamă, i-a spus că are ftizie, tu ai mai auzit?

-Fti... cum?

-Ftizie!

-N-am auzit, nici nu cred că e o boală...

-E boala de plămâni, mamă, așa mi-a spus. N-ai văzut că e ofticos? Nu l-aș fi crezut nici eu, dar toată noaptea se îneacă de tuse și scuipe pe jos. Mă tem că și fetele sunt în pericol să ia boala de la el...

-D-apăi, de, fato, nu ne-ai ascultat să nu te măriți cu așeala, lua-l-ar hăla să-l ia, doamne iartă-mă! Taică-to știa că e om de nimic și ți-a spus, dar ai fost încăpățânată și n-ai vrut să ne ascuți! Așa că trageți osânda și nu mai veni să te caini la mine!...

-Mamă, nu știu cât am să mai pot îndura să mă bată și să mă tot trimită să vă cer. M-am gândit să-l las naibii, adică să mă despart, dar ce fac cu fetele?...

-Te-ai hotărât? Ți-a ajuns cuțitul la os?

-Da, cred că am îndurat destul!...

-Fetele i le lași lui pe cap, că nu te-a luat de la mine cu fete! Fetele le-ați făcut la el la Târg. Și-apoi, dacă mi le aduceți mie pe cap, pierdeți alocația, că n-am să mă chinui eu cu ele și voi să păpați bănișorii!

-Mamă, tocmai de așeaa am venit să ne sfătuim: eu m-am hotărât să-l las, dar nu știu șe-aș putea fașe și încotro s-o apuc. Tu șe mă îndemni să fac?

Mama Lenuța se scărpină în cap, își șterse fața de sudoare și chibzui câteva clipe, apoi spuse:

-De, mamă, io știu? Mă uit la ai lui netotul șeala al lui Manafu. I-au plecat copiii de câțiva ani în Italia și-acuș și-au adus mașini cu bolțari să-și facă casă cu iataj. Dacă te-ai hotărât să-l lași, cred că cel mai bine ar fi să vorghim cu Reta lui Spoială să te ia cu ea în Italia, poate îți găsește și ție o babă de care să ai grijă.

Maricica rămase un timp pe gânduri. În cele din urmă parcă se însenină la față și zise:

-Da, mamă, e cea mai bună idee. M-am gândit și eu de multe ori la Italia, dar pentru asta îmi trebuie mulți bani de drum, de unde, păcatele mele, să-i iau?

-Ne mai gândim, Marișico, poate o îmbunăm pe nași-ta de la Bacău să-și facă o pomană... Dar ce faci cu fetele?

-Fetele...

-Ți-am spus, fetele i le lași lui, că n-am să mă chinui eu cu ele!

-Mamă, dacă i le las lui, au să moară de foame, că Lică nu mai e om de muncă!

-Atunși n-aveți decât să vă descurcați, fato, puteți să vă spălați pe cap cu ele, că nu-mi bag eu gātu-n jug pentru fetele tale și pentru trântorul așeala!

-Dar ești bunica lor, mamă, știi că fetele te iubesc!...

-Da, știu, poate d-așeaa am să mă mai gândesc, dar nu voiam să te încurajez. Am să stau de vorbă și cu taică-to, să văz el ce părere are!...

Maricica o îmbrățișă și o sărută pe amândoi obraji.

-Știam eu că ești o mamă bună și că n-ai să mă lași la un asemenea necaz! Caută să vorbești tu cu nașa, spune-i că dacă înșep să câștig, îi trimit banii înapoi.

-Nu te bucura, fato, că încă n-ai rezolvat nimic. Dacă nași-ta refuză să-ți dea banii?...

(continuare în pag. 29)

-Ei, sper s-o lămurești tu! Acum mai dă-mi ceva pentru fete și măcar vreo sută de lei să scap de nebunul acela!

-Of, că tare mă mai ușurezi de bani de fiecare dată când vii! se vaită mama Lenuța scotocindu-și geanta. Tu crezi că la noi fată banii, dar și noi suntem în nevoi, că iaca acuș trebuie să cumpărăm nutreț la vite pentru la iarnă, lemne pentru foc și ceva zarzavaturi, că în grădină s-a uscat totul. Să știi că pensia lui taică-to nu e calculată pentru șapte suflete! Abia dacă ne descurcăm noi.

-Care șapte suflete, mamă, că deocamdată sunteți doi, cu fetele mele fac patru.

-Ai uitat, Marișico, că ai un frate care nu se apucă de nimic și vine să ceară toată ziua? Și-apoi Cornelia, cât crezi c-o mai poate ține la oraș pe fică-ta? Parcă văd că la iarnă se vor aduna aiși cu toții!...

-Lasă, mamă, nu te căina, că de unde dai, sporește! Și-apoi la bătrânețe te vor îngriji nepoatele!...

-Crez că ar fi șea mai mare greșală, Marișico, să-mi pun nădejdea în tine și-n fetele tale! Voi nu sunteți în stare să vă chivernisiți singure: cu cât vor crește fetele vă va hi din șe în șe mai greu!

Mătușa Tereza, nașa Maricicăi se cam codi când mama Lenuța o rugase să-i împrumute fiica cu o sumă de bani pentru a putea pleca în Italia, dar nașul Dumitrache o cicăli și-o dădu pe brazdă:

-Lasă, muiere, nu mai fi atât de zgârcită, că toată viața ai strâns și n-ai să-i iei cu tine! Ce Dumnezeu, copiii nu mai ai de crescut, rochii ți-ai strâns pentru șapte vieți și nu te văd îmbrăcată cu ele decât la paște și la crăciun. Pentru cine tot strângi, că mâine, poimâine parcă văd că am să le dau de pomană. Mai fă și tu un bine fină-ti și are să te pomenească!...

Așa se face că Maricica se căpătui cu o mie de lei cu condiția să-i restituie în rate după ce se va instala pe câștig în țara în care tot mai mulți români își găsiseră o nouă patrie. Încă nu aflase, dar în sâmbăta următoare primi de la mama sa o misivă prin care-i cerea să-i ducă fetele, că de când nu le mai văzuse îi era tare dor de ele...

Lică a fost tare bucuros și încântat de această veste, nădăjduind că ar putea scăpa de ele pentru mai multă vreme, după cum presupuse nevasta lui. Maricica, ajunsă la casa părintească, lăsă fetele în grija bătrânilor, luă banii dăruiți de nașa Tereza și nașul Dumitrache, își încropi un bagaj sumar și plecă la Vaslui cu autobuzul de seară.

Prima operațiune pe care găsi de cuvîntă s-o întreprindă, la sfatul Corneliei, a fost să meargă la o casă de schimb valutar pentru a cumpăra o sută cincizeci de euro, pe care-i lăsă în grija Corneliei, dar și restul ce-i rămăsese pentru ca Lică să nu miroase ceea ce se pune la cale.

Sora ei, Cornelia, urma să afle când pleacă următorul microbuz spre Padova și să arvunească, sau să achite un loc. Întregul oraș o cunoștea pe madam Suzana, cea care se ocupa cu transportul migranților români în căutarea unui job aducător de bunăstare în Peninsula. Bârfitorii și unele guri rele din oraș afirmau chiar că madam Suzana ar fi „codoșa și amanta” unui oarecare Nicolae Calomfir, zis Satrapul, sau Nae Mondialul, după cum se spunea se răsăfășe singur, pentru a nu fi mai prejos decât alți mondiali care-și căpătaseră numele de regi, împărați, sau maharajahî, fără a poseda imperii. El, cel puțin reușise să pună pe picioare o afacere care-i aducea venituri de milioane de euro pe an, cu investiții minime, sub oblăduirea îngăduitoare a unor sefi ai carabinieriilor, care stiau să profite de

favorurile unor imigrante drăgălașe care erau exploatare de Nae, care se instalase la scurt timp după revoluție la Milano și diriguia destinele multora dintre cei sosiți în regiune.

Cornelia află că microbuzul cu pricina face curse lunea și joia, adică de două ori pe săptămână, cu plecarea la ora cinci dimineața. Așa se face că în săptămâna următoare, Maricica luă din nou fetele și plecă să le ducă pentru mai multă vreme la bunica, pentru a fi hrănite mai bine să se întremeze și pentru a le croșeta câte o flanelă mai groasă pentru iarnă, fapt cu care Lică era total de acord.

În joia următoare, la ora cinci de dimineață, obosită și nedormită de grijă și de emoție, cu o bocceluță în care-și pusese câteva sandvișuri, o bluză, o fustă și ceva lenjerie intimă de schimb și cu ochii cârpiți de nesomn, fu condusă în piață de sora ei și dată în primire doamnei Suzana, o matroamă guralivă și bonomă, care o asigură pe Cornelia că o încredințase pe mâini bune. În microbuz, în afară de Suzana care se instalase în față în dreapta șoferului, se aflau mai multe persoane, dar din cauza întunericului din vehicul, care avea geamurile acoperite cu perdelețe albastre, Maricica nu reuși să distingă figurile însoțitorilor decât după ce i se obișnuiră ochii cu incinta obscură. Astfel constată că pe lângă trei bărbați, din care unul era al doilea șofer, după cum avea să constate mai târziu, se aflau mai multe femei de vârste diferite, care-și luară la revedere și rămas bun de la cei care le însoțiseră la imbarcare. Pentru că era prima oară când își părăsea melegurile copilăriei, pentru că în afară de Vaslui și de Bacău, unde locuiau nașii ei, nu mai fusese în alte locuri, o stăpânea o mare emoție nedefinită: bucuria de a începe un nou capitol în viață, în care mulți alți nefericiți izbândiseră, împletită cu o mare teamă de necunoscut, conștientă că succesul nu era garantat sută la sută și că cei mai neavizați puteau claca, o făcând să tremure odată cu punerea în mișcare a microbuzului. Își dădu seama că nici nu apucase să-i răspundă Corneliei care îi făcuse urări de succes și își fluturase mâna din ușa deschisă până la plecare, iar ea nu-i răspunsese cu un gest similar, copleșită de ineditul clipei de despărțire, ca și cum urma să plece în neant. Își făcu cruce încercând să străpungă întunericul care se subția cu fiecare sută de metri parcursă, pentru a înregistra pe retină o ultimă imagine a Corneliei fluturându-și mâna. Nu știa peste cât timp va mai avea ocazia s-o revadă și simți un gol în stomac. Era o ruptură de trecut și de fetele ei cu care își împovărase familia, fără a ști ce o așteaptă. Abia acum conștientiză că ajunsă în Italia, nu se va mai putea întoarce în țară curând și că o va copleși dorul de copii și de cei mai apropiați, mai puțin de Lică, cel care o determinase să ia o hotărâre nesăbuită. I se păru că în microbuz e frig, iar ea era îmbrăcată subțire: se cuibări mai aproape de vecina de loc: luase loc pe o canapea mai spre spatele mașini lângă o fată mult mai tânără și frumușică foc. După ce părăsiră străzile mai îngrijite ale orașului, drumul deveni mai rău, mai anevoios și în microbuz se înstăpâni o liniște ciudată. Se auzea numai bătăitul molcom al motorului, care parcă încerca să însăileze o poveste fără sfârșit.

(continuare în pag. 30)

Deși în vehicul se aflau și cei trei bărbați, doamna Suzana îi ignoră când într-un târziu rupse tăcerea și întrebă parcă intempestiv:

-Hei, fetelor, care dintre voi n-a mai fost în Italia?

Două dintre pasagere îi răspunseră prin a-și declina numele:

-Eu, Margareta Diaconu.

-Nici eu, Ștefania...

-Ștefania și mai cum? Întrebă madam Suzana.

-Ștefania Dumitrescu.

-Câți ani ai, Ștefania?

-Nouăsprezece, veni răspunsul fetei. Ochii de pisică ai matroanei se întoarseră s-o cerceteze prin obscuritatea din vehicul fără a face alte comentarii. Deși le avea pe toate înscrise pe listă, nu le putea ține minte numele și chipul fiecăreia, de aceea încerca să le cunoască mai îndeaproape pe fiecare și într-un fel să le evalueze. Cele mai multe erau femei în vârstă, femei care mai călătoriseră de nenumărate ori cu madam Suzana și-și făcuseră un rost în Italia. Cele mai multe îngrijeau niște bătrâni neputincioși, pentru care erau plătite modest, după cum știuseră să negocieze. Fără ajutorul unui patron care să negocieze pentru ele. Pe cele mai multe dintre ele le cunoștea din vedere. Știa despre ele că au angajamente sigure și că fuseseră acasă pentru o scurtă vizită și reveneau în Italia pentru a-și relua slujba. Cu acestea nu avea nicio problemă în afara achitării taxei de transport. Ajunși la Milano, cele mai multe dintre ele aveau să-și ia tălpășița către familiile angajatoare. Alta era problema cu fetele care încă nu aveau un rost și de soarta cărora urma să se ocupe domnul Calomfir. Pentru acestea știa că are o oarecare responsabilitate, dar și o anume satisfacție: le va da în primire domnului Calomfir care le va lua în custodia sa pentru a le găsi ceva de muncă și de la care aștepta un comision, cum de altfel se întâmpla de fiecare dată.

-Atât? Numai două fete n-ați mai fost niciodată în Italia? Întrebă plimbându-și privirea peste cele mai noi.

Atunci fata cea frumoasă de lângă Maricica își făcu curaj și spuse:

-Nici eu n-am mai fost. Mă numesc Efghenia Paraschiv și am șaptesprezece ani.

-Ești rusoaică, Efghenia? o întrebă matroana.

-Nu, sunt româncă, dar la noi, în republica Moldova mulți români au nume rusești. Mama este dintr-o familie mixtă: adică bunica mea era rusoaică, dar bunicul este român. Și tatăl meu e român sadea, dar la dorința mamei a acceptat să moștenesc numele bunicii. La liceu și în unele acte sunt înregistrată Eugenia. În certificatul de naștere, care e scris cu litere slavone, mă numesc Efghenia. Când am trecut la alfabetul latin, mi s-a tradus numele...

Fata părea chiar mai tânără, pentru că avea o figură de adolescentă inocentă și copilăroasă, dar isteată. De aceea socotise că e mai bine să se dea mai matură, deși doamna Suzana le reținuse tuturor fetelor cărțile de identitate.

-Ei, cu tine o să am o problemă la frontieră că ești minoră, dar nu fi îngrijorată, că sper s-o rezolvăm noi cumva! Altcineva nu mai e?...

Maricica, deși foarte timorată, socoti că nu se mai putea ascunde și-și făcu curaj:

-Nici eu n-am mai fost...

-Cum te cheamă? o întrebă Suzana.

-Mă numesc Marișica Nemeș.

-Câți ani ai, Maricico?

-Treizeși și doi, doamnă!

-Ei, cu tine o să fie ceva mai greu să-ți găsim un angajament, dar acolo ne așteaptă un bărbat cu multe relații și care se va ocupa de soarta fiecăreia dintre voi. Vă asigur că niciuna nu va rămâne fără slujbă!

După ce le dădu această asigurare, liniștea se așternu din nou. Motorul torcea la fel de molcom deși microbuzul alerga cu peste o sută de kilometri pe oră de când se înscrisese pe o șosea asfaltată cu mai mult simț de răspundere.

Doamna Suzana își făcu o socoteală în gând: la urcare încasase o mie șapte sute de euro. Dacă la vamă vor fi probleme cu minora, va trebui să dea o șpagă între cincizeci și o sută de euro vameșului, dar fata era tânără și deosebit de frumoasă și-și va amortiza îndată cheltuiala! Fete ca ea au o valoare inestimabilă dacă șeful va ști să negocieze ca lumea! Când încasase banii și-i trecuse pe tabel pe clienți fără a estima ce marfă urcă în microbuz, dar acum era mulțumită: în Italia avea să le cunoască pe fiecare în parte și va constata cam câți bani face fiecare. Satrapul, când era mulțumit de „ieduțele” primite devenea generos și-o răsplătea cum se cuvine. Poate că singura problemă mai dificilă era cu fata de 32 de ani, fără oarecare veleități, căreia trebuia să-i găsească o întrebuițare pe măsură. Nu era urâtă. Era doar nesocoasă în lume, sau după cum se numește la țară, „nedusă la biserică”. Se întoarse și privi „marfa” prefăcându-se indiferentă, dar ochii ei de pasăre de pradă cântăriră și prețuiră pe fiecare în parte. Oprindu-se mai insistent asupra celei care se declarase mai în vârstă, o întrebă:

-Tu, cea cu bluza verde, câți ani ai zis că ai?

-Treizeci și doi, doamnă.

Fizionomia ei plăcută era totuși afectată de o dantură cariată și neîngrijită, care ieșea în evidență de fiecare dată când deschidea gura să vorbească. Pentru a o pune în valoare trebuia făcută o oarecare cheltuială cu dentiștii și în Italia lucrările dentare erau deosebit de scumpe față de cele din țara noastră. O altă soluție de întrebuițare fără o investiție importantă era s-o plaseze ca îngrijitoare la o familie de „handicapați” și să-i perceapă o taxă de protecție, sau s-o vândă Albanezului. Existau destule posibilități pentru ca „afacerea” cu aducerea ei în Italia să nu sufere și să devină rentabilă!

Călătoria deveni monotonă. Oboseala din cauza nesomnului și a griji pentru plecarea în necunoscut, care o stăpânise toată noaptea o copleșiră și o cuprinse o istoveală cumplită. În ciuda faptului că dorea să urmărească și să contemple peisajele, care se dovediră o mare și incitantă necunoscută, toropeala o învinse în cele din urmă: își așeză brațele pe spătarul scaunului din fața ei, își rezemă fruntea pe brațe și adormi...

(din volumul „EFGHENIA” în curs de apariție la ed. InfoRapArt)

Mihai MERTICARU

CORNEL GALBEN - UN ASIDUU FĂURITOR DE MODELE

Neobositul istoric și critic literar Cornel Galben ne-a dăruit cel de-al optulea volum al *Personalități(lor) băcăuane*, apărut la Editura Corgal Press, Bacău, 2020, în care schițează profilul a 50 de "băcăuani de ispravă", cum îi numește dânsul în Prefață, ridicând numărul acestora la 436, dacă avem în vedere și celelalte volume din perioada 2000-2014. Unii dintre antologați sunt proveniți din județul Neamț alții sunt stabiliți în Neamț venind din Bacău.

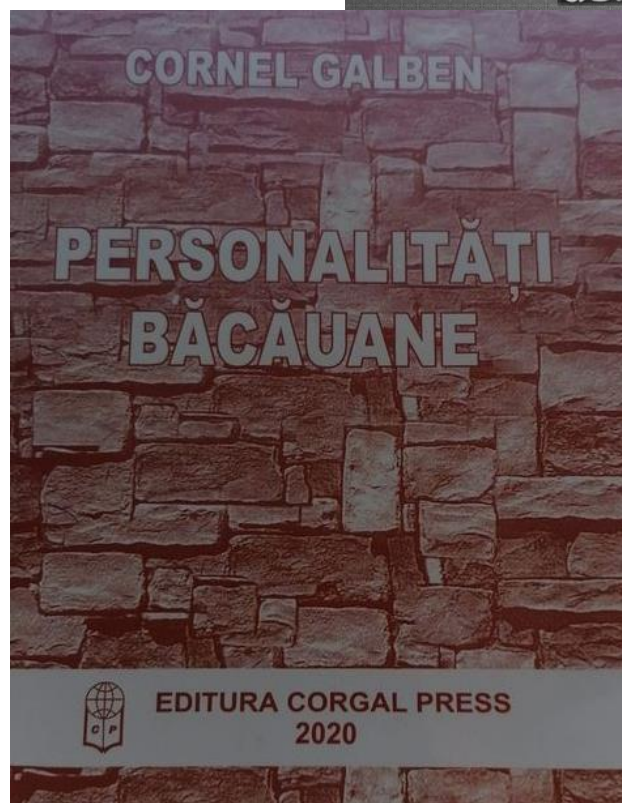
Pe lângă scriitori, și-au găsit loc, în această antologie, și o serie de individualități cu alte preocupări demne de luat în seamă: interpret de muzică populară (Anton Achiței), profesor universitar (Ioan Atanasiu, Paul Borcea, Simion Hâncu, Alexandru Melian, Constantin Micu-Stavilă, Ștefan Munteanu, Stela Teodorescu), bibliotecar (Corneliu Dima-Drăgan), farmacist (Iulia Zavatați), stavroforă (Mihaela Iuliana Tamaș), preot iconom (Nicolae Dimoftache), actor (Radu Beligan, Livia Doljan Ungureanu și Ernest Maței), inventator (Marin Oprea), profesor, inspector școlar, redactor, publicist (Traian Valeriu) ș.a.

Actorului Radu Beligan, născut în comuna Galbeni (azi Filipești), județul Bacău, menționat și ca poet, cu volumul *Întâia spovedanie* și rămas doar cu acesta, îi sunt rezervate 23 de pagini, din cele 290 ale antologiei, enumerându-i-se toate rolurile jucate, precum și premiile și titlurile onorifice cu care a fost încununat. Este o listă care trezește admirația tuturor.

Deși i se rezervă doar 10 pagini, profesoara, poeta și prozatoarea Valeria Manta-Tăicuțu, născută în orașul Comănești, stabilită în Râmnicu Sărat, ne reține atenția printr-o impresionantă activitate creatoare manifestată plenar în toate genurile literare: poezie, proză scurtă, roman, dramaturgie și critică literară de performanță. Numai în revista *Lucceafărul* a publicat peste 100 de cronici de întâmpinare și numeroase eseuri despre marii scriitori români. Prodigioasa activitate literară i-a fost răsplătită cu nenumărate premii și i-a adus binemeritul titlu de membru al Uniunii Scriitorilor din România. A înființat și a coordonat mai multe reviste, în prezent aflându-se la timona prestigioasei reviste Spații literare din Râmnicu Sărat, în care publică condeiele cele mai strălucite din țară.

De o poziție privilegiată se bucură și poetul Victor Munteanu, născut în comuna Bălușești, județul Neamț, care își desfășoară o prodigioasă activitate literară și culturală în municipiul Bacău.

Nu mai prejos se situează prozatoarea și pictorița Violeta Lăcătușu născută în județul Bacău, dar trăitoare de o viață în municipiul Roman, profesoară la Liceul "Roman Vodă", prozatoare comparată de Cristian Livescu cu Hortensia Papadat-Bengescu și cu Gabriela Adameșteanu, pictoriță

talentată figurând cu lucrări de pictură în multe țări de pe glob.

O surpriză plăcută ne oferă filosoful și profesorul universitar Ștefan Munteanu, născut în județul Bacău dar stabilit de câțiva ani la Piatra-Neamț, specialist, între altele, în Eminescu, despre care a scris mai multe cărți traduse în engleză și spaniolă, încununată cu Premiul de Excelență pentru exegeză și editologie eminesciană.

Cu nespusă bucurie l-am întâlnit pe ziaristul Dumitru Buznea cu care am fost coleg în redacția ziarului Ceahlăul, plecat mult prea devreme dintre noi, remarcat prin romanul *Noi și pământul*, din care a rezultat scenariul filmului *Din nou împreună*. Aflăm că mai are două romane rămase în manuscris, care își așteaptă editorul.

Cu mult interes am citit paginile rezervate profesorului, ziaristului, inspectorului școlar și publicistului Traian Valeriu care, în ciuda multor restriți, a reușit să fie un student eminent și să se afirme ca un intelectual de marcă.

O fișă biobibliografică impresionantă aparținând poetului, jurnalistului și prozatorului Val Andreescu mi-a reținut atenția în mod deosebit printr-un mare număr de romane și volume de poezie publicate, prin colaborarea fructuoasă la diverse reviste și posturi de televiziune.

Antologia realizată de infatigabilul Cornel Galben este un proiect monumental, însumând peste 2000 de pagini, (urmează încă două volume), o apariție editorială de tot interesul, o carte cu totul specială, reprezentând un exercițiu rezonant prin configurarea portretelor unor identități artistice emblematică și prin recuperarea altor marcante destine umane.

Iancu AIZIC

Debut de Cenaclu literar și de carte semnată de Mihaela Avram

Casa de cultură Tecuci împreună cu Cenaclul literar „Calistrat Hogaș” au organizat joi, 27 mai 2021, la Sala Studio o nouă ședință de lucru a Cenaclului, de data aceasta festivă, ocazie prin care s-a lansat și noul volum de poezie intitulat „Zbor alb”, de Mihaela Avram.

Activitatea a fost deschisă de poetul Dan Viță, președinte al Cenaclului, cu mulțumiri pentru prezența invitaților și vorbind apoi de răspândirea luminii și alungarea întunericii. În continuare, menționează faptul că, recent, am pierdut două mari valori ale culturii județene, respectiv poetul Corneliu Antoniu și marele instrumentist și dirijor Petronius Negrescu, invitând publicul să acorde un moment de reculegere în memoria celor dispăruți.

Moderatorul își manifestă bucuria faptului că debutul de cenaclu corespunde cu o nouă lansare de carte, respectiv volumul „Zbor alb” de Mihaela Avram, o carte de 100 de pagini, cu o prefață de A.G. Secară și trei postfețe aparținând poezilor Constantin Oancă, Lavinia Elena Niculicea și Tănase Dănăilă. Volumul conține 62 de poezii. Până la prezentarea propriu-zisă, moderatorul a invitat în scenă doi tineri pianști pregătiți de prof. Marius Scorța, respectiv Delia Mitrofan și Andrei Popa, printre piese numărându-se și o prelucrare după „Valurile Dunării”.

Revenit la microfon, moderatorul ne prezintă câteva date

despre autoare, născută la Tecuci la 19 martie 1973, profesoară inginer titular cu gradul didactic I la liceul „Elena Caragiani”. Ni se prezintă o parte din drumul parcurs de autoare cu debut la Revista de literatură și artă „Boema” din Galați, dar și colaborări la revistele „Auris T”, „Porto Franco” sau „Logos și Agape” și la volumele „Colț de rai” apărut în anul 2018, „Averile lui Conachi” - 2019 s.a. Dan Viță analizează portretele expuse în volum, în timp ce prof. Claudiu Vișan ni le prezintă și pe ecran prin intermediu unui videoclip.

O primă analiză a volumului a fost făcută de prof. Ștefan Andronache care spune că a cunoscut-o pe autoare la începutul acestui an, i-a citit lucrarea pe care a apreciat-o, caracterizând-o ca „o pasăre care zboară spre lumină”. Apreciază apoi poeziile spunând că ele degajă sinceritate, frumusețe, iubire și puritate și încheie felicitând-o pe autoare și urându-i „Zbor liber spre cerul luminos”, după care ne prezintă un reușit videoclip cu aspecte din viața autoarei alături de unele versuri foarte inspirate din poeziile acesteia, videoclip realizat de prof. Andronache, după o idee a lui Tănase Dănăilă.

În continuare i se dă cuvântul invitatului special, directorul de revistă, poetul, scriitorul și matematicianul Petre Rău, care își manifestă marea bucurie că este din nou la Tecuci, în mijlocul prietenilor, amintind că revista pe care o conduce, „Boema”, a fost cea care a debutat-o pe Mihaela Avram, lucru ce demonstrează și cu această ocazie că „avem mână bună”. „Citind cartea, am văzut că am în față poezii care par realizate de un poet cu mare vechime și nu de un debutant. Personal, o apreciez pe autoare atât ca poet, cât și ca editor și afirm că este o carte foarte reușită. Apreciez și motto-ul

(continuare în pag. 33)

ales, din spusele marelui Lucian Blaga - Cine crede în zbor, e stăpân peste zare.”

Vorbitorul continuă, interpretând că „Zborul poate fi și o călătorie, iar acest „Zbor Alb” se referă la puritatea care ne înconjoară”. Apoi ne vorbește despre prefață și postfețe: „Autoarea de azi, poate păși cu siguranță în lumea poezilor pentru că acest volum este caracterizat de o mare sensibilitate. Găsim aici și poezii considerate adevărate spovedanii dar și unele mărturisitoare și chiar unele interrogative și toate pline de inspirație. Am găsit și interesante construcții și trebuie semnalat și faptul că nu avem de-a face cu o poezie religioasă. Poeta trăiește cu sufletul tot ce spune, volumul fiind presărat cu multe poezii de dragoste, exprimând o pură sensibilitate, exemplificând prin lectura poeziilor: *De-a v-ați ascunselea* - un poem banal, dar care spune totul, apoi *Ultima ploaie*, *Ploaie adânc*, *Amurg de toamnă*. Felicitări!”

Poetul Tănase Dănăilă spune că a citit volumul, i-au plăcut toate poeziile, dar cea mai frumoasă rămâne totuși „Andreea”, fetița care o însoțește și acum în sală. După ce analizează atent volumul, încheie urând „Drum bun în lumea poetică!”.

Patriarhul cenaclului, poetul Mihai Ștefaniu, recită câteva poezii proprii apoi scriitorul Constantin Oancă apreciază volumul și încântă publicul cu celebra Ave Maria de Franz Schubert.

În numele colegilor de cenaclu, a mai vorbit și scriitorul Dan Movileanu, timp de 23 de ani coleg cu poeta Mi-

haela Avram în cancelaria liceului, dar până acum 2-3 ani neștiind de marea dragoste a acesteia pentru poezie.

În final, a fost invitată autoarea să vorbească despre volumul apărut, mărturisind că toți avem câte un zbor spre lumină: „Zborul este și o înălțare de sentimente, o înălțare a ființei, o desprindere de pe pământ. Avem două aripi, iubirea față de Dumnezeu dar și cea față de semenii. Oare de ce am trăi cu aripile închise? Odată deschise, toți vom dori să zburăm, măcar pentru o oră, o zi sau o viață!”.

Ne citește apoi ultima poezie din volum, intitulată „Cum ar fi”, după care încheie prin a mulțumi tuturor celor care au sprijinit-o, începând cu poetul Petre Rău, A. G. Secară, Ștefan Andronache, Tănase Dănăilă, Casei de cultură și Cenaclului, dar și familiei.

În final, poeta a oferit, tuturor celor doritori volumul său cu autograf.

(apărut în cotidianul „Ziarul teucean” - 28.05.2021)

(continuare în pag. 34)

Alte imagini de la evenimentul cultural-literar de lansare a cărții poetei Mihaela Avram

MIHAELA AVRAM

ZBOR ALB

A.G. SECARĂ - HALIL

**Un debut remarcabil:
pentru o gramatică a inimilor**

Tecuciul, una dintre micile mari capitale ale Poeziei românești, prin ceea ce s-a realizat acolo în ultimii treizeci de ani, în special prin Festivalul "Costache Conachi" și revistele sale culturale, a avut și mai are poeții săi, mulți dintre ei nume importante ale literaturii contemporane, unii trecând, din nefericire, în lumea celor dreupți, prea devreme, precum regretatul Dionisie Duma. Urbea continuă să se mențină în prim plan, prin reprezentanți (mulți răspândiți în toate „colțurile” lumii) ai mai multor generații și ai mai multor stiluri, unde universalul și particularul se întrepătrund, existând diferite accente, (chiar) de la Ștefan Petică, întemeietor al simbolismului în lirica românească, putându-se considera că există un dulce (și sobru) stil sintetizator (chiar) al Tecuciului (arbore viguros, totuși, având ramuri diverse, unele conectate la cele mai noi influențe sau de o autenticitate răvășitoare), la care, prin elegantul volum de debut prezentat astăzi, s-ar adăuga și Mihaela Avram. Numai dacă ne gândim la titlurile volumelor de debut ale lui Ștefan Petică, „Fecioara în alb” și al Mihaelei Avram, deja am avea un numitor comun. Evident, însă, este o asemănare de atmosferă „liric-existențială” peste care, totuși, a trecut un veac de nesingurătate poetică, influențe diverse manifestându-se...

(apărut în cotidianul „Viața liberă” Galați, 01.06.2021)

Constantin STANCU

Constantina - țara poetului și duhul focului

Viața unui poet este complicată, el trebuie să se lupte cu sine, cu lumea, cu spațiul nevăzut din jurul său, cu imaginarul generat chiar de sine. Este o luptă dură, ardentă. Dacă poetul se ia în serios și nu-i pasă de mode, curente, stiluri promovate la promoții, se refugiază în poezie cu noblețea celui care suferă.

Pentru Raul Constantinescu volumul *Athanor*, publicat în anul 2021 la Editura Limes, reprezintă un jurnal liric, punctat prin poeme, așa cum le-a scris un om la o maturitate deplină, când simte pe buze „amarul mierii”. Cuvintele dulci, altădată, i se par amare, au greutatea plumbului, îi apasă memoria.

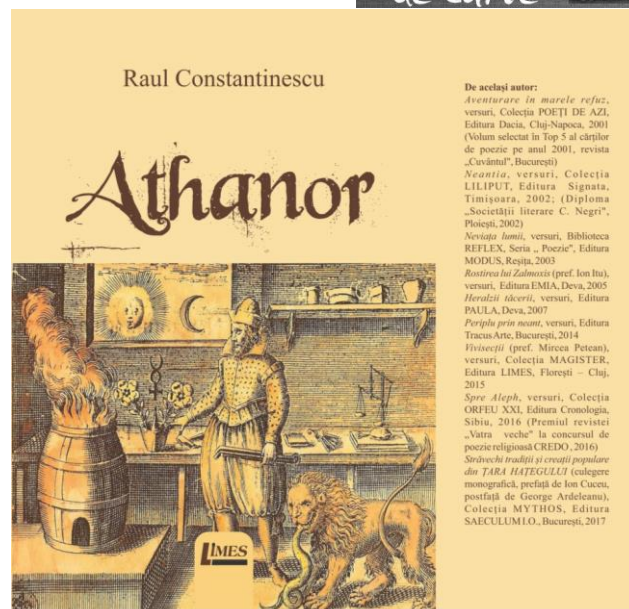
Din acest *jurnal* descoperim un poet dispus să lupte până la capăt pentru porția de revelație personală. Este un drog asumat, unul care îi acoperă ființa ca o pelerină. El își asumă damnarea, chiar refuzul din lumea literară convențională, se aventurează pe căi abrupte. Cultura îi permite să filtreze capcanele peste care dă, să evite abisul, să pășească peste limitele sale. Slăbiciunea sa este generată de efortul de a-și depăși limitele. Asta îl face vulnerabil și ca om și ca scriitor. Dincolo de dincolo - există poezia... Taina este descifrată - și nu... Este un joc din care poetul arde asumat.

Titlul cărții este semnificativ. *Athanor* este vasul în care se captau esențele din materia oarbă, la un foc continuu, presant, după regulile misticilor care mereu căutau lumea nevăzută, expunându-se. Acceptând miturile, poetul își creează mituri personale, generate de marile aventuri ale cunoașterii. Deși declară că ființa este absorbită de un Dumnezeu, Unicul, arderile sale decantează miturile esențiale ale lumii. Acolo se află, *in nuce*, o lume rătăcită, dar atinsă de miracolul de a fi om, de a fi rănit.

Trupul este vasul de ritual, *athanor*, unul de pământ viu, de pământ ivit din miracol: „Ulciorul de corund porfiriu lut în fiori/ cu vinișoare de sânge,/ cu fină harfă de nervi,/ ulciorul în care,-n arderi latente, secret alchimic renaștem,/ ulciorul de toate cel mai dur,/ mai fragil,/ adânc athanor vecheat dăinat – olul neștiut”... (*Straniul, fragilul urciur*, p. 137).

Recurgerea la motive de ev mediu este o strategie poetică, Raul Constantinescu nu este insul care regretă vechile stări, el vede individul singur, captiv în lupta sa cu eternitatea. Se simt fire romantice într-o țesătură veche, cu motive moderne, modelate de teoriile acceptate în ultimii ani. Trupul este fragil și neputincios. Minte îi oferă o gură de oxigen din eternitatea pregătită omului.

Temele sale sunt alese din valorile solide ale culturii: călătoria în univers împreună cu Pământul, singurătatea individului, salvarea prin iubire, cultură, onestitate, natura cu punctele ei de sprijin – muntele și marea. Cu ochi spirituali, câștigați prin exercițiul auto-inițiativ, el vede *scara continuă, pasărea mov, un nou punct în mișcare, duhul*

focului, râul de lumini, tandrele ninsori, zborul, necunoscutul care oferă noi aventuri spirituale etc.

Sunt abordate temele artei, ale poeziei, ca forme de evadare din captivitatea trupului, atins de flăcările cunoașterii, acceptarea singurătății în prezența lui Dumnezeu cel din mediații, din cuvinte...

De cele mai multe ori, poetul recurge la cuvinte compuse, un stil deja acceptat în creația sa, permanentizat, pentru a prezenta cititorului unirea celor potrivnice, mirajul care le atrage: *viațamoartea, apăaer-focpământ, zinoapte, spațiotimpul, gândcuvântul etc.*

Structura volumului este complexă: *I. Calea regală; II. Duhul focului; III. Dauritul drum*. Cele trei părți sunt simbolice, se leagă între ele și dau sens vieții poetului. Avem și un testament liric al poetului, imbricat în jurnalul spiritual.

Motto-ul preluat din temele biblice, actualizat sub umbrela poetului dedicat și vulnerabil, decodează mesajul: „La început a fost iubirea întrupată-n poem/ și poemul era Dumnezeu/ și Dumnezeu era poemul/ și trăiau și se iubeau cu toții în poem/ se hrăneau toți din poem și erau cu toții Poem” (*Evangelia după Ioan*). Aceste fraze sunt la limita dintre divin și idolatrie, cum întreaga Creație este opera de artă a lui Dumnezeu (poemul), poetul are circumstanțe atenuante, el speculând tema cu delicatețe.

Cultura îi oferă poetului ocazia de a arde intens etapele sale, armonizate cu etapele cunoașterii universale. El dorește să ofere TOTUL, depune efortul de sintetiza elementele limbajului pentru a exprima maximum posibil. Este și un egoist generos, se vrea pe vârful muntelui, dar, acolo, descoperă singurătatea atroce, acolo se izbește de limitele sale. Deși există puncte de orientare: *steaua polară, suferința, moartea, noaptea etc.* Elementele culturii sunt marile mituri indestructibile, cele care dau identitatea omului: Biblia, temele lansate de Nietzsche, Marele Unu, anotimpul continuu, Lethe, Euridice, Pegas, Vălul Maya, Phoenix, Byzanțul, minotauri, Dao etc. Aceste experiențe depășite, învinse, îl țin pe poet în brațele poemului - și se salvează...

Descoperim versuri care prind esențele: *întreg univers o pasăre în zbor; plonjon prin oceanul*

(continuare în pag. 36)

memoriei strămoșilor; mintea se caută-n cercuri; sub pliscul păsării mov; simboluri scrise-n cele patru vânturi; tot băntuie lumi din craniu în craniu; sub ninsori de lumină mireasa lumii-nflorită; trec prin gândul laser ușor; misterul întreg se citește în rază; drum de timp uciși; prin plisc de mierle negre trece-ntrebare; o hieroglifă în amurg de sânge; ecou de cocori în ultimul amurg etc.

Cititorul este inițiat într-o lume complexă, este solicitat să accepte cultura ca un dat, ca un mod de a transmite experiențe astrale, de a căuta să fie activ, să vadă și el, la fel ca poetul, la fel și martorul...

O temă abruptă, atins de autor, este **moartea**, inevitabilă, implacabilă, experiență maximă, cenușă din care se va citit duhul focului...

„Când voi trece puntea, vă rog, nu plângeți,/ nu voi pleca departe, fi-voi cu voi/ prin iarbă, pădării, frunze de trifoi.../ Cu moartea valsăm zinoapte de mult...” (*Când voi pleca, prieteni*, p. 102). El nu este singur, de dincolo de lume, vin semnele celor plecați: „libere aripi de fluturi în zbor./ de dincolo vin suave semnele celor plecați... (*Cei dincolo plecați...*, p. 103). Poetul s-a împăcat cu starea: „Cu mine însumi în pace/ cu cerul și lumea; nimic nu mai aștept/ de la nimeni;/ mă citesc continuu între față și revers/ singur -/ palimpsest interior,/ mereu altul/ sub fiecare alt strat, alt cuvânt,/ același totuși...” (*Între față și revers*, p. 124).

Raul Constantinescu s-a spovedit public prin cărțile sale: *Aventurare în marele refuz* (2001), *Neantia* (2002), *Neviața lumii* (2003), *Rostirea lui Zalmoxis* (2005), *Heralzii tăcerii* (2007), *Periplu prin neant, antologie* (2014), *Vivisecții* (2015), *Spre Aleph* (2016) etc. Titlurile îl definesc și demonstrează legătura dintre aceste cărți, presanta căutare a Marelui Refuz...

Cu siguranță, poetul este unul incomod, cărțile sale atacă frontal lumea în care trăiește, critică ritmul, spațiul și timpul în ruină, nu acceptă jocul zeilor de fiecare zi. Pe unele locuri, apelează la teme cunoscute, livrești, seci, aride, construite sub forța absențelor. El le assemblează sub viziunea sa, le scoate din mundan sau le duce în zona gri a suferinței, ori activează agenda proprie. Pentru ritualul zilei de azi, aceste teme uzate, ar părea desuete, lucrurile aceste s-au mai spus, dar poetul are curajul de a arde pe piele proprie adevărul crud al omului. Îl interesează mărturia ca sens în viață. Drumul poetului ca și drumul creștinului, ca și călătoriile evreului rătăcitor, ca și ale arabului plecat spre Mecca, precum drumul cavalerului spre marea Cruciadă... Este drumul tuturor, chiar și al celor care vor alte căi... O decantare a discursului liric, renunțarea la enumerări persistente, ar limpezi mult poemele, le-ar face mai solide. Unele poeme preiau atmosfera imediată, din Țara Hațegului, chiar și limbajul provine din folclorul local... Descoperim Castelul, hățișul, desișul (Hațeg), muntele etc. Toate se metamorfozează într-o țară unică, *Constantinia*: „Din neant în *neantia*/ mă petrec prin **constantinia** -/ a punctului fix țară/ mă-nfășoară/ desfășoară, / de la viață la alta,/ din zi în zi mai înaltă,/ cu faste ore și rele,/ scrise-n vârfuri de andrele...” (p. 131).

Pentru poet fiecare poem este important, lectura volumului ne descoperă o lume unică, creată de autor cu pasiune și dragoste pentru cititor și cultură. Limbajul relaxat vine să compenseze temele tensionat, dense.

Cititorul este aproapele, cel care devine martorul: „Cine, sub vremi, singur,/ nu s-a rugat, n-a plâns/ și pâinea cu

lacrimi amare/ n-a udat/ cine n-a vegheat cu/ sufletul-n sine strâns/ și-ntre semeni suferinți/ n-a arătat,/ cine n-a căutat în noapte adăpost/ și pe-o clăie de fân/ sub cer n-a dormit...(?)” (*ultima copertă*).

Mai 2021

*Constantinescu, Raul, *Athamor*, (poeme), 141 pagini, Florești: Editura Limes, 2021. Colecția *Magister*. Editor: Mircea Petean. Coperta: Oana Stepan.

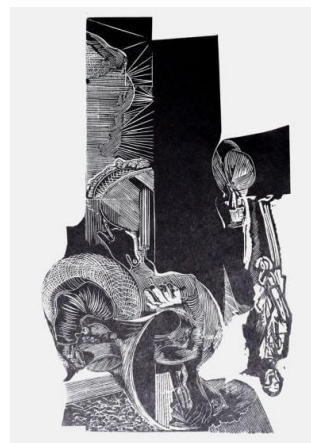
Eugenia Rada IONIȚĂ

Pierdut

Doina lunii însângerată pe a muntelui vioară
Sună caldă și suavă pe cărări de chilimbar,
Deschizând trifoiul vântat al nălucilor din timp,
Din distanțe arde ploaia de cuvinte
Codrul înfige unghia adânc
În al palmei plin de frunze
E ca și cum te ai fi pierdut.
În al ochiului de apă, corpul cerului se spală,
Răspândind fior în cercuri,
chipul minunat albastru,
O vedenie împărțită între profan și sacru,
Fierul cald înțepenit, golul toamnei când se lasă,
Peste frunțile gingașe ale florilor de mirt
Căutările în vise, urma cerbului pierdut.

Mai stai

Leagă rana ceții în limpezimea flăcării
Pe care steaua de dimineață
O rescrie în bucuria iubirii.
Mai stai, sub pridvorul trandafirilor,
Pentru a răsfoi liniștea secunde
Și fii lebăda pe nesfârșitele valuri.

Desen de Dan Erceanu

Florentina SAVU

DESCHIDE-TE...

Deschide-te fereastră
 Și adu-mi bucurie,
 Îmi seamănă în glastră
 Puțină fantezie!
 Adu-mi din timp culoare,
 Din vânt o adiere,
 Adu-mi din ceruri soare
 Din viață doar plăcere!
 Adu-mi râs în fereastră
 Din a soarelui rază,
 Și-o pasăre măiastră
 Pentru-a mă ține trează!
 Visez mereu frumosul
 Bătând la mine-n geamuri,
 Îmi e sfânt interesul
 Și dragostea de ramuri
 Că, dacă cerul cântă,
 Cântă și păsărele,
 Pământul mă încântă
 Cu mii de floricele...
 Deschide-te iubire
 Ca orhideea-n vise,
 Cu flori de fericire,
 Care mi-au fost promise!
 Deschide-te lumină
 La poarta casei mele,
 Lasă-mi bolta senină,
 Dar și câteva stele,
 Vreau să le țin în palme,
 Pe drum s-o iau la fugă,
 Să văd doar chipuri calme,
 Și nu ascunse-n glugă,
 Deschide-te tu apă
 Și stinge focul urii,
 Ce-i de-ndreptat, îndreaptă,
 Mai lasă-ne vii nurii!
 Deschide-te, mirene,
 Cu bunătate multă,
 Să ai vise perene
 Și-o viață nedurută!

CĂUTARE

Sunt frunza despicată de furtună
 În noaptea grea a ploilor albastre,
 În gură am doar gust de mătrăgună
 Și-n suflet dor de stelele măiastră.

Îmi jeluiește vântul grav în cale,
 E-o nebunie în a mea ființă
 Și plâng izvoarele nespuse în vale,
 De nimeni nu mai am acum știință.

Pirați sunt norii pe corăbii sure,
 Din locul lor plesnesc cu foc adesea,
 Ei fură sentimente calde, pure
 Și pleoapelor vor să le ia puterea.

Printr-un ungher din malul scurt al vieții
 Îmi caut jumătatea urgisită
 Să plec cu ea pe țărmul libertății,
 Spre viața roză, de-amândoi dorită!

INIMĂ...

Inimă, să ieși din mine
 Să culegi un strop de soare,
 Să fii nod de bucurie
 La răscrucea de sub zare,

Să-mi aduci iubirea lumii
 Ca pe-o rază de lumină,
 Să crești doar de fericire
 Printr-o dragoste divină.

Inimă, să-ți faci curajul
 De-a bătea pentru iubire,
 Să culegi pulberi de stele,
 Să ai gânduri de zidire!

Tu ești floare sufletească,
 Un motor sublim al vieții,
 Porumbel al bucuriei
 Ori un ciulin al tristeții.

Inimă, îmi ești regină,
 Când mă ridici, când mă cobori,
 Culori îmi pui în obraji
 Și mă cutremuri uneori...

Ieși din mine, iarăși intri,
 Stăm de vorbă amândouă,
 Mă simt vie, te simți vie,
 Bucuria în noi plouă!

Daniel VEREJANU
(Rep. Moldova)

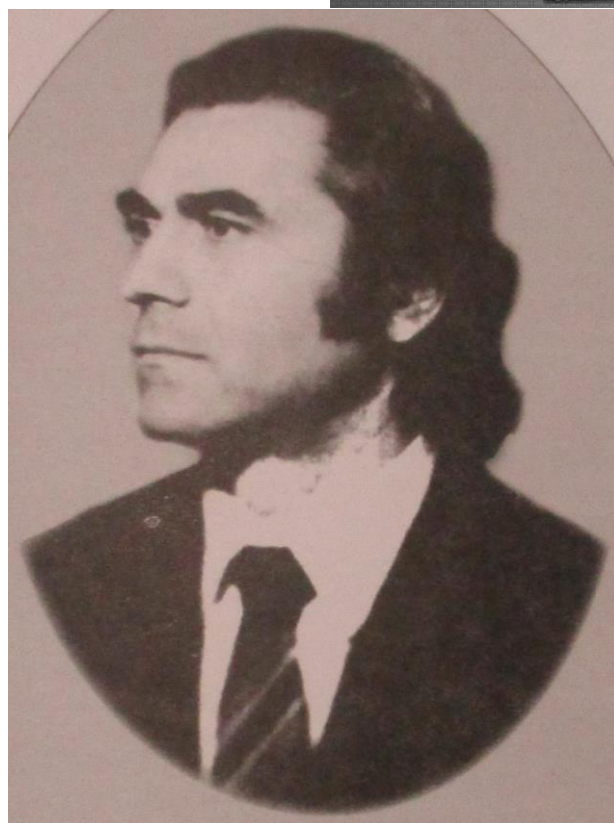
**La Mulți Ani, distins Domn Scriitor Român
Tudor Palladi, la 75 ani**

PALLADI, TUDOR. Poet, traducător, eseist, critic și istoric literar, editor (născut 06.06.1946, Bălănești, Nisiporeni, în familia Eufrosiniei Lupu și Ion Paladi). După 11 ani la școala medie în localitatea de baștină, în 1964 intră la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova, în 1969 își susține licența și doi ani în serviciul militar. Din 1972 e dedat muncii de o viață, de redactor literar la editurile chișinăuene: *Cartea Moldovenească (actualmente Cartea Moldovei)*, *Literatura Artistică*, *Hyperion*, *Litera*, *Lumina*, *Pontos*. Din 1996 a coordonat, împreună cu criticul și istoricul literar Ion Ciocanu, colecția *Biblioteca școlarului* la Editura Litera. Debutul literar e susținut de ziarul *Tinerimea Moldovei*, cu poezii (1974). În calitate de critic literar debutează în Revista „Nistru” (1975) cu articolul „*Poetul pasiunii etice*” (despre poezia lui Gheorghe Vodă). Editorial a debutat cu volumul de poezii *Plăpând ca un colte* (1990). E autorul cărților *Mugurașii mugurei*, 1991, *Odiseea lacrimii*, 1994, *Un secol de literatură română*, ed. Lumina (4 volume), 2005, *Momentul monumentelor perene* (studii critice), 2005.

OPERA. Apogeul carierei literare îl constituie ultimul deceniu (2011-2021), când poetul și criticul literar va lansa unul după altul zeci de volume de critică și istorie literară, de poezii pentru adulți și copii: *101 poeme*, 2011, *Nemărginirea clipei*, 2011, *Semință și altar*, 2012, *Talismantul ursitei*, 2012, *Creatorul de risipă*, 2013, *Arheu*, 2013, *Unul în trei*, 2014, *Apoteoză*, 2014, *Cenușa din suspine*, 2014, *Rămurașii-rămurei*, 2014, *Pomurașii-Pomurei*, 2014, *Edena cea eternă*, 2015, *Unul în patru: poeme (Pălăduiri)*, 2017, *Aisbergul inimii*, 2018 ș.a. Cărți de critică și istorie literară: *Reconfigurarea unui fenomen literar artistic insolit*, 2017, *Metafora între cuvânt și dramă (trilogie)*, 2012, 2017, 2020.

Pe parcursul acestor ani (de maturitate profesională), poetul trece la o poezie metafizică umanistă, concentrat asupra puterii transformatoare a imaginației, preocupările sale imaginare fiind dintotdeauna luminoase și reflexive. Iubirea eternă e *evadarea metafizică* a poetului Tudor Palladi. Prin poezie autorul își recuperează destinul. Registrul meditației sale are mari profunzimi sufletești, deține puterea de a conecta misterul sufletesc cu misterul cosmosului, a universului infinit, cu Puterea Divină.

Admiratorul de singurătate, Tudor Palladi, adolescentul, se refugia în vârful dealului pe care este așezat satul de baștină, visându-și destinul. Apoi, Tudor Palladi, poetul, se refugia în meditațiile sale, în cele mai tainice dialoguri imaginare cu cosmosul, cu Puterea Divină, cu viitorul. Pe cât de „uitat”, ca poet, pe atât de necesar în calitate de critic literar, uneori chiar rugat să umple pagina în cuvinte cu pondere despre un condeier care trebuia să obțină calitatea de membru al USM sau pentru aniversarea altui poet déjà con-

sacrat, scriitorul Tudor Palladi e unul dintre foarte puținii care a lecturat opera tuturor colegilor săi. A studiat ca nimeni altul operele scriitorilor contemporani, le-a citit și analizat creația, l-a prețuit pe fiecare după ce avea mai bun. Semnează numeroase eseuri și cronici literare în presa din republică și din România despre creația scriitorilor: A. Lupan, Em. Bucov, V. Tulnic, A. Gugel, V. Levițchi, Ag. Roșca, I. Crețu, G. Vodă, M. Litic, Ar. Cibotaru, I. Gheorghită, P. Mihnea, L. Istrati, M. I. Cibotaru, N. Esinencu, N. Matcaș, I. Diordiev, A. Belicov, B. Schițco, L. Ungureanu, I. Cărchelan, V. Căpățână, I. Proca, M. Benea, I. T. Zegrea, I. Anton, N. Slutu, N. Josu, I. Cațașveică, A. Rău... A fost impresionat de opera și destinul tragic al tinerei poete Steliana Grama, cărei i-a dedicat mai multe volume de poezii.

Are un bogat palmares în calitate de antolog, bibliograf, scriind prefață sau postfață la numeroase volume, studii în monografii și enciclopedii: *Darul cerezesc al bunătății sau Druță după Druță* în „Fenomenul artistic Ion Druță”, 2008; „*Ostatecul*” „*Salcâmului din prag*” și-al „*Părții noastre de zbor*”, în „*Metafora între cuvânt și dramă*”, vol. III, Ch., 2017 (L. Damian la 60 de ani); *Scrieri Alese de Lidia Istrati*, 2014; *Grigore Vieru „acum și în veac”* (80 de ani de la nașterea poetului); *Maestru și Salahor (Ion Ciocanu: Unul în trei)*, Ion Ciocanu la 80 ani; *Principialitatea estetică a bunului-simț* (criticul literar Andrei Țurcanu la 50 de ani); „*Ofranda celestă a poeziei sau magia revelației*” (prefață la *Opere Alese de Renata Verejanu*, în 12 vol., 2015); „*Imanența refugului metafizic sau coroana destinului orfic*” (Leonida Lari la 50 ani), 1999; An. Codru „*Opere alese*”; Vlad Zbârțciog, *Opere alese*; „*Între aspirație și inspirație*” (Eufemia Țopa: Un contur de poet decaetic) 2011; *Galina Furdui. Spațiu interactiv*

(continuare în pag. 39)

pentru nucleu (dialoguri, interviuri), Chișinău, 2013; „Cântecul cu o mie de cuvinte” prefață - Irina Stavschi (la 100 ani), 2019; *Parodia poeziei și poezia parodiei sau Ironia între persiflare și diversificare*: (portret de creație al poetului Titus Știrbu); *Spectacolul sau misterul nesfârșit al eulogiei* (despre creația lui Anatol Ciocanu)...

Munca criticului și istoricului literar T. Palladi se încununază cu mai multe volume de sinteză, printre care și cele trei volume cu același nume dar conținut diferit, *Metafora între cuvânt și dramă*, Chișinău, editura Lumina. **Primum volum** (editat în 2012), cuprinde peste 20 de nume de scriitori, de la *constelația întâieciștilor* până la *constelația cincizeciștilor*, de la Alexie Mateevici până la Andrei Ciurunga, George Meniuc, Nicolae Costenco, Magda Isanos, Petru Zadnipru, Ion Druță, Aureliu Busuioc... **În volumul doi** (editat în 2017) sunt reuniți șazizeciștii: V. Teleucă, P. Boțu, L. Damian, G. Vieru, I. Vatamanu, D. Matcovschi, Em. Loteanu, P. Cărare... până la An. Ciocanu. **Volumul al treilea** al trilogiei *Metafora între cuvânt și dramă* (ed. în 2020) e dedicat șaptezeciștilor, peste cincizeci de nume, de la poetul bucovinean V. Tărășeanu la E. Tarlapan, V. Romanciuc, R. Verejanu, I. Hadârcă, A. Suceveanu, I. Filip, G. Furdui, M. Mardare, C. Dragomir, L. Lari, N. Dabija, A. Rău, L. Tuchilaru...

Parcurgându-și „drumul său în căutarea unui rost”, poetul T. Palladi, șaptezecist prin chipul poetic al liricii sale, a continuat traiectoria poezilor metaforici, cursiv și senin în stilul majorității poemelor de rezistență prin rimp. Bucurându-se că e lăsat în pace de „lauda” locală, Tudor Palladi - „o instituție aparte”, cum l-a numit Ion Druță, și-a scris opera poetică „provocat” cumva de lirica câtorva poete de la Chișinău, pe care le-a apreciat, adunând toate poeziile dedicate femeii în trei volume de poezie cu dedicație specială: **Steliane Grama**. Volumele de poeme *Cenușa din suspine* (2014), *Edena cea eternă* (2015), *Unul în patru*: (Pălăduiri) 2017, rămase neobservate de critica literară la prima lor apariție editorială, unite în volumul antologic *Aisbergul iubirii* atrag îndată atenția exegeților. Criticul literar Ion Ciocanu scrie prefața, Elena Țau, Victoria Fonari, Mariana Jioară îmbogățesc postfața volumului cu studii importante. Unic prin volumul *Aisbergul inimii*, T. Palladi își începe discursul liric cu dedicații mai multor oameni de cultură, personalități din diferite domenii pe care i-a cunoscut, plecați în nemurire, și continuă cu peste 600 pagini de poezie dedicate regretatei Steliane Grama. Acest fenomen a fost observat și apreciat de criticul literar Ion Ciocanu, în „Metafizica iubirii: Steliana Grama ca sursă de inspirație lirică”: „Tudor Palladi ne-a dat aceste... cărți profund simțite, bine gândite arhitectural, original realizate, spre bucuria oricărui prețuitor sincer și dezinteresat al poeziei autorului, principial deosebite de tot restul poeziei basarabene actuale,” lăsând să se înțeleagă că dincolo „de metafizica iubirii cititorul are a descifra un noian de imagini și gânduri, sentimente” și că volumul necesită o citire și analiză profundă. „Noutatea volumului cinstește specia acrostihului îmbinată cu cea a rondelului (pe care autorul le mai numește segeuri și steligrame)”, afirmă exegetul, referindu-se la volumul „*Aisbergul inimii*” (ed. TipoMoldova, Iași, 2018, aproape 900 pagini).

În eseu „*Poeziia rugii stelare sau „aisbergul” cript erotic al „inimii*”, dr. Victoria Fonari constată că în „*Cenușa din suspine*” *motoul din textele Steliane Grama sunt așchiile dialogului poetic. Deși într-un dialog e obligatorie*

prezența unui eu și tu concomitent, în spațiul artistic atestăm o comunicare dintre versuri. Motoul din versul poetei apare ca o acordare de strună a instrumentului muzical ales în „pălăduiri”. Revenind la „pălăduiri”, V. Fonari specifică „în cazul textului artistic este protecția de anxietate, dezvăluirea durerii și a iubirii, a fortificării cuvântului întru creație, perceput drept o conexiune dintre lumea reală și cea a ideilor, cuvântul cu esența armonie întru prosperarea spiritualului”.

Aceste steligrame (de la Steliana Grama) ca și pălăduirile (de la Palladi), cuvinte create de poet, sunt metafore astrale, telegrame spre cosmos, spre poezii plecați în nemurire. Fiind ademenit de „*Miracolul miracolelor toate*”, ocrotit și îndrumat de „*Poetul cel mai mare - Dumnezeu*”, autorul „*Veghează-n lacrimi Pomii ce-nfloresc*”, deoarece „*Metafora ca floarea e-un produs / Al Firii pentru care-un Cer lucrează*”, afirmă Tudor Palladi în volumul de poeme *Arheu*. Vorbind de arheii poetului în studiul „*Arheii și emblematice lor în poezia lui Tudor Palladi*”, cercetătoarea Elena Țau a observat că „*rădăcinile cuvintelor sunt cerești*”. Poetul „*evocă un cuplu arhetipal de îndrăgostiți, în care recunoaștem, grație referințelor, persoane concrete (mai exact, pe sine însuși și pe regretata poetă Steliana Grama)*”. Cercetătoarea constată că „*Edificați în principial pe temelii arhetipale, arheii lui mai realizați... se desemnează frecvent cu ajutorul simbolului și metaforei drept embleme polivalente ale unor esențe, principii și valori netrecătoare*”. Volumele „*Cenușa din suspine*”, „*Edena cea eternă*”, „*Unul în patru*. (Pălăduiri)”, adunate în antologia *Aisbergul iubirii*, pot fi apreciate ca un îndemn să întreținem nemurirea Steliane Grama. Această valorificare a gândirii regretatei poete îi face cinste și onoare poetului Tudor Palladi.

Despre opera și acrivitatea lui Tudor Palladi au scris oameni de cultură din republică și din România: acad. Mihai Cimpoi (*Noblețea modestiei*), dr.hab. Ion Ciocanu, (mai multe studii, referințe), dr. hab. Mihail Dolgan (*Iubire de metaforă*), Florin Popescu (*Basarabia, locul unde patriotismul se trăiește mai intens*), Mariana Jioară (*Un dor înstelat de iubire*), Elena Manea-Cernei (*O columnă de vise și stele sau ancorarea în lumina cuvîntului*), dr. Elena Țau, Elena Țarălungă, dr. Victoria Fonari, Vlad Zbârciog, Victor Teleucă, Gheorghe Vodă...

În calitate de traducător a oferit diverse tălmăciri în limba română: poezii ruși din Moldova, poezii găgăuzi, precum și din literatură universală. Tudor Palladi a dăruit cititorilor peste 20 de titluri de cărți de poezii pline de „cuvinte-flori” și „flori-cuvinte”, de istorie literară, de traduceri.

Premii: Premiul „Centenarul Marii Uniri” (2018), Premiul „Opera Omnia” (2019), Premiul „Vasile Coroban” (2020), Premiul „Mihai Cimpoi” (2021) - premii oferite de *Uniunea Internațională a Oamenilor de Creație* la Gala Premiilor. Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1991) și membru al Uniunii Internaționale a Oamenilor de Creație (din 2018).

Scrieri: *Plăpând ca un colte*, Chișinău, 1990, *Mugurașii mugurei*, Chișinău 1991, *Odiseea lacrimii*, Chișinău 1994, 101 poeme, București 2011, *Nemărginirea clipei*, Chișinău, 2011, *Sămânță și altar*, Chișinău

(continuare în pag. 40)

nău, 2012, *Talismanul ursitei, Chișinău, 2012, Creatorul de risipă, Iași, 2013, Arheu, Iași, 2013, Unul în trei, Chișinău, 2014, Apoteoză, Iași, 2014, Cenușa din suspine, Chișinău, 2014, Rămurașii-rămurei, Chișinău, 2014, Pomurașii-Pomurei, Chișinău, 2014, Edena cea eternă, Chișinău, 2015, Unul în patru: poeme (Pălăduiri), Chișinău, 2017, Aisbergul inimii, Iași, 2018 ș.a. Cărți de critică și istorie literară: *Un secol de literatură română*, ed. Lumina (4 vol.), Chișinău, 2005, *Momentul monumentelor perene* (studii critice în 4 vol.), Chișinău, 2005, „Împlinirea în Suferință” sau Epifanierea ideii și sentimentului de OM, București, 2016, *Reconfigurarea unui fenomen literar artistic insolit, Chișinău, 2017, Metafora între cuvânt și dramă, v.1, Chișinău, 2012, Metafora între cuvânt și dramă, v.2, Chișinău, 2017, Metafora între cuvânt și dramă, v.3. Chișinău, 2020.**

Radu BOTIȘ

Un volum de proză scurtă bogat în culoare artistică, simboluri și îndemnuri moralizatoare

Am lecturat zilele acestea un volum de proză scurtă „Cercul (Pe drumuri bătorite de cuvinte)”, de Ana-Cristina Popescu, bogat din punct de vedere artistic. Cuvintele par să curgă asemenea unui cântec ce se revarsă peste toate, peste pământ, peste iarbă, peste ape și în dansul lor îmbrățișează forme armonioase. „Era o zi superbă de octombrie. Natura parcă înflorise, se îmbujorase. Era verde – roșiatică, pe alocuri pătată cu câte o buclă gălbuie. “ spune autoarea personificând natura și dându-i o cromatică edenică în nuvela „Au înflorit trandafirii, Ionică!” prevestind parcă primele frământări din sufletul personajului principal, Ionică Florea, frământări aduse de o dragote adolescentină.

Pe lângă bogăția artistică a slovelor, firul narativ al operelor literare din volum captează interesul cititorului pentru lectură, în așa fel încât acesta nu se mai poate dezlipi de textul narativ odată început, până ce nu-l finalizează.

Un alt punct forte, aș putea spune, ar fi descrierile monografice ale locurilor unde urmează să se desfășoare acțiunea și aș cita tot din proza „Au înflorit trandafirii, Ionică!” „Și satul lui drag e una dintre cele mai vechi așezări din Banat. După descoperirile arheologice ale unui istoric, așezarea ar data încă din epoca de piatră. A avut diferite denumiri de-a lungul timpului [...] este situat în cel mai vestic punct din țară, Triplex Confinium, cu numele de Beba Veche, veche așezare. Se spune că oamenii din sat pot auzi cocoșul cântând în trei limbi diferite, așezarea fiind la granița cu Ungaria și Serbia. [...] Mai avea satul și ceva aparte, o sondă cu apă termală. “

Autoarea a surprins în textele literare publicate în acest volum și emoții ale unor personaje rezultate din ancorarea acestora în superstiții, în anumite credințe populare. Foarte grăitoare din acest punct de vedere este proza scurtă „Semn rău” în care personajul principal, Bujor Șandroni, poreclit Flecea, datorită nechibzuintei lui de a se încrede în toate semnele și arătările și a se comporta după cum dictează acestea, este urmărit de-a lungul vieții de ghinion, o neșansă căutată parcă ...cu lumânarea.

Operele literare din volumul „Cercul (Pe drumuri bătorite

rite de cuvinte)”, publicat anul acesta, 2021, la Editura InfoRapArt, Galați, sunt și moralizatoare. Lecturând „Minciuna”, urmărind cu atenție trăirile personajelor, faptele lor, putem înțelege cât de mult rău poate să facă celor din jur ascunderea adevărului.

Bogată în povețe înțelepte este și proza scurtă „Mama” în care autoarea prezintă întâmplări din lumea micilor vietăți, o familie de porumbei, o familie de rândunele și una de berze. Din întâmplările prin care trec micile vietăți se desprinde, rămânând ca un simbol, dragostea mamei care nu are seamă, este neobosită, infinită.

În textul literar „Fiecare timp își are povestea lui” am întâlnit și tehnica povestirii în ramă. „Fiecare timp își are povestea lui” este o proză scurtă ce se adresează copiilor prin poveștile bibliotecarului, tatăl Mariei, ce face o călătorie potrivit firului narativ al textului, de la literatura populară, lumea plină de farmec a basmelor, până la poveștile științifico-fantastice.

Fiecare proză publicată în acest volum surprinde și ideea că toate par să se rotească ca într-un cerc, să pară noi, dar să se repete, ca niște cuvinte ce zugrăvesc baza unei case de dimineață, iar spre seară se întrec alergând pe acoperiș, ca ziua de mâine să alunece din nou spre fundamentul clădirii și aș cita din opera literară „Minciuna” „- Drumuri ce nu duc niciunde? Toate drumurile au o finalitate, chiar și acelea înfundate. Dincolo de clădirea, muntele, stânca ce le blochează, se găsește o altă cale. / - Dacă nu te învârti cumva în cerc. / - Asta-i bună. Să mă învârt în cerc? / - Mereu ne întorcem în același punct, deși nu înțelegem acest lucru. “

Recomand spre lectură volumul autoarei Ana-Cristina Popescu „Cercul (Pe drumuri bătorite de cuvinte)”, pentru că în paginile volumului, pe lângă firul narativ al textelor literare ce ține viu interesul pentru lectură vom descoperi alese descrieri artistice, scurte prezentări monografice ale unor locuri, pilde moralizatoare.

Florin LOGREȘTEANU

RĂTĂCIREA ALBATROSULUI

Mă ispitea ideea profană să mă însoțesc cu o fecioară. Fata hărăzită mie nu era nici frumoasă, nici urâtă. Și nu știam nici prea multe despre ea. Numai atât că locuia într-un sat din vecinătatea mării. Nu-i voi face portretul. Ce-aș putea spune?... Când alegi, ești orb o vreme. Ce te-a impresionat, la început, la aleasa ta, se va estompa cu timpul; va dispărea, nelăsând în amintire nici puținele iluzii care te-au împins la pasul făcut...

Am ales fata care mi-a acordat, cea dintâi, atenție. A zâmbit, auzindu-mi vocea și a început la rândul ei să cânte, imitându-mă. Nu mi se mai întâmplase până atunci să mă bage cineva în seamă. O revelație mi-a întrerupt zborul: trebuia să-i împărtășesc destinul, să-mi devină pereche, renunțând la singurătate.

Ajusesem în satul acela de pe țărmul mării, convins că întinderea de ape, infinitatea cerului nu-mi mai puteau oferi nimic. Fusesem un visător, dar nimic concret nu-mi marcaseră până atunci existența. Reperetele mele marcau infinitul, în fapt singurătatea de care fusesem ispitit de la o vârstă fragedă și pe care o asociază cu cosmosul și marea. Credeam în frumusețea cântecului meu, comparat cu vuietul valurilor și al vânturilor venite dinspre larg. Cu timpul, am înțeles că nu mă ascultă nimeni. Numai în visul unui copil, în singurătate, există cineva care te ascultă...

Satul în care trăia fata mi s-a părut atipic, lipsit de vitalitatea obișnuită a comunităților umane; o altă formă a singurătății. Puținii oameni pe care i-am întâlnit aici nu știau să cânte și nici să zâmbească. Chiar și iubita mea – exagerat spus: *iubită* – uitase cântecul de la țărmul mării și zâmbetul înflorit pe obraji ei de o rază rătăcită de soare. Întreaga ei ființă devenise o încremenire a ceva care nu reușeam să-mi explic. Am înțeles numai că în satul acela singurătatea se manifesta într-o formă opusă aceleia a cerului și a mării. Nu mai era determinată de mediul din afară ci de o realitate sufletească prezentă în fiecare individ; puținii oameni, pe care i-am întâlnit, nu-mi inspirau altceva. Păreau statuiete zugrăvite diferit, dar create din același material opac, fără strălucire.

Singurătatea se regăsea la fel în oameni ca și în casele în care trăiau și în casele în paragină, părăsite, în ulițele cenușii, murdare, în maghernițele în care se vindea pâine, zarzavaturi și carne.

Viitoarea mea pereche a rămas numai gând oarecare, în momentul în care am hotărât să-mi târâi pașii șleampăți pe singura arteră centrală a satului; împins de nevoia de a face ceva, dar și din dorința de a cunoaște. Nimeni nu s-a opus plecării mele. Fata m-a privit fără expresie, fără nicio întrebare iar ceilalți din casă, despre care aflasem că-i sunt părinții, unchii, mătușile, rudele apropiate păruseră că nici

nu-mi observă prezența. Singura lor preocupare era să se-nvârtă în loc, să facă ceva numai de ei știut sau din inerție. Am plecat așadar la drum fără întoarcere...

Prima surpriză: am intrat într-un fel de brutărie unde, pe rafturi, brutarul expusese coșuri cu franzelă în formă de figurine. L-am întrebat pe omul cu fața suptă, ochii duși în fundul capului și pieptarul halatului pătat de aluat uscat ce reprezintă. Mi-a răspuns simplu, după lungi momente de gândire: „Nu reprezintă nimic. Nici nu sunt comestibile...” Nu m-a surprins răspunsul său. În rătăcirile mele între cer și mare am avut adesea năzăririi care-mi creau un sentiment ciudat de dezzechilibru mental. Mi se părea că mă voi prăbuși în ape sau voi fi ars de fulgerele care anticipau furtuna. Îmi reveneam repede, deși nu știam din voința cui sau din întâmplare. Acum, în rătăcirea mea în satul de pe coastă, întâlnisem o ființă reală care ținea să mă contrarieze. Și, fiindcă n-am cerut lămuriri, a adăugat pe același ton lipsit de nuanțe: „Un amestec de substanțe, savori și culoare... Le privești și te minunezi. Nu țin de foame. Creează numai impresia sațului...” I-am spus că mă ispitește să gust dintr-una, dar mi-a replicat că în intenția mea nu este vorba nici de dorință și nici de curiozitate. În satul lui, ca și în locurile pe unde a umblat, ispitele n-aduc niciodată împlinirile... „Dar ce, atunci?” I-am implorat să-mi spună. A refuzat s-o facă iar în priviri i-am citit dorința de a fi lăsat singur. Am făcut-o, bâjbâind spre afară. Rătăcitor, mi-am continuat drumul...

Satul era populat de oameni searbezii. Două copile m-au ajuns din urmă. Mi s-au alăturat cu îndrăzneala vârstei adolescentine. Nu sunt prea sigur, dar aveau chipuri asemenea perechii mele, părăsite. Dacă n-ar fi fost două, aș fi putut jura că este chiar ea, hotărâtă să-mi urmeze destinul. Le-am întrebat dacă se-ndreaptă spre școală. O gafă!... Au râs, privindu-se, contrariate. Pe urmă, una a încercat să mă lămurească: „Mergem la cai. Noi îi îngrijim, fără să le cerem nimic, în schimb.” „Ce le-ați putea cere?” întreb. „Câte și mai câte. Părinții noștri o fac. Îi supun unor munci inutile. Cum ar fi căratul de piatră; sau plugul... Îi biciuiesc, ca și cum ei ar fi vinovați că piatra nu ajută la consolidarea caselor, care tot se năruie după fiecare ploaie, iar pământul nu rodește...” „Bietele animale!... Le-ați făcut fericite”, glumesc. „Așa este, încuviințează fetele. Ne petrecem mai tot timpul alături de cai. Nici ei, nici noi nu ne mai simțim singuri...” Ce să înțeleg din cuvintele lor?... Îmi amintesc reflecțiile cuiva: Omul este orb, calul poate deveni călăuza clarvăzătoare; și atunci el conduce, căci el singur poate trece nepe-depsit pragul misterului inaccesibil rațiunii... Evident, explicația asta n-are nicio legătură cu ceea ce mi-au spus fetele. Mă aflam oare în *pragul misterului inaccesibil rațiunii*?... Probabil, nu... „Am ajuns...”, mă trezesc fetele. Am înțeles: pragul misterului nu era decât un prag oarecare, la intrarea unui grajd. Le-am urmat, fără să-mi ceară s-o fac...

În grajdul prost iluminat, doi cai superbi par că reflectează dinaintea unei iesle. Nu-i ispitesc nici

(continuare în pag. 42)

fânul, nici cerealele de ovăz așezate în compartimente separate. „Le lipsește pofta de mâncare, observ, și asta poate avea o singură explicație. Lâncezesc, nu trag în ham ca orice cal din satul vostru. Sau, probabil, le lipsește tava cu jeratic din poveste,” glumesc. Neașteptat pentru mine, fetele bat din palme. Râd. Se îmbrățișează și se desprind. „Cum de ne-ai ghicit gândul?” spune una. Cealaltă adaugă: „Bunica băsmuiește despre astfel de cai. La școală – despre caii care-i ajută pe oameni să-și depășească neputința; să-și apropie iuteala vântului, ei neavând îndemânarea s-o facă cu propriile picioare; să smulgă pământului rodul, fiindcă brațele le sunt slabe...”

„Noi iubim caii care mânăncă jeratic, mai aud. Caii care trag carul soarelui, cum o poate face armăsărelul nostru alb, sau carul nopții – cel negru...” Sunt copile, care n-au trecut pragul celor 11-12 ani, reflectez, ascultându-le, dar obiceiul meu nesăbuit de-a nu ține isonul cuiva, nici în înaltul cerului și nici la suprafața mării, mă determină să le contrariez: „Acestea sunt numai povești. Iar caii voștri au în iesle ceea ce primesc toți caii din lume; nicidecum jeratic...” Chipul fetelor se întunecă. „Până nu demult erau puși să tragă peste puterile lor”, spune una. „Când n-o făceau, erau bătuti fără milă, adaugă prietena ei. Aproape se prăpădiseră.” „Au fost închiși în grajdul acesta și lăsați să moară în singurătate. Noi i-am îngrijit...” „Poate că odată vor mânca și jeratic... Sigur vor mânca. Poveștile bunicii sunt adevărate...”

Probabil că aveau dreptate. Cu siguranță, într-o bună zi, li se va împlini visul. În schimb, eu n-am s-o știu niciodată... Le-am părăsit pe fetițe fără cuvinte de rămas bun. Păreau indiferente c-o fac, atente la caii reflexivi dinaintea ieslei...

Mi-am continuat drumul – pulbere de țărână amestecată cu piatră – spre oriunde. Un gând mi-a atras atenția că *oriunde* există numai în înaltul cerului și în largul mării. Iar eu înaintam la întâmplare. De o parte și de alta a drumului – case vechi, coșcovite, încadrate de curți largi, îmbrurienate. Locuitorii lor zăceau, probabil, în odăi răcoroase, la adăpost de canicula de-afară. Pe acoperișuri, pisici jucăușe și, la porți, câini adormiți trădau prezența oamenilor. Altfel, satul n-ar fi existat pentru mine decât ca o epavă plutitoare într-un larg de liniște absolută...

Năzuim să ajung repede la marginea cealaltă a satului, dar drumul s-a înecat, pe neașteptate, într-o mică piață, o îngrămădire de dughene, tarabe din piatră și, pretutindeni, gunoaie comerciale. Aerul era îmbăcsit de mirosuri, așa cum se întâmplă la țarmul mării, când curenții aduc din larg alge și moluște pe care soarele le preface rapid în putrefacție. Absența oamenilor nu m-a surprins; nici cei câțiva câini rătăciți printre gunoaie. Aproape alergam spre ieșirea din piață, amețit de mirosurile pestilențiale, când am observat primii oameni. Sprijinit de o ladă în care precupeții aruncă, la sfârșit de târg, produsele perisabile, un bătrân sprijină, pe unul dintre genunchi, un copil. Mă observă. Îi dau binețe și-mi răspunde printr-o înclinare a capului. Instinctul îmi respinge dorința de-a mă elibera din acest loc frecventat mai mult de șobolani decât de oameni și mă opresc. Bătrânul ține într-o mână o cumpănă cu două talere mici, mâncate de rugină. L-am întrebat la ce îi folosește. „Încerc să-l învăț pe nepoțel ce este viața, îmi răspunde. De mic trebuie să se deprindă cu ce-l așteaptă când va crește; când va deveni cu adevărat bărbat al comunității noastre...” Răspunsul nu-mi risipește nedumerirea. Pe un taler, bătrâ-

nul a îngrămădit pietrecele și țărână. „Hai, să te văd dacă ai înțeles ce ți-am spus adineaori”, își îndeamnă nepoțelul. Dintr-o cutie de carton, băiatul scoate mărgelile din sifid viu colorate. Le depune, concentrat, pe celălalt taler. O face până ce săgeata de oțel întepenește vertical între cele două talere. „Și-acum spune: ce învățătură tragem din ceea ce am obținut?” întrebă bunicul. Băiețelul tace. Bătrânul insistă: „Că viața...” Copilul scâncește: „...este alcătuită din bucurii și necazuri, în egală măsură; din întâmplări obișnuite și iluzii”, adaugă. „Grea lecție, îi spun. Și nu e chiar așa... Egalitatea de care vorbești lipsește...” Omul mă ignoră. Îi întorc spatele și-mi văd de drum. Nu înainte de a-i auzi cuvintele adresate copilului: „Nu-i nimic. Într-o zi, vei ajunge un bărbat important în satul nostru. Și vei ști să schimbi viața oamenilor... N-ai să uiți că te-ai deprins cu cumpăna de la o vârstă fragedă...” Am râs, auzindu-l, și m-am îndepărtat cât am putut de repede...

Am depășit deja hotarul satului. O întindere aridă – pietriș și nisip și o pecingine din iarbă gălbinoasă – am înaintat. Nu mă deprimă. Știu că dincolo de blestemul pământului se află marea. Curenți de aer cald și aer rece, amestecându-se, îmi mângâie fața. Sunt purtători de mesaje: însuflețesc, pedepsesc, povățuiesc. Divinități neliniștite și zvăpăiate din Insulele Eoliene. O melodie stranie le însoțește: la început, îngânată, pe urmă tot mai puternică. Nu mai am nicio îndoială: mă cheamă înapoi Vântul de Mare. Intermediar între Cer și Apă, cântarea sa este provocatoare. Neinițiatii o confundă cu cântecul sirenelor; ispită acceptată sau nu, sfârșește printr-o capcană senzorială. Eu nu pot fi înșelat de stridențele voci ale sirenelor... Le recunosc cântecul... Vântul de Mare are un altfel de cântec...

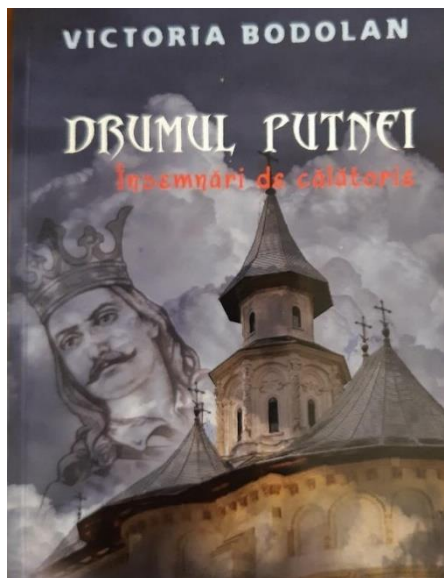
M-am aventurat într-o căutare inițiativă și m-am rătăcit. Ispita m-a condus către o fecioară pe care n-am iubit-o și spre un sat care nu mi-a oferit prea mult. Numai singurătatea, într-o altă ipostază: cenușie și tristă... Astăzi, zborul meu între cer și mare mi-a redat speranța în cântecul vântului, în acordurile misterioase ale valurilor; în care sălăsluiește, dincolo de înțelegerea profanilor, **Poezia...**

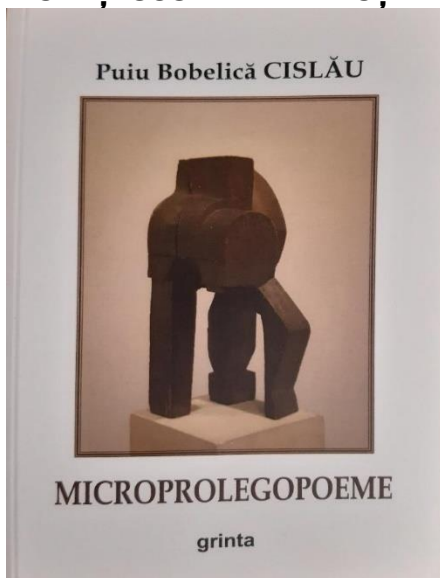
Desen de Dan Erceanu

CĂRȚI SOSITE LA REDACȚIE

Victoria Bodolan – Drumurile Putnei,
Ed. InfoRapArt, 2020

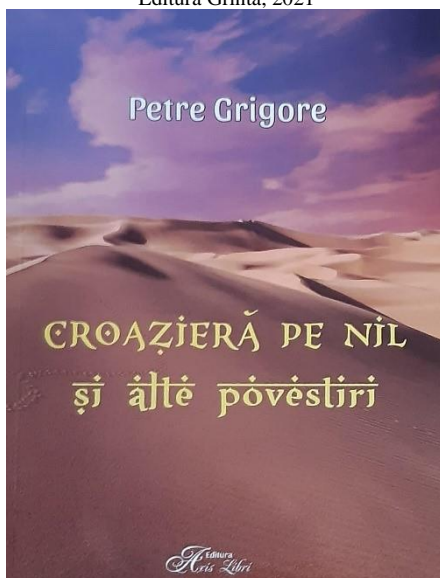
Puiu Bobeliță Cislău - Microprolegoepoeme
Editura Grinta, 2021

Victor Acioacărlănoaiei – Bumbăcari – ghetou
comunist – 15 kmp, Editura Tracus Arte, 2017

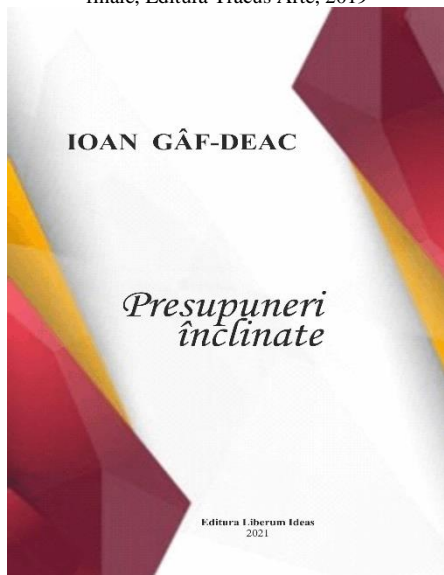
Victor Acioacărlănoaiei – De senectute sau Reflecții
finale, Editura Tracus Arte, 2019

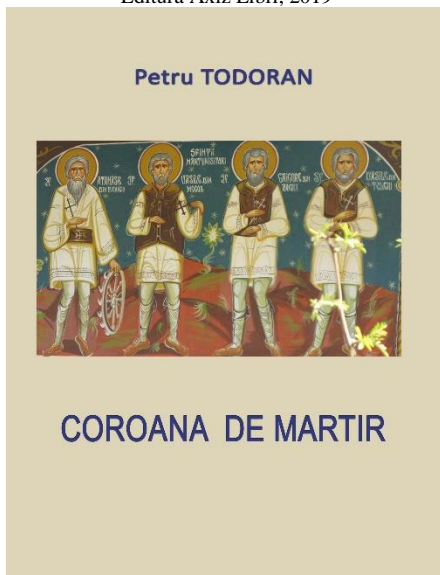
Petre Grigore – Croazieră pe Nil și alte povești
Editura Axiz Libri, 2019

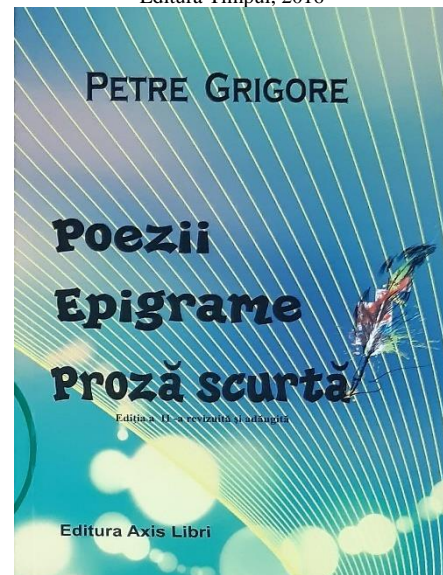
Victor Acioacărlănoaiei – Reflecții finale, vol 1
Editura Timpul, 2016

Ioan Gâf-Deac – Presupuneri înclinate
Ed. Liberum Ideas, 2021

Petru Todoran – Coroana de martir
Editura InfoRapArt, 2021

Petre Grigore – Poezii, epigrame, proză scurtă
Editura Axis Libri, 2018

BOEMA

www.boema.inforapart.ro